Hüseyn Kaya

Tayyib Atmaca ile
Hece Yürüyüşü

hecetaşları

hecetaşları
Söyleşi

Eser Adı:
Tayyib Atmaca ile Hece Yürüyüşü

Eser Sahibi:
Hüseyn Kaya

Kapar Resmi: Mehmet İpçioğlu

İç Düzen: Tayyib Atmaca

Yayın Yılı:
Kahramanmaraş 2025

ısbn:
978-605-73280-8-3

Ana Yayın Numarası: **90722 /Şiir Serisi - 3**

Adres:
Haydarbey Mahallesi 32077 Sk. Armada
Evleri DEF/ Blok D/6 Onikişibat /Kahramanmaraş

Telefon: 0535 391 92 50
e-posta: hecetaslaridergisi@gmail.com
www.hecetaslari.com

Hüseyn Kaya

Tayyib Atmaca ile
Hece Yürüyüşü

hecetaşları

Hüseyn Kaya

1975 yılında Sivas'ta doğdu. İlkokul, ortaokul ve liseyi Sivas'ta okudu. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde başladığı edebiyat eğitimini Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde tamamladı.

1995-1996 yılları arasında arkadaşlarıyla 13 sayı, *Rûzigâr* dergisini yayımladı.

2003-2008 yılları arasında 18 sayı, *Sühan* isimli edebiyat dergisini yayımladı.

Yitik Düşler, Az Edebiyat ve *Hayat Ağacı* dergilerinin yayın kadrosunda yer aldı.

Şiir ve nesir çalışmaları; *Rûzigâr, Sühan, Kırağı, Yitik Düşler, Martı, İnsan Saati, Kuyudaki Koro, Hayat Ağacı, Sultan Şehir, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, Lika, Kum Yazıları, Irmak Yazıları, Dergâh, Süveydâ, Dize, Az Edebiyat, Sade, İstanbul Bir Nokta, Çeto, Hece Taşları, Mostar ve Semerkand* dergilerinde yayımlandı.

Yayımlanmış Kitapları

Çekil Gideyim Hayat , Melal Bahçesi, Kurtarma Yazılısı, Sessiz Rüya [Şiir], *Çırpınıp İçinde Döndüğüm Deniz, Akşam Ağrısı,* [Deneme], *İlk Arkadaşım* [Hikâye], *Ülkü Tamer Şiirinde Yapı ve İzlek* [İnceleme].

Ön Söz

Ömrünün yaklaşık yarım asrını şiire ve dergi yayıncılığına veren bir isim Tayyib Atmaca. Kendisi ile tanışıklığımız ise otuz sene öncesine dayanıyor. Pek çok akranım gibi ben de kendisini Kırağı dergisi ile tanıdım. Dergiler kapanır, dostluklar devam eder. Daha sonraki yıllarda çeşitli programlarda yüz yüze görüşmek de nasip oldu kendisiyle ve görüşmelerimiz devam etti.

Tayyib Atmaca ile daha önce kısa bir sohbet yapmıştık ve bu sohbetimiz bir dergide yayımlanmıştı fakat benim sorularım sınırlıydı, derginin de sayfaları.

Tayyib Atmaca ile Hece Yolculuğu adlı bu kitap; biraz da Tayyib ağabeyin şiir adına, yayıncılık adına yaşadığı tecrübeleri kayda geçirmek düşüncesinden hareketle yola çıktı. Söyleşinin ne kadar süreceğini ikimiz de bilmiyorduk. Aklıma gelen soruları kendisine bir şekilde ulaştırmaya çalıştım. Bazen bir hastane kuyruğunda bazen bir otobüs yolculuğunda gönderdim kendisine soruları. Kendisi hangi ortamlarda, nasıl cevap verdi bilemiyorum ama geciktirmedi. Yaklaşık iki yıl boyunca uzaktan uzağa sorular gitti, cevaplar geldi. Hatta bu süreçte yüz yüze görüşmelerimiz de oldu ama bu görüşmelerde bahsi bile geçmedi bu soruların. Tayyib ağabey, kendisinden bir yadigâr kalmasını istiyordu bu satırların. Dergide yayımlamak ya da kitap hâline getirmek fikri başlangıçta sohbetimizin amacından uzaktı.

Sohbetimiz sona doğru yaklaştığında Tayyib Atmaca, Hece Taşları'nda bu sohbeti bölüm bölüm yayımlayıp yayımlayamayacağımız sordu. Bu fikir bana da cazip geldi. Böylelikle hem bir kez daha soruları ve cevapları gözden geçirmiş oluruz, diye düşündüm fakat gözden geçirme işini hakkıyla yerine getiremeden yayımlandı bazı bölümler.

Tayyib Atmaca ile Hece Yolculuğu adını taşıyan bu çalışmanın hikâyesi ve amacı kısaca bundan ibaret. Tayyib Atmaca'yı biraz daha yakından tanımak, hayatını ve şiir serüvenini kendi kelimeleriyle okumak isteyenler buyursun

Hüseyn Kaya

Kasım, 2024, Sivas

Velud bir şairsiniz, senelerce şiire ara vermediniz, hayatınızın hiçbir döneminde sesinizi kısmadınız, başka edebî türlere meyliniz olmadı. Şiirinizi bereketlendiren nedir?

Şiir yazmaya ortaokul son sınıfta başladım. Bunun sıkıntısını da çektim behresini de gördüm. Sıkıntısı; önümde bana yol gösterecek bir büyüğüm, bir ustam olmadı. Kendi kendime kafamı gözümü yararak binlerce şiir yazıp yüzlerce mahalli gazetelerde ve dergilerde yayımlattım. Benimle beraber şiir yazmaya başlayanların çoğu kaybolup gittiler. Başta bir heves olarak başlayan şiir yazma serüvenimiz hâlâ sürüyor. Çok yazmanın behresi ise yazdıklarımı başka şairlerin şiirleriyle karşılaştırmama vesile oldu. Kendi yerimi belirleme açısından bu kıyas güzel oldu.

Bu işin mekteplisi olmak isterdim ama maalesef alaylısı oldum. Bunun sıkıntılarını çektiğim zamanlar da oluyor fakat bazen de kendi kendimi şöyle avutuyorum: "Mektepli olsaydım kim ne der nasıl der diye kendimi bağlamak zorunda kalırdım." İnsan Allah'tan ne isterse Allah kalbine göre veriyor.

Şiir biraz da yara işidir. Yaran varsa hem yârin hem yaren vardır. Gönül toprakları yâr ve yarenle sürülür, ekilir, biçilir. Ben bir taraftan sürmeye diğer taraftan da ekmeye çalışıyorum. Biçme işi ise benden sonraki nesillere kalacak düşüncesini diri tuttuğumuzdan Allah'ın gönlümüze düşürdüğü ilhamla şiirimiz bereketleniyor.

Dizinin dibinde oturacağım bir usta olsa her şey daha farklı olurdu, diyebiliyor musunuz?

Bırakın şiir yazmayı önümde bana yol gösterecek okuma programına tabi tutacak birisinin olmasını ne çok isterdim. Allah yüzüme bakmış ilk okuma talimlerime Mustafa Necati Sepetçioğlu, Tarık Buğra ile başlamışım. Şiirleriyle ilk tanış olduğum ilk şairler ise Yetik Ozan, Necip Fazıl Kısakürek, Abdurrahim Karakoç, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Bahaettin Karakoç, Dilaver Cebeci oldu. Biraz kendimi tanımaya başlayınca da Yunus Emre, Mehmet Akif Ersoy, Sezai Karakoç, Nazım Hikmet'i okudum. Geriye dönüp baktığımda da Allah'ın sevgili kulu olduğuma şükrediyorum. Bütün bunları okumadan Batı edebiyatından ya da "dünya klasikleri"nden başlayabilirdim. O zaman da nerde durduğum, okuduğum, anladığım, yaz-

dığım, kime hitap ettiğim belli olmazdı. Günümüz şairlerine, yazarlarına bir bakın; verdiği örneklerde Batı birinci derecede öne çıkar. Hâlbuki bir milletin kendine özgü kültürel kodları vardır. Bir istesek de istemesek de bu kodlarla birbirimizi anlar ve çözeriz. Kılavuzun karga olursa kulağın da devamlı onun kaba sesiyle çınlar.

"Usta-çırak" meselesinin günümüzde yeniden yorumlanması gerekir mi?

Şiir talimi için beş yıl fena bir zaman dilimi değil. Bir usta, size beş yıl emek verirse ondan sonra kalfalık kuşağınızı bağlar. Ondan sonra birkaç yıl da bir başka usta yanında talim yaptınız mı şair olmaya aday oldunuz demektir. İlkokul ve üniversite arasındaki mesafeyi on beş yıl olarak düşünürsek beş altı yıllık bir çıraklık dönemi uzun bir dönem sayılmaz. Bunu göze alacak çırak bulunur mu, orasını bilmiyorum. Şimdiki gençler öküz olmadan göpe yanaşmaya çalışıyorlar. Ben üç beş tane çırak buldum ama ne yazık ki hepsi bir yıl çıraklık yapmadan ustalık kuşağını nasıl kuşanırım düşüncesiyle hareket edince iplerini üzerlerine attım.

Günümüzde ustalık yapacak çırağına karşı sebat gösterebilecek kaç tane usta var orasını bilmiyorum ama çırak adayı olmadığından maalesef bu müessese işletilmiyor.

Aslında hepten bu müessese kalktı demek de zor sanki. Günümüz şairlerinden bazılarının etrafında sebatla bekleyen gençler de geliyor aklıma. Bu isimler yarın bir gün icazetli şair sınıfına girebilecek mi?

Dışardan bakıldığında bu ilişkiler dediğiniz anlamda usta çırak ilişkisi gibi görünse de öyle olmadığını maalesef görüyor, duyuyor, biliyorum. Her ne kadar bazı dergilerin dergâhına kapak atanlar o dergâhın müridi gibi hareket etseler de ortada ne mürit var ne postnişin. Herkes birbirini kandırmaya çalışıyor. Kim söylemiş bilmiyorum ama kendisine atasına babasına rahmet olsun: *"Kendisi himmete muhtaç dede, nerde kaldı gayriye himmet ede!"*

Usta çırak ilişkisinin *buğday* merkezli değil *himmet* merkezli olduğu bilincindeyim. Günümüz gençleri buğdayın peşinde olunca ona göre de şeyh buluyorlar. İşte bu bahse konu şeyhler yellendiğinde müritleri havayı büyük bir iştahla içlerine çekerek "Bu yaşıma kadar burnuma çektiğim en güzel koku" deme yalakalığını gösterirken

şeyh de ona göre müridini taltif ediyor maalesef. Tabirim biraz kaba oldu ama yolumuzu aydınlatan, düşünce dünyamıza tohumlar eken Mehmet Akif Ersoy: *"Sözüm odun gibi olsun, hakikat olsun tek"* demiyor mu?

Bir şairin şair olup olmadığına her şiir okuyan her şiir yazan karar veremez. Hele üzerinden mevsimler geçsin, vitrinin önünde ya da önde ikinci koltukta cam kenarında yolculuk yaptığı kimsenin aklında kalmaz. Akılda kalan ise edep duvarına taş, kum, Horasan harcı, yumurta, su mu oldu yoksa böyle bir duvardan habersiz mi yaşadı, onu zaman gösterecektir.

Dergi demişken siz de seneler evvel güzel bir şiir dergisi çıkardınız. Dönem şartlarına göre hayli nitelikli bir dergi idi Kırağı. Sağ ya da muhafazakâr denilen kitlenin ilkleri arasında aslında çoğu yönüyle. Biraz Kırağı'dan bahsedelim. Kırağı, Tayyib Atmaca'nın lügatinde hangi manaları karşılar?

Kırağı Şiir Dergisi, rüştünü ispat etmeye çalışmayan bu alanda bir boşluğu doldurmak için ve üç kişinin bir yıl boyunca desteklediği daha sonraki yıllarda ise kendi ayakları üzerinde duran, reklam almayan, okuruna gönderilen bir dergiydi. Özellikle üniversitelerin olduğu şehirlerin kitapevlerinde en çok satan iki üç dergiden biri oldu. "Sağ muhafazakâr" denilen çevrelerde yetişen şairlerin yolu bir şekilde Kırağı ile kesişti. Hatta burada palazlanıp da edebiyat dergilerinin yayın yönetmenliğini yapan ahde vefadan uzak bir sürü insan oldu. Bütün bunların yanında yaklaşık otuz yıldır samimiyetinden bir şey kaybetmeden gönlümüze yakın duran yüzlerce arkadaşımızı bir araya getirdi.

Bir derginin varlığı ile yokluğu arasındaki mesafe hatıralarda kaldığı kadardır. Kırağı; dostluğu, kardeşliği, ahde vefayı ön planda tutan bir dergi olarak yola çıktı. Kaliteden ödün vermedi. 11 tane şiir kitabı yayımladı. Maddi imkânsızlıklar yüzünden kapanmayan belki de ilk dergi oldu.

Kırağı, her önüne gelenin dergi çıkarmadığı bir zamanda kıt imkânlarla basıldı ama adından söz ettiren önemli bir dergi oldu. Kırağı'nın bende kalan en uzun hikâyesi ise geriye dönüp baktığımda kalbimi kalbine yaslayacağım onlarca dost ve ahde vefadır.

Kırağı yalnızca "boşluğu doldurmak" amacıyla çıkmamıştır muhakkak. Ne gibi ümitler ve hayaller vardı dergi çıkmadan önce zihninizde? Nasıl bir mecliste aldınız dergi kararını? Neler yaşadınız, hissettiniz o vakitler. Gerçi Sühan dergisinde "Kapanmış Edebiyat Dergilerinin Hikâyeleri" sayısında bir kısmını anlatmıştınız bu hikâyenin. Biraz daha dinleyebilir miyiz nasıl bir macera idi Kırağı?

Cengiz Coşkun, askerliğini asteğmen olarak yapıp askerde biriktirdiği paralarla bir giyim mağazası açmıştı. Ben memuriyete yeni başlamışım ve Mehmet Durmaz öğretmenliği bırakmış, bir dershanede çalışmaya başlamıştı. Mehmet ve ben iş çıkışlarında Cengiz'in dükkânına gidiyor bazen irticalen deyişiyoruz bazen de şiir üzerine muhabbet ediyorduk.

Ben bu arada Güneysu dergisinden ayrılmışım, dergicilik tecrübem var. O zamanlar taşrada ciddi bir edebiyat dergisi olmadığı gibi şiir dergisi de yoktu. Taşrada bir dergi çıksın ama büyük şehirlerde çıkan dergilerin kalitesinde olsun düşüncesiyle oturup projeler ürettik ve bu projeler sonucunda masraflarını üçümüzün karşılayacağı ve para ile satılmayacak bir dergi fikri çıktı ortaya.

Bu dergi, aynı zamanda gönül akrabalığı kuracağımız insanlarla "bizim de hem bu çağa hem de bizden sonraki çağa söyleyecek sözümüz var" demek için yayın hayatına başlayan bir dergi oldu. Bir dergi, böyle düşüncelerle doğmamışsa kapandığında bir ağaçtan düşen yaprak kadar hükmü olmaz.

Kırağı, yola çıktığında üç kişiydik ama yolda bize katılan gönül akrabalarımızın da samimiyeti sayesinde kendi kendine yeten, reklam almadan çıkan bir dergi oldu. İlk defa bir şiir dergisi hem 45 günde bir hem de her sayısı farklı bir renkte basılan belki de tek dergi oldu.

Osmaniye'de ofset baskı yapan ilk matbaa ile Kırağı'yı basması için dolar üzerinden anlaşma yaptık ama matbaacı sözünde durmadı. Her sayıda dolar üzerinden farklı fiyatlar istemeye başladı. Bu arada Cengiz Coşkun'un işleri bozuldu. Şimdiki kafelere benzer bir kıraathane açtık ama burası da yürümedi ve Cengiz Coşkun Çorum'a taşındı. Kırağı için geniş bir büro tuttuk ve evlerimizdeki kitaplarımızı buraya taşıdık. Bu arada bir bilgisayarım oldu ve gelen şiirleri

daha rahat okunsun diye bilgisayar ortamına aktarıyorum ve çıktı alıp öyle dizgiciye gönderiyorum. Dizgici dizdikten sonra dergi nerede, hangi ilde basılıyorsa oradan bir arkadaşımız tashihini yapıyor ve dergi böyle zor şartlarda basılıyordu. Bu zor şartlara rağmen 11 şiir kitabı yayımladık. İlerleyen dönemde yeni edebiyat dergileri çıkmaya başladı ve bize gelen şiirlerin kalitesi düşmeye başladı. Bunun üzerine dergiyi kapatma kararı aldık ve 27. sayıyı kapanış özel sayısı yaparak edebiyat dünyasından çekildik.

O zaman dergi Konya'da basılıyordu. Burhan Sakallı, derginin bütün işleri ile ilgileniyor ve dergi basıldıktan sonra otobüse veriyordu. O yıllarda Osmaniye'de otogar yoktu. Otobüs bir petrolde duruyor, ben otobüsü o petrolde karşılıyor dergiyi alıyordum. Eski bir mobiletim vardı. Derginin birazını kucağıma diğerini de arka sepetliğe alıp büroya getiriyordum. Son sayının geldiği o gün dergiyi büroya getirdiğimde kutuları açıp dergiye bakamadım. Ancak dergiyi abonelerine gönderdikten sonra ağlayarak derginin kapağına dokundum ve günlerce kendime gelemedim.

Aradan bir yıl geçtikten sonra Kırağı'da yazan arkadaşların ısrarları sonucu tekrar edebiyat dünyasına döndük ve bu dönüşümüzde Kırağı sadece şiir dergisi olmadı. Deneme ve hikâye de yayımlamaya başladık. İkinci dönemin ilk sayısı yani 28. sayı Kahramanmaraş'ta Mehmet Narlı'nın ilgilenmesiyle çıktı. On gün içinde kitapçılara bıraktığımız dergilerin tümü tükendi. 28. sayının ikinci baskısını yaptırmak zorunda kaldık. Bu arada Cengiz Coşkun'un Çorum'dan da İstanbul'a taşındığını söylemeden geçmeyelim. İstanbul'da bir reklam ajansında çalışıyor, derginin aydınger çıktılarını otobüsle gönderiyor biz de nerede matbaa bulursak orada bastırıyoruz.

Dergi kısa zamanda kendini toparladı, kitapçılarda aranan bir dergi oldu ve hiç bir dergimiz geri iade edilmedi. Cengiz bir ara Osmaniye'ye döndü ve bir sebep göstermeden dergiden ayrılmak istediğini ve dergiyi Mehmet Durmaz ile benim sürdürmemi istedi. Cengiz çekilince Mehmet de çekileceğini ve benim dergiyi tek başıma sürdürmemi istedi. Uzun süre kendi kendimle cebelleşip durdum. Derginin asıl yükü zaten benim üzerimdeydi ve dergiyi devam ettirebilirdim.

Üçümüz bir sacayağı gibiydik. Onların yerini dolduracak başka

arkadaşlarımız vardı ama belki de Mehmet ve Cengiz'in ayrılışını kimseye anlatamayacağımdan istemeyerek de olsa bir daha çıkmamak üzere derginin kapanmasına son kararı ben vermiş oldum.

Kırağı devam etseydi belki daha güzel işler yapacaktı ama demek ki Kırağı'nın ömrü de bu kadarmış vesselam.

Eskişehir'de de bir dergi maceranız oldu, buna da değinelim derim. Kırağı kadar aşikâr olmadı Ardıç'ın serüveni galiba. Ardıç dergisinde de Kırağı'daki heyecan, ruh var mıydı? Farklı bir ildeydiniz ve Kırağı'nın üzerinden epey zaman geçmişti. Yeniden dergiciliğe sizi iten sebepler nelerdi?

Eskişehir'deki sürgün yıllarımda okumak ve çok az yazmak üzerine planlar kurmuştum ama Osmaniye'deki hesap, Eskişehir'e uymadı. Beni Eskişehir'e davet eden Burhan Sakallı, hem Kırağı şairleri arasında önemli bir yere sahip hem de Kırağı'nın Konya'daki tashih, baskı, dağıtım işlerini omuzlayan, kalan dergileri otobüse yükleyip Osmaniye'ye gönderen kadirşinas bir dosttu. Odunpazarı Belediye Başkanı olmuş, bize de davetine icap etmek düşmüştü. Ardıç dergisi biraz da Burhan Sakallı'nın fikriydi. Mustafa Özçelik ağabey de bu arada Başkan Danışmanı olmuştu. Eskişehir'de muhafazakâr kesimin sesinin soluğunun çıkmadığı dönemlerdi. Mustafa Özçelik, Fatma Şengil Süzer, Mehmet Konukçu, Bilal Akan ve dergimizin sahipliğini üstlenen Burak Kılıç isminde bir arkadaşla yola çıktık. Gayemiz, uzun süredir bir yerlerde yazmayan daha doğrusu kendine çekilen şairlere yazarlara ulaşarak onları tekrar edebiyatla barıştırmaya çalışmaktı ama bunda başarılı olamadık.

Eskişehir'de iki üniversite olmasına rağmen muhafazakâr kesimde kültür ve sanatın içini dolduracak insanlara ulaşmakta zorlandık. Hatta Türkiye Yazarlar Birliği Eskişehir Şubesini açtık ama devam ettiremedik.

Ardıç dergisinde Kırağı'daki heyecanı yaşamak elbette mümkün değildi. Ataların şu sözü buraya iyi gider herhalde: *"At bulunur meydan bulunmaz, meydan bulunur at bulunmaz."* Geriye dönüp baktığımda ise 18 sayılık da olsa hoş bir seda bırakmak güzel bir şey diye düşünüyorum.

Belki muhabbetin biraz dışında bir konu ama yine de sormak

istiyorum. Sizin ifadenizle "Kendine çekilen şair ve yazar"lar sizce niçin edebiyata küsüyor bir süre sonra. Yazma hususunda değilse bile yayımlama hususunda sizin de bu tarz küskünlükleriniz oluyor mu mesela?

Kendine çekilmeyi biraz da içimde yazmayı, yaşamayı sürdürmek anlamında kullanıyorum. Şair/yazar/insanın belli bir süre böyle bir hayatı yaşamak zorunda kalması da bir bakıma uzlete çekilme olarak kabul edilebilir. Konuyu biraz daha derinden alırsak bunun adına "itikâf" da diyebiliriz. Bu uzlete çekilme ya da itikâf süresince insan çevresini ve kendisini gözlemler. Yapmak istediklerini planlar, yaptıklarını gözden geçirir. *Candan* ve *camdan* dostlarını birbirinden ayırır. Kendisi için mi yoksa kendisinden sonraki nesillere olan borcunu ödemek için mi yazdığına karar verir.

Aslında kendime çekilmeyi biraz da iç hesaplaşma olarak görüyorum. Yazmak ve yayımlatmak tamamen yazan ve yayıncının arasındaki samimiyetle doğru orantılıdır. Yazdığınız dergilerde ya da kitaplarınızın yayımlandığı yayınevleriyle ne kadar gönül akrabalığınız varsa o kadar verimli olursunuz. Her ay sekiz dergide; sekiz şiir, dört yazı yayımlıyorsanız ya sizde bir sıkıntı var ya da dergi yönetmeni tarafından dolgu malzemesi olarak kullanılıyorsunuz demektir. Kendine çekilen şair ve yazar da bu durumdan vazife çıkararak köşesine çekiliyor, davet aldığı dergiler kendine uymuyor, kendisinin yazmak istediği dergilerdeki köşelerse çoktan tutulmuş, bundan dolayı pek bir yerde görünmek istemiyorlar.

Gönül rahatlığı ile *şu dergi benim yazacağım dergi* diyemiyorum çünkü edebiyatta farklı bir yerde durmam "köylülük" olarak algılanıyor. İşin kötü tarafı bizi böyle suçlayanların da şehirde bedevi gibi yaşadıklarını biliyorum.

Evet, tarz olarak farklı bir yerde duruyorum. Aslında bana göre farklı bir yer değil, olmam gerektiği yerdeyim ama yaşadığım çağda *geleneksel* şiir ya da *serbest* şiir deyince ne anlaşılması gerektiğinin içi hâlâ doldurulamadığından herkes kavram karmaşalarından istifade ederek işi geçiştirmeye çalışıyor. Bütün bu olumsuzluklara rağmen söylemem gerekenleri daha doğrusu gelecek nesle karşı sorumluluğumu yerine getirmek adına söylemeye çalışıyorum.

Bir şair/yazar/insan, dünyadaki zamanını "Lale Devri" olarak geçirirse kendisinden sonra gelecek insanlar onun kemiklerine söver. Akletmek/fikretmek/yazmak/yaşamak, sorumluluk almak demektir. Ya da Derviş Yunus'un: *"İlim ilim bilmektir/İlim kendin bilmektir/Sen kendini bilmezsin/Ya nice okumaktır"* diye sözü özetlediğidir.

Sizce zaman ayıklayacak mı bazı şeyleri, bahsettiğiniz tavırla yayıncılık yapan dergileri ya da bu dergilerde yayımlanan ürünleri mesela? Ümidiniz var mı buna dair? Ümidimiz olmalı mı? Tamam, biz bildiklerimizden mesulüz ancak ya bundan sonrasının edebiyatı, sanatı böyle ise ve böyle kalacaksa sonraki nesle? Bunu da düşündüğünüz oluyor mu?

Çinlileri sevmem ama zannedersem bir atasözlerinde *"Geleceğin köprüsünü bugünkü nesiller yapar"* derler. Günümüz şair/yazarlarından çok azının yazdıklarını okur, daha ziyade bizden önce ya da bizlerden büyüklerin yazdıklarından besleniriz. Günümüzde adı ağızlarda sakız olan ama edep ve edebiyat adına cirmi kadar bile yer tutmayan yüzlerce şair/yazar var. Ne yazarlar ne söylerler, neyden haber verirler, bizi nereye götürürler, kimse bunun hesabını yapmıyor.

Günümüzde yayımlanan dergilere şöyle bir bakın. Dergi yönetmenlerine sorsanız derginin bir yayın politikası vardır ama gelin görün ki bu politikanın ne olduğunu kendileri de bilmiyorlar. Bir şair/yazar aynı ayda onlarca dergide yazıyor. Bu ne üretkenlik kardeşim? Şair misin? Yazar mısın? Pazarlamacı mısın ya da megaloman mısın? Soru işaretlerini uzat uzatabildiğin kadar.

İnsanın gönül bağı kurabileceği bir dergi olur, haydi bunu biraz çoğaltalım, üç olsun ama dördüncü dergi varsa bunun arkasında başka hinlikler ararım. Zaman zaman benim de bir ayda üç dört dergide yazım ya da şiirim yayınlanır ama *şu dergi de benim dergim* dediğim bir dergi yok son on yıldır.

Biz, yaşadığımız bu çağda bir edebiyat köprüsü kuruyoruz. Bu köprünün kilit taşı, köşe taşı, araya dökülen kırıntı taşlar, kumu, yumurta akı, suyu kim olacak belli değil ama bu köprü yapılacak. Önemli olan bu köprüde bir kum tanesi ya da bir su damlacığı kadar bile olsa işe yararlı olup olmadığımızdır.

Geçmişten günümüze ne kadar dergi çıktı bilmiyorum ama kaliteli ürünler yayımlayan dergilerin adı, her devirde yenilenerek bir sonraki devre taşınmıştır. İyi şair/yazar da bir ardıç tohumu gibidir. Derginin birisinde tutunacak bir yer bulur ve yıllar sonra bir ardıç ağacı olur.

Bu hususta çok konuştum biliyorum ama sözün özetini bulmak için bazı konulara da değinmem gerektiğinin farkındayım. İşin özeti şu: Nasıl bir hayatı yaşıyorsanız o hayatın edebiyatına, sanatına, kültürüne katkı sunmaya gayret edersiniz.

Hayatımızın inişleri çıkışları olduğu gibi bu bohem edebiyatının da inişleri çıkışları olacaktır. İnsana dokunmaya başladığımız andan itibaren hayata da dokunmaya başlarız inşallah.

Kavurganın yananı sıçrar, derler bizde. Uzasa da konuşalım dergi meselesini. Hece Taşları'nın yayın dünyasına girişi yukarda saydığımız tüm rahatsızlıklara karşı bir tavır, duruş da içeriyor mu? Nasıl ortaya çıktı bu dijital yayıncılık işi? Senelerdir devam eden bir dergi Hece Taşları, zihninizde belirlediğiniz bir durak var mı?

Doğru dersin *kavurganın yananı sıçrar.* Günümüz insanının önüne yulaf, çavdar, arpa, hangisini koysanız koyun, bunların bir tahıl türü mü olduğunu bile bilmezken sen kavurgadan söz açıyorsun aşk olsun.

Hece Taşları'nı çıkarmadan önce dört arkadaşımızla gelenekten geleceğe bir yolculuğa çıkmaz üzere kavilleşmiştik. "Sen yürü biz de ayakkabımızı giyiyoruz sana yetişiriz." diyen arkadaşlarımı yetişsinler diye sık sık mola vererek bekledim ama gelmediler. Yol, yoldaşla yüründüğünde meşakkati azalır. Bu arkadaşlara kırgın mıyım? Hayır. Bana tek başıma yol yürümeyi öğrettiler. Bu da benim için ayrı bir kazanım oldu.

Günümüzde adına *modern* şiir denilen *serbest* şiir haricinde şiiri, şiir kabul etmeyenlerin yanı sıra hece şiirinin dışındaki şiirleri de şiir saymayan bir anlayış var. Hâlbuki şiir, hece de olsa serbest de olsa şiirdir. *Külüngün Taşlara Çizdiği Nakış* ile başlamış olduğum hece yolculuğunda hece şiirinin içinde kalarak yeni arayışlar içinde girdim. Gerek edebiyat dergileri gerek şair dostlar benim bu arayışımı gör-

mezden gelerek neredeyse bana "halk şairi" yakıştırması yapacaklar ama işin garip tarafı, *halk şairi* kime denir onu da bilmiyorlar. Halk şiiri deyince sadece hece ile yazılan bir şiir türü olduğunu zannedenler; Necip Fazıl Kısakürek'e, Abdurrahim Karakoç'a, Niyazi Yıldırım Geçosmanoğlu, Dilaver Cebeci, Nurullah Genç vs. şairlere ne diyorlar orasını bilmiyorum. Hece şiirinin ölçülerinden tutun da türlerine kadar onlarca farklı örneği varken serbest şiirin kendi içinde kaç tane örneği var onu da maalesef bilmiyorum. Bütün dergilerin hece şiirini vebalı gördüğü bir dönemde Hece Taşları dergisinin, sadece hece ve aruz ölçüsüyle yazılan şiirlere yer veren bir dergi olarak çıkmasının ne kadar önemli olduğunu bizden sonraki nesiller daha iyi göreceklerdir. Hece Taşları, her ay yaklaşık on bin okura ulaşan bir e-dergidir. Gönlümüz dergiye dokunmak istiyor ama günümüz şartlarında basılı dergiyi okura ulaştırmak ayrı bir kahramanlık istiyor. Artık kimse gazete bayilerine gidip gazete almıyor. Zaman içinde dergiler de böyle olacak. Abone olduğunuz dergiler zamanında elinize ulaşmıyor, postaya verdiğiniz ne varsa gönderdikten sonra bir de peşine siz düşüyorsunuz acaba ulaştı mı diye. Hece Taşları dergisinin böyle bir derdi yok. İsterseniz e-posta adresinize ya da cep telefonunuza gelir. Buradan takip etmezseniz sosyal medya üzerinden linkine tıklayarak bilgisayarınıza, cep telefonunuza indirebilirsiniz. Olmadı bir fotokopicinin yanından geçerken çıktısını alır öyle okursunuz. Muhafaza etmek isterseniz de bilgisayarınızda bir klasör açıp her sayıyı oraya kaydedebilirsiniz.

Hece Taşları, Eskişehir'de başladığı yolculuğuna Kahramanmaraş'ta devam ediyor. Yani ben neredeyim, dergi orada devam edecek inşallah. Yolda yeni yoldaşlarımız oldu. Mesela Kahramanmaraş'a geldiğimde daha önce word belgesi şeklinde hazırlamış olduğum dergi Âdem Konan'ın tasarımı ve Yasin Mortaş'ın kapak fotoğrafları için katkı sunmasının yanında Metin Özarslan'ın da derginin son okumasını yaparak eksiklerimizi görmesi, yeni fikirler üretmesi neticesinde belli bir çizgiyi yakaladı çok şükür.

Her yılın son aylarına doğru *artık yeter* demek istedim ama dostlarım beni ikna ettiler. Hece Taşları çıktığı günden bugüne kadar bir gün bile olsun gecikmeden okuruna ulaşan bir dergi oldu. Bu çizgi-

sini de Allah ömür verdikçe sürdürecek inşallah. Dergi artık benim dergim olmaktan çıktı, bizden sonraki nesillerin rahatlıkla ulaşabileceği bir dergi olacak, sağlığım yerinde olduğu müddetçe devam edecektir inşallah.

Allah size de dergiye de uzun ömürler versin. Dergilere, dergiciliğe belki yeniden döneriz, buradan sonra biraz sizden, sizin şiir yolculuğunuzdan bahsedelim istiyorum. Mesela Tayyib Atmaca yazdığı ilk şiiri hatırlar mı? Kaç yaşındaydı bu şiiri yazarken ve yayımlandı mı bir yerde ilk şiiriniz?

İlk şiirlerim 1976 yılında Osmaniye'de *Hakikat* isimli bir gazetenin kültür sanat sayfasında yayımlanmaya başladı. O şiirleri hatırlamıyorum ama 1979 yılında *Kelebek* gazetesinde "Ümit Yaşar Oğuzcan'ın Seçtiği Sizin Şiirler" köşesinde *Bir Söyleyebilsem* isimli şiirim yayımlanmıştı.

Şiir yolculuğum, biraz körün fili tarif ettiği gibi başladı. İlk şiirim yayımlandığında İmam Hatip Ortaokulu ikinci sınıftaydım. 76-79 yılları arasında bizim mahallede oturan şimdi hayatta olmayan Hamza Ekrem'e özenerek şiir yazmaya başladım. Biraz da o rahmetli beni yönlendirdi. O; daha sonra Almanya'ya gitti, şiiri bıraktı. Ondan sonra şiirde beni yönlendiren, kitap okumamı tavsiye eden kimse olmadı.Kafamı kafamı yararak, gözümü kanatarak şiiri tanımaya çalıştım. Hâlâ kafamı yarmaya devam ediyorum. Keşke bir çıraklık dönemim olsaydı, şiirlerimin altını çizecek ya da mum tenekesine basacak bir ustam olsaydı diye hayıflandığım zamanlar oluyor ama keşkeden de keşkek yapılmıyor maalesef.

Seyranî Baba gibi diyorsunuz yani. "Bir üstada olsam çırak/Bir olurdu yakın ırak." Mesela kime çırak olmak isterdiniz? Kimin çizmesini isterdiniz mısralarınızın altını ya da üstünü?

Seyranî Baba'nın gönül gözü açık olmalı ki o günlerden bakınca bugünleri gördüğünden çırak olmak için ustanın yakında ya da uzakta olması fark etmiyor. Eskiden ustanın yanına yayan ya da vesaitlerle gidilirken günümüzde usta ile görüntülü konuşabiliyoruz.

Maalesef ben bu dönemde yaşamadığımdan ve dahi kulağıma bir ustaya çırak olmak fısıldanmadığından ne zorluklar çektiğimi şimdilerde fark etmeye başladım. Kendi kendime usta olmaya çalıştım.

İşin *püf noktası*nı öğrenmeden de dükkân açtım. 60 yaşıma girmeme rağmen hâlâ ürettiğim çömleklerde bazen çatlaklıklar oluşuyor. Bu, bir usta yanında yetişmememden kaynaklanıyor. Mesela Arif Nihat Asya, Yetik Ozan, Abdurrahim Karakoç, Dilaver Cebeci, Ali Akbaş'ın tedrisatından geçmek, onların bilgilerinden istifade etmek isterdim.

Mümkün mü sizce çatlamayan çömlekler imal etmek? Biraz da hep kendini aşma çabası değil mi şiiri sürekli kılan ki siz kopmadınız yıllar yılı. Ben oldum, demek üretkenliği bitirir diye düşünüyorum. Bu özeleştiri mi biraz da sizi diri tutan ya da yazıdan koparmayan?

Kim kendiliğinden çatlamadan çömlek imal ettiğini söylüyorsa yalan söylüyordur. Toprağı seçtiğiniz gibi çamuru da kıvamında yoğurmak gerekir. Yani önce toprağı tanımak sonra da ne kadar su döküleceğini ve hangi kıvama geldikten sonra çömlek yapmaya başlayacağınıza karar vermeniz gerekir, bunu bilmek zorundasınız. *İşin püf noktası* ise çömleği fırına verdiğinizde ne kadar fırında kalacağı ardından fırından çıkarınca da besmele çekerek nefesinizi kıvamında çömleğe üflemenizle doğru orantılıdır. Çömlek kelimesini şiir ile yer değiştirerek devam edelim. Sizin *şiir oldu* demenizle maalesef şiir olmuyor. Ancak bir yüreğe dokunduğunda, bir sızıyı dindirdiğinde, bir yaraya merhem olduğunda şiir, şiir olur. Koca Yunus: *"Cümle şairler dost bahçesi bülbülü/ Yunus Emre arada duraçlana"* derken, sözünü; varsın cümle şairler dost bahçesinde bülbül gibi ötsünler, Yunus Emre bu bülbüllerin arasında turaç gibi gelip geçsin demeye getirirken, ben kim oluyorum da bülbül olmaya talip oluyorum? Benim bülbül olup olmadığıma gelecekteki okurlar karar verecektir. Hamlıktan yeni yeni kurtulduğumu söyleyebilirim. Pişmeye çalışıyorum. Nasibimizde yanmak varsa onu da bizden sonraki nesiller görecektir.

Oldum, kelimesi biraz da sefer-zafer arasındaki ince çizgide yürümek demektir. Ben seferdeyken kim bana kahraman muamelesi yaparsa bunun altında bir hinlik olduğu düşüncesine kapılırım. Övgü ile yergi arasında ince bir çizgi var. Bu çizgiyi aşacak derecede övülmeye karşı dururum. Yerildiğimde de kendimi ve yazdıklarımı tekrar gözden geçirmeye gayret ederim. Geçmiş zamanlarda yazmış

olduğum bir şiirden aklıma şu dizeler geldi:

Nefsini önüne katarsan hayvan

Arkana katarsan insan olursun

O zaman biraz da yüreğin olur... demiştim. Sanırım bu üç dize hâli pürmelâlimizi anlatmaya yeter.

Övgü, yergi arasında ince bir çizgi var, dediniz. Aklıma özel sayılar geldi. İsimlere dair hazırlanan özel sayılar... Neredeyse her ay bazı dergiler özel sayı hazırlıyor. Hatta özel sayı hazırlanan isimlerin bir kısmından ancak "özel sayı" ile haberdar oluyorum ben. Ne düşünüyorsunuz bilhassa muhafazakâr camianın yayın organlarındaki özel sayı telaşı hakkında?

Atalarımız bu ve buna benzer konular, durumlar için "azı karar, çoğu zarar" demişler. Edebiyat dergilerinin maalesef bu konuyu gereğinden fazla abarttıkları doğrudur. Bir kere özel sayı, çok özel bir şair/yazar için onu derli toplu anlatan sayılardır. Hece Taşları'nın çıktığı ilk yıllarda dosya konusu yaparak bizden önce yaşamış şairleri ve âşıkları hayırla yâd etmek adına anmaya çalıştık. Daha sonraki yıllarda Abdurrahim Karakoç, Bahaettin Karakoç ve Ali Akbaş, Cumali Ünaldı Hasannebioğlu, Metin Önal Mengüşoğlu özel sayıları yaptık. Bu sayılarda, bu şairlerin şiirleri ve şairler hakkında yazılan yazılar dışında bir başka şiir ya da yazıya sayıda yer vermedik. Günümüzdeki özel sayıların çoğu -bazı istisnalar hariç- özel sayıdan ziyade dosya konusu olarak işleniyor. Sizin yıllar önce çıkarmış olduğunuz *Sühan* da yapmış olduğunuz, *Dede Özel Sayısı, Tren Özel Sayısı…* Geriye dönüp baktığımızda önemli özel sayılar arasında yerini aldı.

Günümüzde özel sayılar artık ya derli toplu yazılar bütünü olsun düşüncesiyle ya da neredeyse "Kişiye Özel" sayıya dönüştürülmek üzere. Bir insan, bir konu Türk edebiyatında önemli bir yer tutmaya başlamışsa gelecek nesillere armağan olabilecek özel sayılar gereklidir.

Muhafazakâr diye tabir ettiğiniz kesim bir kere kendini muhafaza edemedi. Bu muhafazakâr kesim "İslami kesim" ile sentezlenerek ortaya yeni bir kesim çıktı. Bu kesim dinî değerleri kültürel bir argüman olarak kullanır ama dinin gerektirdiği eylemleri de yerine getirmeyerek protest bir hayat yaşar.

Günümüz edebiyat dergileri biraz da *Lale Devri* edebiyatı yapıyorlar. Kime rahmet okunacak, kimin kemiklerine sövülecek buna bizden sonraki nesiller karar verecek.

Sizin bu tarz bir kaygınızın olmayacağını düşünüyorum ama yine de şunu sormak istiyorum: Tayyib Atmaca, adının muhafazakâr şairler yahut İslamcı şairler arasında zikredilmesine ne der?

Zaman zaman birileri çıkıp İslamcı, solcu, devrimci, modern, ya da adına ne derseniz deyin yakıştırmalarda bulundular maalesef. Eğer bu böyle devam edecekse -ki edeceğine inanmıyorum- Nazım Hikmet, Sebahattin Ali, komünist; Necip Fazıl, Abdurrahim Karakoç, milliyetçi; Sezai Karakoç ve Nuri Pakdil'e de İslamcı dememiz gerekir.

Şairin, yazarın bir düşünce dünyası elbette olacaktır. Şair; bu düşünce dünyasında evrensel değerlerimize dokunduğu yerde kaybetmiş, bu değerlerin içini doldurarak yazmış ve yaşamışsa da ona göre okurunun yüreğinde yer bulmuştur.

Zaman öyle bir kalburdur ki yüzyıllardır elemeye devam ediyor. Elerken kimileri kalbura düşer düşmez yere dökülüyor, kimileri birbirine sürtünerek ufalanır, kimileri de birbirlerine sürtünerek hem de zamana direnmeye devam diyor.

Tayyib Atmaca olarak nerede yer almak istediğime gelince "insan" olmanın içini doldurabilirsem orada kalmayı isterim. Şair olarak kalır mıyım kaymaz mıyım orasını da elbette bilemem. Bunu zamanın kalburu belirleyecektir.

İyi şiir kötü şiir ayrımında ya da geleceğe kalacak şairlere dair düşüncelerinizde şiir okuruna bu kadar güvenmek riskli değil mi sizce? Yani mesela şiirin tanımı gibi şiir algısı, şiirden beklenti de değişmez mi zamanla? Yoksa hakiki şiirin mutlaka ilerde fark edileceğine inanlardan mısınız?

Bir şair, okurunu düşünerek şiir yazıyorsa o zaman ısmarlama şiir yazıyordur demektir. *Aprın Çor Tigin*'den bugüne şiir; darası alınmış sözlerin özeti olarak sunulmaya çalışılmıştır. Kâinattaki her şey uyum içinde yaratılmıştır. Bunun adına denge de diyebiliriz. Yapılan yanlış işlere ya da ne konuştuğunu bilmeyen insana dengesiz deriz. Konuyu biraz daha açalım, kullandığımız bir araçta arıza lambası

yanmadan bir dengesizlik olup olmadığını nasıl biliyorsak iyi şair de bir dergide bir kitapta okuduğu şiirlerde bir dengesizlik hissettiğinde elinin tersiyle iter. Şairin ya da iyi bir şiir okurunun gönül zevkiyle uymayan şiirde elbette bir dengesizlik vardır. Eğer okur bu dengeyi gözetmiyor, okurken seçici davranmıyorsa bu iyi şairin, yazarın meselesi değildir. Bu mesele tamamen okurun meselesidir. Nasıl ki bir hayvanı yayılması için otlağa götürdüğünüzde içgüdülerinden hareketle önüne gelen her otu yemiyorsa insan da aklını kullanarak her kitabı okumamalı.

Güzel, mikrofonik bir ses ve müzik eşliğinde okunduğunda her metnin şiir olmadığı gibi şiiri de şiir gibi okunmayınca şiir olmuyor. Okuma meselesinin en geç lise bitimine kadar çözülmesi gerekir. Şiiri şiir, hikâyeyi hikâye, romanı roman, masalı masal gibi okumamız gerekiyor. Gönümüz insanının çoğu bunu bilmediği gibi şiir yazanların kahir ekseriyeti de kendi şiirini şiir gibi okuyamıyor ya da yazdığı şiir okuyamıyor.

Günümüzde çok satan kitaplara aldanmamak gerekir. Bazı istisnalar hariç çok satan kitaplar iyi kitaplar değildir. Her şair, her okur; kendine göre bir şiir tanımlaması yapar. Bu tanımın içinde şiir, insana dokunabildiği kadarıyla şiir olarak kabul edilir. Şiirin konusu eşya değil insandır. İnsanı bir bütün olarak ele aldığımızda da düşünen, akleden, hem kendine hem de başkalarına yararlı bir birey, olarak tanımlamamız gerekir. Giydiğimiz elbiseden, barındığımız evlerden tutun da yiyeceklerimize kadar nasıl itina gösteriyorsak okuduğumuz kitaba da o kadar itina göstermemiz gerekir.

Gelelim iyi, kötü şiire. Günümüzde bazı şairler kendilerini *bulunmaz Hint kumaşı* zannediyor. Her şairin yazdığı şiir, edebiyat tarlasına saçılan tohumlar gibidir. Kimisi tarlaya düşer düşmez çürür, kimisini kuşlar, kurtlar yer. Toprağa tutunup filizlenen daha sonra da üzerinden mevsimler geçtiğinde kaza/kırıma uğramayanlar şair adayı olurlar. Ne zaman gölgelerinde dinlenilmeye başlanırsa da o zaman şair olurlar.

Biz şimdi gölgelerinde dinlendiğimiz şairleri okuyoruz. Biz de gölgemiz olması için gönlümüze ve aklımıza mukayyet olmaya çalışıyoruz.

Otuz yıl önce çok yakından tanıdığım, iyi şiir yazdığına inandığım birçok arkadaşım bugün havlu attılar ya da nefesleri buraya kadardı.

Şiir yolculuğu uzun bir koşudur. Tabiri caizse Sezai ağabeyin sözünü açarak söyle diyebiliriz: Şiir koşudan sonra da koşan attır.

Ama ömür boyu şair kalmak da risk değil mi biraz? Mutlaka ömrünün son günlerinde dahi şiire devam eden şairlerimiz vardı geride ama bu ısrar gerekli mi söz bitti ise, elek asıldıysa duvara? Bu uzun koşuda sizin ifadenizle havlu atmamak için neye tutunsun nasıl tutunsun geriden gelenler.

Şiir yolculuğu uzun bir koşudur derken kastım bir şairin ömrünün sonuna kadar mutlaka şiir yazması gerekir şeklinde değildi elbette. Bir yerde mi okudum birisi mi söylemişti pek aklımda kalmadı ama hatırladığım kaldığı kadarıyla şöyle bir şey duymuştum: "Şair söyleyeceğini söylemeden ölür, söyleyeceğini bir başkası söylerse de susar" Ben biraz da buradayım herhâlde.

Aslında her şair birkaç şiir ya da birkaç dize yazmaya çalışıyor. Arada yazmış olduklarını da bu şiirlerin bir provası şeklinde kabul edebiliriz. Şiir yazmak biraz da olgunlaşmak ya da sürekli kara bulutlarla gezmekle alakalı diye düşünüyorum. Bir şairin yazacakları bitmediyse ömrünün sonuna kadar elbette şiir yazabilir. Mesela aynı çağda yaşadığım rahmetli Bahaettin Karakoç'un ölümünden birkaç gün önce yazdığı yeni şiirlere şahit oldum.

Eğer bir şair yazdıklarıyla tekrara düşmeye başlamışsa şiiri sürdürmemesi gerekir. Geriden gelenlere gelince onların işlerinin daha zor olacağını düşünüyorum. Çünkü onlar yazmaya başlarken maalesef yaşadığı çağda yaşamış şairleri, yazarları ya okumuyorlar ya da kendilerinin şair/yazar olmaları için ha bire yazıyorlar. Böyle olunca da arada bir sürü zamanı boşa harcanmış oluyorlar. Sorunuzda biraz da gençleri kastettiğinizi düşünerek şöyle demek istiyorum: Şair ya da yazar olmaya karar veren bir delikanlı en az kesintisiz beş yıl boyunca her hafta ortalama üç kitap okuyarak okuma evresini tamamlamalı, ondan sonra da yazmaya başlamalı. Beş yıl, insan ömründe uzun bir süre sayılmaz. Geriden gelenlerin bizleri geçmesi için böyle bir sorumluluk yüklenmeye hazır olduklarında edebiyat sancağı yere düşmeyecektir.

Peki, Maraşlı olmanızın bir etkisi yok mu şiire başlamanızda? Bir de ortaokul yılları, dediniz. Mesela öğretmenlerinizin, Türkçe öğretmeninizin şiir yazdığınızdan haberi olmadı mı hiç? Sınıfınızda var mıydı edebiyata, şiire yetenekli arkadaşlarınız?

Göbeğim Kahramanmaraş topraklarına düşmüş ama yaklaşık otuz yılım Osmaniye'de geçti. İstanbul ve Eskişehir sürgünlüğünü tamamladıktan sonra Kahramanmaraş'a tekrar döndüm. Osmaniye İmam Hatip Ortaokulunda okurken Yetik Ozan'ın *Atmaca Uçurumu* kitabını almıştım. Bu arada haftalık yayınlanan *Bozkurt* dergisinde Dilaver Cebeci'nin mensurelerini, Abdurrahim Karakoç'un şiirlerini tanıdım. Lise yıllarımda ise sadece bir dönem edebiyat dersimize giren edebiyat öğretmenim Selami Kaytancı; "insan nasıl rahatlar?" diye bir soru sormuş herkesin cevabını aldıktan sonra sıra bana gelmişti. Ben de insan ağlayınca rahatlar hocam demiştim. Soruyu tekrar sorup cevabımı açmak istedi. Ben de insan ağladığında içindeki bütün kötü duygular gözyaşlarıyla birlikte içinden dışına akar, demiştim. O da bana "İşte geleceğin şairi bu arkadaşınız." demiş ve notumu sorduğumda "Benim yanımda notun her zaman 10." demişti. O zamanlar siyasi olaylar derslerimizin bile önüne geçtiğinden maalesef bir şair ya da edebiyat öğretmeninden tavsiyeler dinleyecek durumda değildim.

Osmaniye Ticaret Lisesinde başka şiir yazan arkadaşlar var mıydı bilmiyorum ama beni şiire yönlendiren ya da bana yol gösteren başka bir edebiyat öğretmenim olmadı. Okulu bitirmekten ziyade siyasi olaylarda ön saflarda olmayı önceliğimizden ya da şartlar bizi ona mecbur eylediğinden lise dönemimde iyi bir edebiyat eğitimi almadığımı düşünüyorum.

Eğitimin şiire katkı sağlayacağına inanıyor musunuz? Mesela iyi bir edebiyat eğitimi alsanız lisede ve üzerine bir de edebiyat fakültesi okusanız şimdi durduğunuz yer biraz daha farklı olur muydu? Ya şöyle diyeyim; şiirin, sanatın, edebiyatın kemale ilerleyen yolculuğunda eğitimin katkısı nedir? Mektepli olmak alaylı olmaktan yeğ midir?

Şair ya da yazarın iyi bir eğitim almasından yanayım. İyi bir eğitim derken kendi dilini iyi bilmesinin yanı sıra dil bilgisini de çok iyi bil-

mesi gerekir. İyi bir eğitim almamanın eksikliğini bugün bile hissediyorum. Lisede okurken keşke bana okumam gerekli kitapları tavsiye eden bir öğretmenim olsaydı. O zamanlar edebiyat dergilerini takip etseydim.

Şiirde nereye geldim, nereye gidiyorum orasını bilmiyorum ama bildiğim tek şey varsa şiiri biraz da gönül yordamıyla tanımaya çalıştığım. Şair/yazar adayı, özellikle ortaokul ve lise yıllarında okuduğu kitapların üstüne yeni kitaplar ekleyerek okumalarını sürdürdüğünde içindeki edebiyat çerağını söndürmeden yoluna devam eder. Şair/yazar adayının bu yolculuğunda önünü aydınlatan başka çerağlar da mutlaka olmalıdır. Günümüzde edebiyat fakültelerinden mezun olanlar, edebiyatı sadece ders olarak alıp ders olarak vererek bir geçim kaynağı olarak düşününce de edebiyat fakültesinden mezun olanlar hem edebiyatı hem de bilgiyi hayatta kullanmak yerine bir peçete gibi kullanıp atmayı vazife zannediyorlar. Maalesef söz konusu Türkçe ve edebiyat öğretmenleri yüzünden günümüz gençleri bir dilekçe dahi yazmasını bilmedikleri gibi kendilerini ifade etmekte bile güçlük çekiyorlar.

İster mektepli olalım, istersen alaylı ama önce insan olalım, mektepli gibi bilgi ile donanalım, alaylı gibi bilgiye ihtiyaç duyalım. Ondan sonra bir orta yol bulunur elbette.

Şiir biraz da yara işidir, dediniz. Hep; gam, dert midir yazdıran?

Şiir insana dokunur, ruhunu dinginleştirir. Yarayı dağlar, yüreği tutuşturur ya da soğutur. İnsanı içinde gezdirir, dağlara çıkarır, meydanlara indirir. Hakiki şiir hiçbir zaman eğlence aracı olmamıştır. Derdin, gamın da kendi içinde güzel yanları vardır. İnsan ara sıra kendi derdiyle demlenmelidir.

Dünya güllük gülistanlık değildir. Dünyaya sürgün geldiğinin bilincindeki insan, derdi ile yanar durur. Yangını en güzel toprak söndürür. İnsan toprakla buluşmaya yaklaştığını hissettiğinde, derdi biraz daha katlanıyor. Derdinden derman sağmaya başlıyor. Şairin sermayesinin çoğunu da çektiği ya da toplum olarak çekilen sıkıntılardan kendisine düşen pay oluşturuyor. Hem Yunus Emre: *Aşkım galip geldi yüreğim harlar /Âşık olan ar u namusu neyler/ Behey Yunus sana söyleme derler/ Ya ben öleyim mi söylemeyince.* demiyor mu?

Burada ezeli bir soru daha geliyor aklıma. Dert kâfi mi şair olabilmek için peki? Dertsiz bir insan çalışarak, uğraşarak, sözün düğümlerini çözerek de şair olamaz mı? Yahut keyfin, hazzın şiirini nereye koyacağız bu durumda?

Kendimi bildim bileli dünyayı sürgün yurdu olarak bildim. Sürgünlüğümü de Sezai Karakoç'un *"Bütün sürgünlüklerim bir bakıma bu sürgünün bir süreği"* dediği gibi algıladım. Şair olmak için elbette dert yeterli değil, ayrıca dert ile demlenmek de gerekir. Burada şairin derdi ya dünya ya da kavuşmak istediği bir sevgilidir.

Büyük şairlerin hayatlarını incelediğimizde ya yoksul bir hayat yaşamışlar ya da yerlerinden yurtlarından sürgün edilmişler, kimileri de yazdıklarının ceremesini canlarıyla ödemişlerdir. Aynı çağda yaşadığım ve şimdi hayatta olmayan onlarca şair, kendi derdi kendilerine yetmediği gibi bir de milletin derdi ile dertlenerek göçüp gittiler.

Gönül kovanınızı baharda hangi yaylalara götürürseniz arılarınız, o yaylanın çiçeklerinden topladığı polenlerden bal yapar. Hazzın ve keyfin yaşandığı yerlere uğramadığımdan buralardan alınan ilhamla şiir nasıl yazılır, orasını bilmiyorum. Önemli olan şiirin nasıl yazıldığı değil de nerenize dokunduğudur.

Yazdığınız bir şiir bir yaraya merhem olmuyorsa ya siz yaralı değilsiniz ya da yazdığınız yararlı değildir. Mesela şu şiir bana göre birçok yaraya iyi gelecek bir şiirdir.

Muhabbet bağında bir gül açıldı
Bir derdim var bin dermana değişmem
Yüküm lal-i gevher mercan saçarım
Bir derdim var bin dermana değişmem

(Şah Hatayi)

Tayyib Atmaca, şiirlerinin türkü formatında çalınıp söylenmesinden hoşnut olur muydu yahut var mı bestelenmiş şiirleriniz zira besteye müsait pek çoğu. Sizin kendi şiirlerinizi doğaçlama nağme ile söylediğiniz oluyor mu ıssızlarda, gam vakti?

Döş Defteri ve *Sarı Kitap'ta* türkü olacak şiirler var, iyi bir bestekâr ve iyi bir sanatçı tarafından okunmasını elbette isterdim. Ama bugüne kadar pek talibim çıkmadı. Mesela yıllar önce Bestami Korkmaz'ın bestelediği ve Eşref Ziya Terzi'nin okuduğu *Olmadı Dost*

şiiri piyasaya çıktığı günlerde uzun süre listelerde kaldı ve çok beğenilen *ezgi*ler arasında yer aldı. Hem okuyanı meşhur hem de besteleyen ve okuyanla mahkemelik etti. Yine Bestami Korkmaz, *Titre Ey Yüreğim* şiirini çok güzel besteledi ve yorumladı. Benim de hoşuma gitmişti ama pek bilinen bir sanatçı olmayınca ezgi de onunla birlikte kayboldu. Bir de Erdoğan Akın tarafından bir şiirim ezgi formunda bestelenmişti. Yani demem şu ki türkü formatında bir şiirim bestelenmedi.

İyi bir müzik kulağım olduğunu söyleyebilirim. Bir türkünün sözlerinden ya da bestesinden (havasından) intihal sayılabilecek şekilde olanları seçebilirim. Eskiden türküleri bir hava üzerinde söylerlermiş. Yani daha önce söylenmiş bir türkünün ezgisi bir başka türküye giydirilirmiş. Azerbaycan'da âşıklar hâlâ bu geleneği sürdürürler. Ben de buna yakın bir şiiri bir türkünün devamı gibi söylediğim zamanlar oluyor. Rahmetli Mustafa Pınarbaşı ile Konya'ya gitmiş, Murat Kapkıner'in evinde misafir olmuştuk. Şöyle bir olay yaşadık: Kapkıner, sazı eline aldı bir türkü söylemeye başladı. Birinci kıtayı kendisi okudu, ikincisini ben okudum, üçüncüye işaret etti ben devam ettim. Derken türkü on, on beş kıta sürdü. Bu arada Murat Kapkıner farkına vardı ve "Bu türkü bu kadar uzun olmamalıydı." dedi. Ağabey, dedim türkünün ayağı güzeldi kesmeseydiniz ayak bitene katar bu türkü uzardı. Özellikle dağlara çıktığım zaman irticalen türküler söylediğim oluyor. Şiirlerimin Selçuk Küpçük tarafından bestelenmesini çok isterdim. Çünkü Selçuk okurken insanın kalbine dokunuyor. Biz dünyayı değiştirmeden önce bizim şiirlerimize de bir dokunur inşallah.

İnşallah, diyelim. "Dağ" dediniz, "dağlara çıktığım zaman" dediniz. İnsanı, şairi dağlara çağıran şey ne sizce?

Dağ deyince aklıma uzlet, kendine çekilme, tabiatın dili ile hemhâl olmanın yanı sıra uçsuz bucaksız hayaller geliyor. Dağlara gitmek başka pikniğe gitmek başkadır. Ben dağın kapısından adım atar atmaz besmele çekerek ağaçları, kuşları, çiçekleri, tüm nebatatı ve hayvanları selamlıyorum. Bu kadar canlının arasında ise en çok ruhumu dinlendiren kuşlar ve çiçekler oluyor. Dağlar aynı zamanda bir şair için antidepresan ilaçları gibidir. Mesela salgın hastalık yıllarında

hiç dağlara çıkamadım. İrticalen türküler söyleyemedim. Çiçekleri fotoğrafla şiirleştiremedim bundan dolayı gerginleştim. Köroğlu'na arka olan, Dadaloğlu'na yurt olan Yunus Emre ve Abdurrahim Karakoç'a uzlet olan dağlar hakkında konuştukça söz uzar uzar. Ben en iyisi Nazım Hikmet'in muhtemelen karlı bir günde bir ormanda irticalen söylediği şu türküyle bu bahsi kapatalım.

"Memleket mi, yıldızlar mı?
Gençliğim mi daha uzak?
Kayınların arasında
Bir pencere, sarı sıcak"

Daha evvel de Nazım Hikmet okuduğunuzdan bahsettiniz. Ezelden beri karşı karşıya konulan isimler var: Fikret-Mehmet Akif, Necip Fazıl-Nazım Hikmet... gibi. İdeolojik tarafları bir yana, mesela Nazım Hikmet'in şiiri mi sizi daha çok etkiledi Necip Fazıl'ın mı?

Şiirin insana dokunabildiği kadar şiir, şairin de insanlığın evrensel değerlerine, erdemlerine sahip çıktığı kadar şair olabileceğini kabullenirim. Sizin de söylediğiniz gibi dün birbirlerine zıt şairler bugün hâlâ yaşıyorlar. Onların yazdıklarıyla fikir tarlalarını ekip biçmeye devam ediyor insanlar. Özellikle bahsettiğiniz bu şairler, yazdıklarının bedelini fazlasıyla ödemek zorunda kalmışlar ama kendileri aydınlanırken etraflarını aydınlatarak dünya sürgünlüklerini tamamlayıp gitmişlerdir.

Gönül kovanımdaki arıları sadece keven çiçekleri ya da portakal çiçekleriyle beslemedim. Her çiçeğin kendini has kokusu olduğu gibi her meyvenin de kendine has tadı vardır. İnsanların da damak tatları bölgelere ya da ülkelere göre değişir. O zaman gönlün de bir damağı var. Hangi şair bu damağa göre şiir yazıyorsa o şiir benim şairimdir. Nasıl ki sağ, uzun süre Nazım Hikmet'e ideolojik bakış açısıyla baktıysa sol da Necip Fazıl'a aynı gözle baktı. Hâlbuki her ikisi de bu ülkenin bir değeri. Mesela *Kuvâyı Milliye Destanı* ile *Sakarya Türküsü*'nü karşılaştırıp hangisi hangisinden daha iyi demek; elma mı güzeldir armut mu güzeldir, demek gibi bir şeydir. Sorunun cevabı şudur: Her ikisi de güzeldir, her ikisi de meyvedir ve farklı tatları vardır.

Bu iki şairden hangisini kendinize yakın buluyorsunuz, sorusuna gelince -tırnak içinde söylüyorum- günümüz milliyetçi ve muhafazakârların yanı sıra İslamcılar da Necip Fazıl'ın fikirlerinden beslenerek kendi şiir kozalarını örüyorlar. Madem sözün çıkınını açtınız o zaman şunu da söylemeden geçmeyelim: Bugün solcuların, sağcıların ve dahi İslamcıların -özellikle yeni yetmelerine göre- her iki şair de devirlerini tamamladılar. Çünkü artık şiir insana dokunmuyor. Şiir yazdığını zannedenlerin kahir ekseriyeti ise ayağı yere basmayan kelimelerle şiiri baştan çıkarmaya çalışıyorlar.

Sağcı ya da İslamcı yahut muhafazakâr camia diyelim, bu kitlenin şairlerini az çok tanıyorsunuz ve sitem de ediyorsunuz ifadelerinizden anladığım kadarıyla. Sol şiirin genç şairlerine dair neler düşünüyorsunuz, takip edebiliyor musunuz?

Şiir yazmanın belli bir biriikim gerektirdiğini ve zor bir edebiyat dalı olduğunu tanıyalı şiirde bu türden bir ayrımcılığa gitmedim. Şiirin sağcısı, solcusu, İslamcısı, muhafazakârı olmaz. Elbette her insan gibi her şairin de bir dünya görüşü vardır. Şiirin dili evrenseldir. Şair, o dili yakalamaya çalışmak zorundadır. Bu dilin haricinde bir dille şiir yazıyorsa ancak belli bir okur kitlesi tarafından belki takdir edilir. Bu da şairin dar alanda kısa paslaşmalarından ileriye gitmez. Bir şairin dünya görüşünden ziyade şiirinin gönlümüzde karşılığı olup olmadığına bakarız ve ona göre gönlümüzün kütüphanesinde bir yer açarız kendisine.

"Sağcı" ve "muhafazakâr" şairler, edebiyat dergileri tarafından hem dışlanıyor hem de kendilerini yenileyemiyorlar. Kendilerini yenileyenler ise gönülleri ile toprağa basmak yerine burunlarından kıl aldırmıyorlar. "İslamcı" şairlere gelince onlar da bir yandan sol, diğer yandan sağcı/İslamcı şairlerin şiirlerinden bir parmak balı emziklerine sürüp onunla eğelenip duruyorlar. Bunları söylerken istisnaların kaideleri bozmadığını da söylemek zorundayım.

Bir ara sol şiiri de takip ettim. Solun gençleri ile İslamcı gençler arasında pek fark göremedim. Her iki grup da ayakları yere basmayan kelimelerle şiir yazmaya çalışıyorlar. Bu yüzden şiirleri insana dokunmuyor. Hani Nasrettin Hoca keçiboynuzu için "Bir gram bal için bir çeki odun yiyemem." demiş. Ben de rüştünü ispatlamak için

ceht etmeyen şairlerin şiirlerine bakıyor, şiirinden bir kelime kalbime dokunuyorsa onu takibe alıyor, şiirlerine rast geldiğimde okuyorum. Kırk yıldır dergilerle iç içe yaşadığımdan okuduğum şiirleri mihenge vurmakta beceri sahibi olduğuma inanıyorum.

Kendini yenilemek, dediniz. Öteden beri kullanılan bir ifade bu ama şairin kendini yenilemesinden ne anlamalıyız? Neden gerekli bu sizce?

Atasözleri ve deyimler, bir hususu kısaca anlatmak istediğinizde konuşmalarınız arasında kendine özel bir yer açar ve oturması gereken yere kendisi oturur. "Benim oğlum bina okur, döner döner yine okur." Bunun ne demeye geldiğini ayrıca açıklayarak kolay lokmayı alışkanlık haline getirmenize katkıda bulunmayacağım. Aha bir de Nasrettin Hoca'nın saz çalma meselesi geldi aklıma. O da nasıl bir şeydi, diyeceksiniz ama demeyin, isteyen saz anlasın istemeyen caz.

Bir şairin üç beş kitabını okuduktan sonra kitaptaki şiirlerin birbirinden farkı olamadığını görürseniz, bu şair kendini yenileyememiş demektir. Aslında her kitap şairin bir çocuğu gibidir. Eğer bu böyleyse her kitabın da bir önceki kitaptan farklı yönleri olması gerekir. Bir şair kendini yeterli gördüğü anda biter. Bundan dolayı kendini devamlı yenilemek zorundadır.

Şairin kendisini neden yenilemesi gerekiyor, meselesine gelince: Farz edelim bir bahçemiz var, eğer ticaret yapmayacaksak her tarafa neden elma ya da armut fidanı dikelim? Allah başka meyveler yaratmadı mı? Kiraz, şeftali, erik, incir, nar… uzat uzatabildiğin kadar. İşte o zaman kitabımızın birisi elma, diğerleri başka başka meyveler olur. Neticede hepsi bir meyve ağacı ama farklı yapıları ve tatları olur. Şiirde kendimizi yenilemek de biraz buna benzer. Mesela benim şiir kitaplarımın hiçbiri birbirinin devamı değildir. Hece şiirinin imkânlarından faydalanarak hem farklı hece ölçüleriyle hem de farklı hece türleriyle yazılan şiirlerin yanı sıra daha önce hiç denenmemiş ölçülerle şiirler yazmaya çalıştım. Bugünlerde ise aruz ölçüsüyle şiirler yazmaya çalışıyorum. Bunlar belli bir sayıya gelince de divançe olarak çıkacak inşallah.

Hece şiirine bile burun kıvrılan bir dönemde aruzla yenilenmek, kendini yenilemek biraz farklı bir düşünce değil mi sizce?

Evet, heceye bile tahammül göstermekte zorlanan bir okur/yazar kitlesiyle karşı karşıya olduğumuz doğrudur. Bir de bunun yanına aruzu da eklersek cinnet geçirecekler, diye korkuyorum. Hece şiirini iyi bilenler, benim şiirlerimde farklı hece türlerinin kullanıldığını dikkatlice incelerlerse fark ederler. Benim derdim hece şiirinde artistlik yapmak değil, geleneğin içinde kalarak farklı söyleyişler denemektir. Geçmişten günümüze ulaşmış büyük şairlere bir bakın, hece ile yolları kesiştiği gibi mutlaka bir yerde aruzla yol arkadaşlığı yapmışlardır. Mesela Nazım Hikmet ve Ülkü Tamer'in hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerden kimlerin haberi var? Hatta Orhan Veli Kanık'ın Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın aruzu iyi bildiklerini şimdi kime nasıl anlatacağız?

Aruz veznine yolumun nasıl düştüğünden bahsedeyim. Anadolu'da "Evde kalan kızın kaygısı emmisi oğluna düşer." derler. Ben de edebiyat ortamındaki durumdan kendime vazife çıkarıp yıllardır yayıncılıkla uğraşacağıma keşke bütün divanları okusaydım, o edebî zevki yazmasam da yaşasaydım diye hayıflanıp duruyordum. "Bir Molla Kasım gelir seni sığaya çeker" hesabı, Tacettin Şimşek ile karşılıklı yazışarak deyişme yaparken ayak açma sırası kendine geldiğinde aruz ile bir ayak açınca eyvah dedim, şimdi hakkımızı avcumuza koydu. Bilerek cevap vermedim. Birkaç gün sonra cevap vermeye başlayınca Tacettin Şimşek de şaşırdı. Aruz ölçüsüyle yazmama biraz da Tacettin Şimşek vesile oldu. Belki onunla yaptığımız ters düz deyişmeler *Sözün İzinde* başlığı altında kitaplaşmasaydı yine aruzdan uzak kalacaktım. Aruzda belli bir çizgiyi yakaladım diyemem ama cehdediyorum. Günümüz Türkçesi ile aruz şiiri yazılmaz, diyenlere inat; kusursuz aruz denemeleri yazmaya çalışıyorum.

Bahsettiğiniz bu biçim arayışlarının zamanla şiirin özünü unutturması gibi bir endişeye kapıldığınız oluyor mu? Mesela geçmişe baktığımızda bu arayışları Mehmet Emin Yurdakul'da da görüyoruz ama şiiri lirizmden uzak. Bu dengeyi sağlamak zor olmuyor mu ya da bu dengeyi gözetiyor musunuz?

Bir insan ne kadar hoşuna gitse de her gün aynı yemeği yemez. Aynı yemeği her gün yemek, bünyeye de zarar verir düşüncesindeyim. Günümüz şairlerinin çoğu her gün aynı şiiri yazıyor hatta baş-

ka başka şairlerin şiirlerini bir dosya haline getirdiğimizde şiirlerin farklı şairler tarafından yazıldığını fark etmiyoruz. Sanki şiirler bir tornada çıkmış gibi.

Gerek hece şiirinin gerekse aruzun o kadar ölçü, kalıp ve durakları olduğu gibi farklı şubeleri de var. Yazmakla bitiremezsiniz. Bunları burada açmak istemiyorum. Gerekli gören şair, şair adayı; hece ve aruz deryasına daldığında kaybolacak kadar yol alabilir.

Hece şiirinin bütün ölçülerinde şiir yazdığım gibi yine hecenin sınırları içinde "serbest" ve "yanaşık hece" şiirleri yazdım. Aruz ve rubai, yeni ilgi alanım.

Büyük bir bahçeniz var ve tüm bahçeyi sulayacak kadar da suyunuz varsa bu bahçede sadece elma ya da armut yetiştirmek için direnmenin bir manası yoktur. Her meyveden birkaç tane olsa boş kalan topraklara da üç beş çeşit sebze eksek yetişmem mi diyecek? Toprak sizinse istediğiniz meyveyi ve sebzeyi yetiştirebilirsiniz. Ama öncelikle topraktan anlamalısın.

Şiirin imkânları içinde yeni arayışlara geçmeden önce var olan geleneksel şiir coğrafyasını, şairleri ve yazdıklarını tanımak gerekir.

Şiirde yenilik yapmaya çalışmak, biraz da şairin kendisiyle birlikte başka şairleri de yakinen bilmesiyle mümkün olabilir. Dengeyi sağlama meselesine gelince şair dengeliyse hangi tür ve ölçüde şiir yazarsa yazsın dengesinin dışına çıkamaz. Bu denge, şairin öz güveninin yanı sıra söyledikleri ve yazdıklarının kendisine de dokunması ile sağlanır.

Bu söylediklerinizden hareketle bir aşamadan sonra şiirin içsel ya da ilham yönünün geride kaldığı sonucuna varabilir miyiz? Mutlaka şiiri tetikleyen bazı hisler vardır ama zihninizde bir şiirin biçiminin, tarzının belli olması onun safiyetine mâni olmaz mı?

Her gün aynı gömleği, aynı pantolonu giymiyoruz. Bunun yazlığı, kışlığı, kotu, keteni var. Bunların da her biri farklı renk ve modellerde dikilmiştir. Hatta bu giysilerimizi çok zaman birkaç defa giydikten sonra hoşumuza gitmeyeni ihtiyaç sahibi birisine vermek için ayırırız.

Her gün aynı yemeği yemek zorunda değiliz. En sevdiğimiz yemeği bile her gün yiyemeyiz. Damak tadı diye bir şey vardır.

Bir manava gittiğimizde hangi mevsimdeysek o mevsimin meyvelerini sebzelerini alırız. Sadece bir meyve ya da bir sebze alıp dönmeyiz.

Allah ihtiyaçlarımız için binlerce değişik tür ve tatta meyve ve sebzeyi beslenmemiz için bahşetmiştir. Örnekleri çoğaltmak mümkün.

Günümüzde şiir deyince neden aklımıza serbest şiir geliyor? Dergilerde yayımlanan şiirlerin şairlerinin ismini kaldırdığımızda farklı bir şiir görmek mümkün değil, hep birbirine benzeyen metinler. Bunu genele yaymıyorum ama kendi sesini yakalayamayan şairlerin çoğu bu zevksizliği zevk olarak kabul etmiş durumdalar maalesef.

Şair, kendi şiir geleneğinden habersiz olamaz. Günümüzde popüler dergilerde yazan ve kendini "ünlü şair" olarak gören kaç şair bu gelenekten haberdar, bunu konuşan yok. Hece ölçüsüyle yazılan şiirler hangi ölçü ve duraklarda yazılır, bunu hangi şairle konuşacağız? Hece şiiri kendi içinde nasıl bir derya ise aruz da ayrı bir deryadır. Şair bu deryalardan habersiz kendini bir mahi olarak görüyorsa vay hâline.

Elbette şiiri tetikleyen hisler vardır buna katılıyorum ama şairi, şairin; şiiri, şiirin tetiklediğini de unutmayalım. Mesela senin bir denemende geçen *Temize çekilmez ömür defteri* cümlesi, benim bir şiirime ilham kaynağı olduğu gibi aynı zamanda da kitaplarımdan birisinin adı oldu.

Şiiri bir derya gibi düşmezsek derede yüzme talimleri yaparken boğulup gideriz.

Şiiri bulmak, kendi sesini bulmak, şiirde tam bir olgunluğa erişmek mümkün mü yoksa yaşadıkça dile, çevreye, yaşa bağlı olarak değişir mi şairin ses arayışı?

Okur/şairin birinci derecedeki okuma ve yazma eylemi şiirin ne olup olmadığını sorgulamak olmalıdır. Şair, şiiri tanımaya başladığında ya da kendine dokunan şiirlerle uzun yolculuklara çıktığında birinci eşiği geçer. Bir şair "oldum" dediği anda anahtarı içerde olan kapıyı çekip dışarı çıkar ve tekrar aynı kapıdan girmesi için yıllarca çilingir arar durur.

Şair okudukça, yazdıkça dilini geliştirir. Dili geliştikçe de kendine has bir sesi olur. Bu şairin sesi taklit edilemez. Çünkü şair kendine

has bir sesi yakalamışsa hangi ölçü/kalıp ya da hangi tarzda şiir yazarsa yazsın, okur bu şiiri tanır. Bunun adına üslup da diyebiliriz. Şair, kullandığı kelimeler, imgeler ve şiirlerinde işlediği konularla diğer şairlerden seçilir. Bir şairin kendi üslubunu oluşturması için elbette belli bir olgunluğa erişmesi gerekir. Şair bu olgunluğa erişinceye kadar bulanık bir ırmak gibi önüne geleni katar götürür. Ne zaman ki durulmaya başlarsa o zaman şiirleriyle gönlümüzü kandırmaya, susuzluğumuzu gidermeye başlarız.

Bir şairin gönül ırmağında akan su, okurun gönlünün toprağını sulamaya başlarsa şair şiir yolculuğuna çıkmış demektir.

Peki, bu yolculuk şairin son nefesine kadar devam eder mi? Bu durulma sürecinin sonu var mı ve şairin söz söyleme ihtiyacı bitmez mi hiç?

İnsanın dünya serüveni devam ettiği müddetçe şiir var olacaktır. Çünkü şiir edebiyatın başrol oyuncusudur. Bir hikâyede, romanda tiyatroda sayfalarca yazılan bir konuyu; şair bir dizede, bir beyitte ya da bir dörtlükte anlatabilir.

Şiir sevgili gibidir, şairinin devamlı kendisiyle ilgilenilmesini ister. Bu ilgiyi görmezse suyu çekilen pınar gibi kurur.

Şiir, bir yere kadar şairinin edebiyatın başka dallarıyla ilgilenmesine müsaade eder. Bu ilginin dozunu şair iyi ayarlamazsa şiir bunu kendisine bir kuma gibi görür ve şairin duygu dünyasından çekilir.

Aşk bir bakışla başlar, ondan sonraki tüm bakışlar ilk bakışın tutuşturduğu ateşin devamıdır. Ne zaman bu ateş sönmeye başlarsa aşk biter. Aşkın bittiği yerde de söz, yerini lafa bırakır. Şair, söz mü söyleyerek geçip gidecek dünyadan yoksa hevâlarını lafa dökerek kalabalıklardan bir fert gibi yaşayıp mı ayrılacak dünyadan? Buna kendisi karar verecektir.

Şairin söz söyleme ihtiyacı elbette ölene kadar sürecektir. Nasıl ki bir ağaçtan, bir tarladan her yıl aynı verimi alamazsak elbette şairlerin de verimsiz dönemleri olacaktır. Şair, gönül olarak doğurganlık veya mübdilikten kesilince ununu eleyip kalburunu asar.

"Masabaşı şiiri" ya da "kalem şiiri" konusu bir dönem tartışılırdı ancak son yıllarda bu tartışmalar kayboldu. Şiirimiz artık "masabaşı"nda mı üretiliyor?

Şiirin yazılmadan önceki evreleri vardır. Bu daha ziyade bir dize veya bir kelimedir. Şair dizeyi ya da kelimeyi bir kıvılcım olarak düşünür, bu kıvılcımı da ateş haline getirmek için çabalar. Ateşi tutuşturmaya başladığı andan itibaren de yazmak istedikleri beyninden kalbine doğru bir yolculuğa çıkar ve yazmaya başlar.

Şair, duygu yoğunluğu yaşamadan bir çırpıda oturup şiir yazıyorsa bunun adına atmasyon deriz ancak. Gerek dergilerde yayımlanan şiirler olsun gerekse yayımlanan şiir kitaplarının çoğu maalesef bu şiirlerden oluşuyor. Böyle olunca da şiir kriterlerine uymadığı gibi nesir olarak bile okuduğumuzda anlamlandıramayacağımız sözcük yığınları arasında şiir kırıntısı bulmaya çalışıyoruz.

"İlham" kelimesinden ne anlamalıyız, şiirde ilhamın etkisi nedir sizin için?

Mehmet Akif'in: "Sanatın yüzde onu ilham, yüzde doksanı gayrettir." Sözünden hareketle şiirin yüzde onu ilhamdır diyebiliriz. Bu ilham olmadan yazılan şiirin bir yanı eksik kalır. İlham aynı zamanda şiirin lokomotifi gibidir. İlham olmadan şiirin arkasına katar dizilmez. Şair, şiir yazmak için eline kâğıdı, kalemi almaz. Yazmasına vesile olacak bir konunun, bir düşüncenin anahtarıdır ilham. Kapıyı açmadan içeri giremediğiniz gibi içerde olanları da bilemezsiniz. Ya da şöyle diyelim ilham baharda açan ilk çiçek gibidir. İlk çiçeğin açtığını gördüğünüzde peşinden başka çiçeklerin açacağını da hissedersiniz. İşte ilham, sizi şiirin yurduna davette hislerinizin harekete geçmesine vesile olur.

Peki, şair ilhamı beklemeli mi yoksa onu aramalı, onun peşine mi düşmeli? Başka bir deyişle o çiçeğin açmasını beklemek midir ilham yoksa açan çiçeği aramak mı?

Evet, şair ilhamı beklemeli. Bir çiçekle bahar gelmez ama açan ilk çiçek de baharın habercisidir. Şair bir arı gibidir. Her sabah kovanından çıktığında gerekirse kilometrelerce uçarak gün boyunca –tabiri caizse- aynı aileden bütün çiçekleri gezerek polen ve nektar toplar. Topladığı nektarları peteğin bir gözüne polenlerini ise bir gözüne doldura doldura bu iki karışımdan bal adında şiir meydana getirir.

İşte şaire de ilham, baharda açan ilk çiçek gibi gelir. Bu çiçeğin açmaya başladığı yerleri hayal eder ve hayallerinin coğrafyasında

kanat vurmak için sabırsızlanır. Hayal yoksa şiir yoktur. Şiir varsa özlem, hasret, ayrılık, vuslat vardır. Önemli olan şairin gönlüne konan ilham kuşunun peşinde gitmesidir. Şiirin kâğıda dökülmeden önceki hâli, şiir söyleme; kâğıda dökülmesi ise yazmadır. Söylemek irticalen, yazmak ise irticalen söylenen kelimeleri yerli yerinde kullanarak sözün ayaklarını bağlamaktır.

Bana göre şair ilhamı beklemeli, başkalarına göre ise ilhamı yani ilk açan çiçeği aramalı. Şöyle de söyleyebiliriz: İlham kendisi gelirse davetsiz misafir, haberli gelirse davetli misafir olur. Ben davetsiz gelen misafiri tercih ederim. Çünkü bu misafir "Tanrı misafiri"dir, gelirken rızık getirir. Hem davetsiz misafir ne kadar kalacağını söylemez. Biz ona üç gün gözümüz gibi bakarız. Üç günden sonraki zamanı ise misafir tayin eder.

Şehir-şiir ilişkisini de konuşalım diyorum. Değişik şehirlerde bulundunuz ve tabiatla da iç içe sayılabilecek bir hayatınız var şimdilerde. Şehrin ya da mekânın şiire etkisi olur mu?

Türk kültüründe şehir medeni, taşra bedevi değildir. Önemli olan bir şairin şehre nasıl baktığıdır. Şair gönül kuşunu şehrin nerelerine uçurursa oraları bilir, oralarda gördüklerinin filmini çeker, gönlünde tabeder sonra da okuruyla buluşturur.

Eskiden İstanbul dışına taşra denirdi. Şimdi İstanbul başta olmak üzere bütün büyük şehirler bizzat taşradır.

Aylarca hatta yıllarca gökyüzünü görmeden, yıldızları seyretmeden, toprağa dokunmadan yaşayıp giden insanlar var. Beden olarak kentte, (Bazı insanlar şehre kent der, ama kelime manasıyla köy demektir. Moğolcadan geçmiştir ve Doğu Oğuzcasında bu manada işletilir. Azerbaycanda olduğu gibi...) ruh olarak kendinizi şehirde gezdirmeyi başarabilirseniz bu istisnai bir durumdur. Şair gerek bizzat görerek ya da gözlerini kapatıp şehirleri, dağları gezmiyorsa arabesk bir hayat yaşıyor demektir. Mesela İstanbul'da yaşayan şairlerin yüzde kaçı saatlerce Sultanahmed'i, Süleymaniye'yi Ayasofya'yı Topkapı Sarayı'nı ya da Üsküdar sahillerinden İstanbul'u seyredip gönlüne biriktirdiği duyguları şiir olarak dökebiliyor? Siz şehre nereden bakarsanız, şehir de şiirinize oradan girer. Bakarken gözünüzün birisi dış gözünüz diğeri iç güzünüzdür. Bu iki gözle aynı yere baktığınızda şehrin/insanın/

gönlün şiirini yazarsınız, değilse yazdıklarınız karın gurultusunun yazıya geçmiş hâli olur.

Mekânın şiirde, en azından sizin şiirinizde, biçim arayışlarına tesiri var mı?

Benim şiirlerimde salt mekândan ziyade o mekânın içindekiler öne çıkar. Bu mekânın içindekilere de belki mekânlar arka fon oluşturuyor. Bunu yıllar önce İstanbul'da yazdığım bir şiirden bir bölümle daha iyi anlatırım herhâlde.

Parklarda yollarda canım çocuklar
Evine bir ekmek götürmek için
Çöpten boyunları çıt çıt kırılır
Beş yaşında Kadıköy'de sahilde
Darbuka morartır parmaklarını
İçini boğaza kusar İstanbul

Yazarken şiirde biçim arayışına gitmedim, şiir nasıl geldiyse öyle yazdım. Ya da şöyle diyelim bir yere gitmek için yüzlerce yol varken devamlı aynı yoldan giderek farklı yerleri görmezden gelmek ya da o yolların varlığından habersiz yaşamak istemedim. Bundan dolayı kitaplarım incelendiğinde şiirlerim bir fabrikada üretilmiş tek tip araç gibi değil en azından (motor/üslup aynı) farklı model seçenekleriyle okurun edebî zevklerini çeşitlendirmeye çalıştım.

Şiir her yerde var, diyorsunuz bu örnekle sanırım. Şair de her yerde şair midir?

Her yörenin her bölgenin kendine has toprağı, bitki örtüsü vardır. Buna göre de her bölgenin ikliminden kaynaklanan çiçekler de birbirlerinden farklıdır. Siz iyi bal yemek istiyor ya da üretmek istiyorsanız endemik çiçeklerin çok olduğu, insan elinin ve ayağının az dokunduğu yerler seçmek zorundasınız. Mesela imkânınız varsa *Anzer Balı* yemek istersiniz. Bunu bulamazsanız başka yüksek kesimlerin karakovan balını da yiyebilirsiniz. Diyeceksiniz ki önemli olan bal olması değil mi? Evet önemli olan bal ama sizin de bir damak zevkiniz varsa gerçek bal ile şekerden glikozdan üretilmiş balı elbette fark etmek zorundasınız.

Günümüzde arı yüzünü görmeyen bal üretiliyor ve çoğu da bu

bunu bal niyetine tüketiyorsa elbette her yerde bal olur ve bu balı üretenler de yapmış olduğu tanıtıcı reklamlarla bu balı hem de gözünüze sokarak kaşık kaşık yedirmesini bilir. Bu benzetmeyi şiire ve şaire uyarladığımız zaman mesele daha iyi anlaşılacaktır.

Haklısınız ama bahsettiğiniz örnekte doğal olana, katkısız olana verilen değer de var. Az da olsa sağlığı için doğal olanın peşinde olan bir kitle var. Şiirde, sanatta ise bu kitle neredeyse yok. Hatta şiiri bildiğini bildiğimiz isimlerden dahi bahsettiğiniz şekilde üretilmiş şiirlerin reklamını, pazarlamasını yapan kitle de çoğunlukta. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ya İslam inancımız ya da inandığımız başka değerler ölçüsüyle hareket etmek zorundayız. Bunun dışına çıkarsak hem Allah'ı hem kendinizi hem de başkalarını kandırmış oluruz. Mesela; batmak üzere olan bir gemide yüz kişi bulunsa ve doksan dokuzunun hakkında ölüm fermanı çıkarılmış olsa ve içlerin bir masum olsa "Kurunun yanında yaşta yanar." atasözünden hareketle o bir kişiyi de gözden çıkararak gemiyi batırmaya çalışmayız.

Batı'nın adına "demokrasi" dediği -bugün bile içi doldurulamayan- kavram, aslında sayıların birbirlerine karşı üstünlüğünden başka bir şey değildir. Tarih boyunca sayıları az olan inanmış insanlar eninde sonunda sayıları çok olanlara galip gelmişlerdir. Hem hayatı iki devre olarak düşünürsek -ki ben öyle düşünüyorum- Allah'ın adaletine ve zulmün hesabının sorulacağına inanıyorum. Hatta Hasan Hüseyin Korkmazgil'in bir şiirinde "Kısa çöp uzun çöpten hakkını alır elbette" dizesinin de bu düşüncelerle söylendiği düşüncesindeyim.

Aslında sen biraz da şöyle demek istiyorsun: "Artık altına güç yetmez olduğundan herkes imitasyon altın alıp takıyor." Söz konusu şiirleri yüceltenler de şöyle düşünüyor: "Önemli olan salonda takı takılması, gelinin ve damadın şanının yüceltilmesi."

Bu iki düşünceye karşı sözüm şu: *"Asil azmaz, bal kokmaz; kokarsa yağ kokar, onunda aslı ayrandır"*

İşte D/okunan şiir de böyledir. Bu şiir, yara sahibinin yarasına göre yararlılık gösterir.

Söylediklerinizden biraz da şu anlam çıkarılır ama siz elbette bunu kastetmiyorsunuz. "Şehir gâvurlarla dolmuş sen hâlâ salyangoz

satmamakta direniyorsun."

Yahu Hüseyin, adını kalbinde bir gül gibi kokladığın adına söyler misin? On binlerce ordusu ile zulmün bayrağını dalgalandıran Yezit'in mezarını yüzyıllar sonra Timurlenk darmadağın edip askerleriyle toprağını sulamadı mı?

Kitaplığımızda bile çok değerli bulmadığınız kitaplara yer açmıyor,bir köşede soba yakmak ya da piknikte değerlendirilmek üzere bir yerlere kaldırmıyor muyuz? O zaman şöyle diyelim geleceğin edebiyat raflarında yerini alacak şiir kitapları elden ele dolaşarak zamanı geldiğinde edebiyat raflarında yerini alacaktır.

Kahraman olmak için savaşanlar çoktan toprak olup gittiler ama inancı uğruna savaşan âşıklar hiçbir zaman ölmez, kıyamete kadar aramızda dolaşacaklardır.

Kahraman olmak için yazanlardan tamamen yolumuzu, meşrebimizi ayırabilir miyiz? Aynı meydan içreyiz. Tavrımız ne olmalı yahut sizin tavrınız bu kitleye karşı nasıl? En azından gençlere de bir yöntem vermiş olalım.

Kahraman olmak için yazanların tamamı edebiyat çöplüğünde ya fosilleştiler ya da fosil olacakları günü bekliyorlar. Edebiyatla uğraşmak, uzun bir sefere çıkmak demektir. Bu sefer sonunda zafer olur veya olmaz, o yazanın işi değildir.

Bir yazar şöyle bir şey söylüyordu; "İnsan kendini yazar." Biz bunu şöyle açabiliriz: İnsan nasıl bir hayat yaşıyorsa yaşadığı hayat, yazdıklarına siner. Eğri odundan doğru oklava çıkmaz. Hangi edebî ve dünyevi gıdalardan besleniyorsak yazdıklarımız ve yaşadıklarımızla bunu dışa vurmak zorundayız. Dışa vurmak derken bunu okurun gözüne çakmamak gerekir. Okur, yazdıklarımızın kendinde karşılığını bulur, gönül mihengine de vurduğunda daramız, safimiz ortaya çıkar.

Günümüz gençleri maalesef, "bir dirhem bal için beş çeki odun çiğnemeyi" seviyor. Hâlbuki gerek büyükleri gerek hocaları tarafından hazırlanacak bir okuma programı belirleyip ona göre okumalar yaptıklarında bala direk ulaşacaklardır. Bir genç nasıl ki derslerinde başarılı olmak, eksikliklerini gidermek için özel dersler alıyorlarsa hangi kitapları okumaları gerektiği hususunda da özel dersler almak

zorundadır. Çünkü okuduğumuz kitaplar, hayatımıza yön vermemize vesile olacaktır. Eni boyu, çapı belli olmayan şairleri yazarları okudukça seviyeleri düşecek, kendilerine geldiklerinde ise çiğnedikleri odunlardan, beyinlerinde hasarlar oluştuğunun farkına varacaklardır.

Gençler, günümüz şartlarında kendi bedeni ve zevkleri için nasıl seçim yapıyorsa okuyacağı kitapları da öyle seçmek zorunda olduğunu unutmamalıdır.

Şiire düşmeseydi yolunuz, dünyanızda şiir olmasaydı, hayat nasıl olurdu?

Şiir, doğu toplumlarının kendilerini söz ile en güzel şekilde ifade biçimi olmuştur. Tarihten günümüze kurulan Türk devletlerinde ise şiir; ağıt, türkü, meydana çağırma, ululama, yerme, deyişme, atışma, tarifleme gibi sözü dolaylı, herkesin kendine göre bir hisse çıkaracağı şekilde söyleme sanatı olmuştur.

Şiir; uzakları yakına getiren, yakını uzaklara götüren duygu bulutlarıdır. Nerede kim tarafından yazılırsa yazılsın o bulut yüreğinin üstüne düşüyorsa kendi bulutlarını harekete geçirir, ruhu yağmur kollar, kirpiklerinden bulutlar sağılmaya başlar.

Bizler sözlü medeniyetin çocuklarıyız. Gönlümüzü söze yaslamadan konuşursak sözün tadı tuzu eksik kalır.

Söze başlarken ya da sözü bağlarken genelde dörtlükler, beyitler kullanırız. Şiir bir bakıma söyleyecek sözlerimizin kaynakçasıdır.

Hayatımızda Yunus Emre, Mevlâna, Fuzuli, Karacaoğlan… olmasaydı duygu ve düşünce dünyamız nasıl olurdu tahayyül etmek bile istemiyorum. Özellikle bütün dünyayı etkileyen Yunus Emre ve Mevlânasız bir dünyada yaşamak zorunda kalan insanların yürekleri kıraç tarladan farksız olurdu.

Şiirin olmadığı yerde duygu, duygunun olmadığı yerde insan olmaz. İnsanın olmadığı yerde de ancak robinsonluk vardır.

Şiir size ne verdi ne öğretti ne kazandırdı, bunca sene yazdınız okudunuz?

Şiir; bana beni verdi, gönlümün topraklarına ne ekip ne biçeceğimi öğretti. Şiir aynı zamanda dost ve düşman kazanma sanatını da öğretti. Burada dost kazanmayı anladık da düşman kazanma nasıl

oluyor, diye aklınıza bir soru gelmeden düşmanı nasıl kazandığımı da söylemem gerek diye düşünüyorum.

Hayatım boyunca "nabza göre şerbet verme"yi beceremedim. Doğruyu doğru zamanda söylemeye çalıştım ama çok zaman doğru anlaşılmadım. Mesela bir toplantıda şiir üzerine konuşmalar yapılırken söz bana geldiğinde günümüzde adına "modern şiir" denilen ama okunduğunda hiçbir şey anlaşılmayan ya da insana dokunmayan şiirlerin gerek dergilerde gerekse sosyal medyada daha çok rağbet gördüğünü, bu tür şiirlerin uyuşturucu olduğunu söylediğim için "Tayyib Atmaca serbest şiire uyuşturucu diyor." dediler. Bunun gibi çeşitli toplantılarda buna gibi benzer örnekler verdim. Hatta günümüzde şiir diye yutturulan metinlere benzer irticalen söylediğim dizeler de oldu. Maalesef ayaküstü söylediğim sözler de "şiir" olarak kabul gördü.

Gördüğüm her insana "kaşının altında gözün var" dedim. Artık aklım başıma geldi ya da "at'a ot, it'e et vermeyi" öğrendim.

Kendimi hâlâ şair olarak görmüyorum. Sadece şiir yazmaya ceht ediyorum. Yani bu iş için seferdeyim. Yazdıklarımın bizden sonraki nesillerde bir karşılığı olursa onlar bize "şair" diyecekler. Demeseler bile yazdıklarımız edebiyat binasının dolgu malzemeleri dahi olsa bir işe yarayacağını düşünüyorum.

Biz, bizden öncekilerin yazdığı duygulardan aldığımız mayalarla kendi yazdıklarımızı mayalamaya çalışıyoruz. Bu bahsi şöyle kapatalım:

Benim işim yürümek, kavuşmak yar ötesi.

O bahsi kapatalım ama "modern şiir" üzerinde biraz duralım. Şiirin "modern"i olur mu? Hatta daha da geriden alalım isterseniz "modern" kelimesinin zihninizde olan karşılığı ile başlayalım. Size göre "modern" nedir? Sonra da şiirin modernini konuşalım.

İnsanoğlunun nasıl ki eskisi, yenisi olmazsa şiirin de eskisi yenisi olmaz. İnsan her devirde insandır. Çağın problemleri bir önceki çağa göre değişmemiş, her çağ kendi problemleriyle gelmiştir. İyi ve kötü insanın olduğu gibi iyi ve kötü şiir vardır. Ne kadar iyi insanlarla oturup kalkarsanız düşünce dünyanız onların tecrübeleriyle bereketlenir.

Bir ağaç ya da tarla, her yıl bir önceki yıldan daha iyi ürün vermeli, diye bir kaide olmadığına göre her devirde insanların da inişli çıkışlı hayatları olacak ve ona göre geleceği bereketlendirecek ya da borlaştıracaktır.

Gelelim ucuz sakız gibi ha bire çiğnenen ve aynı zamanda dişlerin arasına mikrop yayan "modern" kelimesine. Bazen bu kelimeyi "çağdaş" manasında da kullanıyorlar. Modern kelimesinin halk arasındaki karşılığı "asortik". Asortiğin manası ise kendini başkalarından yüksek görmeye çalışmak, olarak algılanır. Çağdaş kelimesi ise zaten başka bir hilkat garibesidir. Ne modernin ne de yeninin yerini doldurmaz. Çağdaş kelimesinin halk arasında, aynı çağda yaşayan ya da birbiriyle akran yaşta olan anlamında kullanılmaktadır. Bu kelimeyi sınanmamış ustura gibi kim şiirin içine yatırdıysa Allah onu bildiği gibi etsin. Biz en iyisi modern kelimesini yeni anlamında kullanarak sözümüzü sürdürmeye devam edelim. 1093 yılında doğan Türk dilini geleceğe taşıyan Hoca Ahmet Yesevi, Divan'ı Hikmet 99'da:

"Tatlı tatlı yiyenler, türlü türlü giyenler
Altın tahta oturanlar toprak altında kalmışlar." derken onun gönül topraklarından filizlenen Yunus Emre:

"Kani mülke benim deyen, köşk ü saray beğenmeyen
Şimdi bir evde yaturlar, taşlar olmuş üstünleri" diyor.

Ya da aynı çağda yaşadığım muhabbet halkasına dâhil olduğum Abdurrahim Karakoç ağabey devam ediyor:

"Gölgesinde otur amma
Yaprak senden incinmesin.
Temizlen de gir mezara
Toprak senden incinmesin."

Bu alıntıladığımız dizeler arasındaki zaman farkını hissedemediyseniz şiir, önce de yazılsa sonra da yazılsa şiirdir. Demek ki şiirin eskisi, yenisi, moderni, çağdaşı olmuyor. Şiir her çağda anlaşılıyor, duygularımıza tercüman oluyorsa gönül tellerimize ne kadar dokunuyorsa o kadar yeni bir şiirdir.

İsterseniz "modern" kelimesinin karşılığı olarak "yeni" kelimesini kullanalım. Bizim kastettiğimiz "yeni" kelimesi, var olan bir şeyi dolaşımda tutarak kaybolmasına engel olmaktır. Bunu söylerken de

gerek hece ile gerek aruz ölçüsüyle yazılan şiirlerin kalıplarının içinden çıkmayalım, bu iki ölçünün dışındakiler şiir değildir, demiyorum. Öyle tahmin ediyorum ki bu "modern" kelimesini çiğneyip duranlar da geleneksel şiir ölçülerimizin dışına çıkarak serbest ölçüde yazılan şiirleri "çağdaş" diğer şiirleri ise "yobaz" olarak gördüklerinden böyle bir tanımlamaya ihtiyaç duymuşlar. Bugün geleneksel şiiri iyi bildiği halde serbest şiir yazan çok şair var. Onların şiirlerini okuduğunuzda zihninizde ayrı bir tat almaya başlarsınız. İşte okuduğunuz şiirlerde ayrı bir tat alıyorsanız bu şair; geleneksel şiirin izinde yürüyerek ama kendini yenilemiş, şiire başladığı gibi durmamış, devamlı daha güzelini yazmaya çalışmış bir şairdir.

Biz millet olarak sözü bir üslup içerisinde söylemeyi severiz. Ağıtlarımıza, ninnilerimize, manilerimize, türkülerimize doğru bir yolculuk yaptığınızda günümüzde adına modern denen şiirin bize yakın durmadığını görürüz. Bize yakın duran şiirlerde ise o şairin gelenekten beslendiği bir damarı olduğunu görürüz. Serbest gibi görünse de iç kafiye ile, ahenk ile o şiirde bize ait bir zevk yakalarsınız. Üç kısa örnek vererek bu konuyu daha fazla uzatmamak gerek diye düşünüyorum. Gerekirse daha sonra tekrar bu konuya dönebiliriz. Mesela, Arif Nihat Asya'nın *Naat,* Sezai Karakoç'un, *Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine,* Nazım Hikmet'in, *Karayılan Hikâyesi* adlı şiirleri... Bu şiirler yeni şiirdir. Günümüzde "modern" şiir dedikleri ise bir hilkat garibesinden öte bir şeydir.

İnsan ve şair olarak Şuara Suresi'nden bize düşen hisse nedir? Şiir yazarken, yazdıktan sonra, okurken bu sure kalbinizden geçer mi?

Bu sorunuzla birlikte Efendimizin önce düşmanı sonra dostu olan ve soycak şair bir aileden gelen Ka'b Bin Züheyr gözlerimin önüne geldi birden. Züheyr üstadımız ile ilgili de bir iki kelam etmemiz gerek diye düşünüyorum. Üstadım Mekke'nin en ihtişamlı şairiyken İslam kandili yavaş yavaş evlerde Allah'ın ayetleri okunarak aydınlanmaya başladığı günlerde, gizlice okunan ayetleri dinler. Dinledikçe hayran kalır. Sonra kendi kendine şöyle der: "Devrin Sultan-ı Şuarası benim, evlerde okunanlar bir insanın ağzından çıkabilecek sözler değil." yetle

Ardından duyduğu ayetleri ezberlemeye başlar. Daha önce Müs-

lümanları hicvettiğinden dolayı hakkında ölüm kararı alınan üstadımız, daha sonra Efendimizin huzuruna çıkar ve "Bânet Sü'âd"ı okur. Bu şiirdeki:

"Muhakkak ki Peygamber kendisiyle aydınlanılan, Allah'ın çekilmiş yalın kılıçlarından bir kılıçtır."

Dizeleri efendimizin gönlünü kanatlandırır. Hem üstadı bağışlar hem de bürdesini hediye eder.

Kuran'ı Kerim'in, şiirin zirvede olduğu bir dönemde inmesi ve günümüze kadar bir harfinin bile değiştirilmemesi şairler için ayrı bir anlam ifade etmeli:

Sen geldin şiirin kal'ası düştü
Öldü şairlerin ilham perisi
Kâbe duvarında altın harflerle
Parlayan şiirler demire kesti
Sözlerin üstünde bir söz getirdin
Battı şuaranın söz saltanatı

Aklınızı ve kalbinizi eski bakkal terazisi gibi düşünün, tartarken iki ibikte birbiriyle aynı hizaya gelecek şekle geldiğinde tartı doğru olurdu. İşte aklımızı ve kalbimizi bu iki terazinin ibiği gibi düşündüğümüzde kaleme dökülen düşünceler sahih düşünceler olur. Sahih düşünceden de insana dokunan bedii sözler olur. İşte bu bedii sözün yetiştiği toprak edep toprağı, yetiştirilen ürün ise edebiyattır. Şiir de edebiyatın esas oğlanıdır. Esas oğlan nasıl ki rolünü yaşıyormuş gibi yapmak zorundaysa şair de dünyadaki rolünü yaşayarak oynamak zorundadır. Burada aklıma: *"Kişi yaşadığı hâl üzere ölür ve öldüğü hâl üzere haşrolunur"* Hadis-i Şerif'i geldi. Bunu şaire uyarlarsak söyle diyebiliriz: Nasıl bir hayat yaşıyorsan yazdığın şiirlere de o hayatın kokusu siner.

Şiir, karnından konuşarak anlatmak ya da imge adı altında hangi taraftan okusanız bir anlam bulamayacağınız sözler dizimi değildir. Efendimiz teşrif etmeden önce kimin ailesinden bir şair yoksa o ailenin küçümsendiği, bundan dolayı da şiirin zirvede olduğu bir dönemde inmeye başlayan ayetlerden *Şuara Suresi,* elbette beni ilgilendiriyor. Aklıma gelen her duyguyu kalbimden onay almadan yazmamaya çalışıyorum.

Şair yaşadığını mı döker dizelere, yaşamak istediğini mi? Sezai Karakoç'un Leyla ile Mecnun'unda şöyle dizeler vardı sanki:

"Şairler yaşamak istediklerini yazar

Ama o yazılacak olanı yaşarlarsa susar" Ferdî bir tavır olabilir muhakkak bu, sizde karşılığı nedir bu durumun?

Sorularınız eski bakkal terazilerinin iki ibiği gibi. İbikleri birbirine baktırmak için kefelere aynı ağırlıkları koymak gerekiyor.

Bu sorunuza şiirlerimle örnek vermek istiyorum.

Yüreğim her gece Hazar'da çalkar
Ben sana gidemem sen gelemezsin
Yurdumdan yurduna turnalar kalkar
Ben selam salarım sen alamazsın.

Bu dörtlükte hem kavuşma özlemi hem de mümkünü zor olan bir vuslatı yaşadım, dolayısıyla yaşamış olduğum hâli aşikâr ettim.

Gel seninle yaramazlık yapalım
Hazar çalkalansın biz kuduralım
Aras sana aksın Kür bana aksın
Genceli Nizami gözyaşımızı
Döksün hokkasına bismillah desin
Mecnun kitabını yazsın yeniden

Bu iki şiir örneğini terazinin iki kefesine koyduğumuzda sorunuzun bir bölümüne cevap vermiş sayılırım diye düşünüyorum. İktisat okuduğum dönemden aklımda şöyle bir cümle kaldı:

"İhtiyaçlar iki türlüdür, birisi giderildikçe şiddeti azalır, diğeri ise giderildikçe artar." Bu cümleyi şaire uyarladığımızda aşk, özlem, hasret karşılandıkça şiddeti azalır, karşılanmadığında ise artar. Ya da şöyle biraz açalım. Âşık oldunuz, onu her gün görme arzusuyla yanıp tutuşuyorsunuz. Hadi biraz da işin içine sıla özlemi katalım. Cep telefonu yok, ancak gidip postahaneden bağlanıp -Evlerinde telefon varsa ve telefonu aradığınızın açma ihtimali fazlaysa- ya da jetonlu telefon çıktı da ondan arayacaksınız. Sesini duyduğunuzda ayaklarınızın bağı çözülecek. Telefonu bir başkası açtığında ise dut yemiş bülbül gibi kalacaksınız. Hele bir de mektuplaşıyorsanız her gelen mektuptaki mürekkebi koklarsınız. İşte bunun adı aşktır. Bol isotlu Urfa kebabı gibi hem yersiniz hem ağzınız yanar.

Kavuştuğunuzda heyecanınız yavaş yavaş azalmaya başlar. Hele bir de sevgilinin elini tutarsanız içinizdeki aşk enerjisi yavaş yavaş sönmeye başlar. Sevdiğiniz insanla evlendiğiniz takdirde de o aşkın yerinde yeller esmeye başlar. Çünkü aşk başka bir şey, evlilik başka bir şeydir. Karşılıklı sevgi saygı hâlâ devam ediyorsa depreme dayanıklı bir hayat sürmeye devam edersiniz.

Sezai Karakoç'un tırnak içindeki cümlesine dönecek olursak bu cümlesini yine kendisi şöyle açıklıyor: *"Ben aşkı göğsümde kurşun gibi taşıyorum."* Kurşunla kalp arasında ince bir zar olmalı ki müdahale edildiği anda aşk bitecek. Örneklemeyi Sezai Karakoç üzerinden sürdürecek olursak o bugüne kadar aşkı tene indirmediği gibi Leyla ile Mecnun'un kabileleri arasındaki kavgada bile Leyla'nın tarafını tutarak yaşadığı anı şöyle özetledi:

Leylâ'nın kabilesi yenilmez ki
Leylâ leylâktan yaratılmış
Üstünden rüzgâr geçse
Leylâkın rengi değişmez ki
Leylâ gecelerin demirinden
Kılıçlarınız ona işlemez ki..

Sözü bu kadar uzattıktan sonra yazmanın ve yaşamanın karşılığı nasıl özetlenir, doğrusu bilmiyorum. Ancak şunu diyebilirim: Yaşamadan yazılan şiirin şairde bir karşılığı yoksa elbette okurda da olmaz. Şair, yaşamayı düşündüğü bir hayatı yazarken de elbette hayal gücüne sığınabilir. Umudunu da dizelere dökebilir.

Şiir; dünyaya ait, dünyevi bir dil ile mi kurulur sizce yoksa başka bir dünyanın dili midir?

İnsan bu dünyanın konargöçeridir. Hiçbir yer bize ait değildir ama sahip olduğumuz her şey bize aitmiş gibi yaşarız. Aslında dünyada bize ait olan ne varsa biz onları geçici olarak kullanan kiracılarız. Bizim kullanımımızda olan her şey -az ya da çok- sadece verilen bir nimettir.

Allah, her insanı aynı donanımlarda yaratmıştır. Hiçbirimiz birbirimizden üstün değiliz. Üstünlük sadece sorumluluğu yerine getirme ve insanın içinde bulunan donanımları kullanmakla alakalı bir durumdur.

Biz, nasıl ki hem bu dünyaya hem öbür dünyaya aitsek şiir de hem bu dünyaya hem öbür dünyaya aittir. Çünkü insan varsa şiir vardır. İnsanın duygu ve düşüncelerini söze dökmesinin en tatlı meyvesi şiir olmuştur. İnsanın gönlüne dokunacak şiir yazan şairler toprak altında olsalar da şiirleri okundukça hayırla yâd edilmelerine vesile olurlar. Dolayısıyla yazdığı şiir hem bu dünyayı hem öbür dünyayı ilgilendirmiş olur.

Şairin kullanacağı dile gelince nasıl bir hayat yaşıyorsa o hayatın dilini kullanacaktır elbette. Şairin yaşadığı hayata yakın yaşayanlar da bu şiirden etkileneceklerdir. Şiir dilini dünyevi ya da uhrevi bir dil diye tanımlayamayız. Dile işlevlik kazandıran şairdir, şairin kıvrak zekâsıdır. Bu zekâyı hangi yönde kullanırsa o yönde şiirler yazar. Sözün etkili olması bakımından sözü söyleyenin de önemli olduğunu düşünüyorum.

Her devirde içinde yaşadığı toplum ve hayatla çelişen şairler gelip geçmiştir. Bu şairlerin gururları, kaprisleri de kendileriyle birlikte toprak olmuştur.

Kendisi erdemli olan şairler, yaşarken de öldükten sonra da örnek alınacak şairler arasında yerlerini alırlar. Gerisi bahçenin kargaları bile olamazlar.

Şiir yarışmalarına yahut ödüllerine nasıl bakıyor Tayyib Atmaca? Geçmişte katıldığınız yarışma yahut aldığınız ödül oldu mu?

Yıllar önce birkaç şiir yarışmasına katıldım, kendi çapımda dereceler aldım ama kendimi tanımaya başladıktan sonra yarışmalardan uzak durmaya başladım.

Yarışma demek, sipariş üzerine şiir yazmak ya da o siparişe uygun daha önce yazmış olduğunuz bir şiiri sahaya sürmek demektir. Günümüzde şiir yarışmaları maalesef bir sektör haline geldi. Hangi şehirde hangi konu üzerine yarışmalar yapılıyorsa onu takip edenler oluşmaya başladı. Kalemine güvendiğim bazı şair dostlar da maalesef bu tür yarışmalara katılmaktan geri durmuyorlar. Ödülsüz bir şiir yarışması olsa belki katılabilirim. Bazı yarışmalarda "körler ile sağırlar, birbirini ağırlar" ilkesinin hâlâ geçerli olduğunu duyuyorum.

Edebiyat adına her yıl çeşitli ödüller veriliyor, kimisi bu ödülü hak ediyor kimisi de hak etmiyor maalesef. Bu ödüllerin verilmesinde hakkaniyet gözetildiğinde ödül verilmesine, alınmasına karşı değilim. Mesela her yıl verilen Necip Fazıl ve Cumhurbaşkanlığı ödüllerinden herhangi birini teklif etseler kabul etmem. Daha doğrusu altında ezileceğim hak, etmediğimi düşündüğüm hiçbir ödülü kabul etmem.

Tayyib Atmaca, samimiyetle başlayan fakat şimdilerde sanki biraz seyri, amacı farklılaşan "şiir gecesi" faaliyetlerine nasıl bakar? Bizim mahallede bu faaliyetler ne zaman başladı, kimler öncü oldu? Şimdiki faaliyetleri nasıl görüyorsunuz?

Özellikle İstanbul, Ankara, İzmir gibi şehirlerde bazı pastanelerde *"şiirini al gel"* şiir okuma matineleri olduğunu duymuştum. Anadolu'da ise ilk defa 1987 yılında Kahramanmaraş'ta rahmetli Bahaettin Karakoç ağabeyin çıkardığı Dolunay dergisi çatısı altında *Dolunay Şiir Şölenleri* düzenlendi. Bu şiir şöleninin 4.süne Osmaniye'de biz ev sahipliği yaptık. Daha sonraki yıllarda Kahramanmaraş'ta *Dolunay Şiir Şöleni* aralıksız 17 yıl sürdü. Osmaniye de Güneysu dergisi olarak şiir şölenleri düzenledik. Bu şölenlere, Abdurrahim Karakoç, Dilaver Cebeci, Ali Akbaş, Muhsin İlyas Subaşı, Nurullah Genç, Hasan Akçay, Mehmet Aycı, Gökhan Akçiçek, Erdal Noyan, Nazir Akalın, Nazım Payam, Şaban Abak, Mehmet Şeker... gibi birçok şairi davet ettik. Herkes kendi imkânlarıyla geldi, Osmaniye'deki dostların evlerinde misafir oldu.

Günümüzdeki şiir şölenleri -ya da adına şair panayırı diyelim- elbette eskisi gibi değil. Bu panayırlar, belli şair/babaların ellerinde, onların icazeti alınmadan bu panayırlara kimse çağırılamaz. Gelen şairlere de ayrıca diş kirası olarak bir ücret ödenir. Adamına göre ödül ya da para vermek bu şair/babaların uhdesindedir.

Bunun yanı sıra kendini şair yerine koyan ve aynı düşüncede olan başkaları tarafından devamlı alkışlananlar da belli bölgelerde belli zamanlarda katılım ücreti ödeyerek şiir okumaya giderler. Neticede herkes maksadına göre kendi çaplarında bir şeyler yapmaya çalışıyor.

Ben bu dünyanın oyun ve oynaştan ibaret olduğuna inanmıyorum. Bizden önce yaşamış ve yazdıklarıyla gönlümüzü ferahlatan şair/ya-

zarlara karşı vefa borcumuzu ödemek için onlardan aldığımız edep işlemeli edebiyat sancağını yere düşürmemeye gayret ediyorum.

Kendilerinde "icazet makamı" yetkisi gören, çok satılan, okunan ya da öyle olduğu ima edilen popüler dergiler var. Tayyib Atmaca ismini neden bu dergilerde göremiyoruz?

Yıllar önce *Kırağı* şiir dergisini çıkardığımız dönemlerde *Türk Edebiyatı* dergisinde de şiirlerim yayınlanıyordu. *Kırağı*'dan sonra bahsettiğiniz popüler dergilerden *Yediiklim*'de şiirlerim yayınlandı. *Dergâh*'ın ilk çıktığı yıllarda derginin Osmaniye temsilcisiydim. Birkaç tane şiir gönderdim Mustafa Kutlu ağabey, şiirlerimi klasik hece şiirine yakın buldu ve yayımlamadı. Geçmişe doğru dönüp baktığımda yanlış yaptığımın farkına son beş yıldır vardım. Söz konusu dergilerde benim şiirlerle akraba şiirler var, düşüncesi ile bir daha şansımı deneyip şiirlerimi gönderdim. *Türk Edebiyatı, Dergâh, Hece, Yedi İklim, Şiar, Mahalle Mektebi* gibi dergilerin ortak kanaatleri üç aşağı beş yukarı şöyle oldu: "*Şiirleriniz günümüz modern şiirinden uzak, günümüz dilini yakalayamadığınız gibi halk şiirine yakın şiirler yazıyorsunuz.*" Dış kapıdan içeriye adımımızı attırmadılar. Önceleri bu tavır zoruma gidiyordu ama şimdilerde bu dergi yönetmenleri arkadaşlarımın doğru yaptıklarına kanaat getirdim. Çünkü ben hiçbir şekilde hiçbir yere ait değilim. Kendi sesimi yakalama peşindeyim ve kimsenin eteğine tutunmaya çalışmıyorum. Yumurtasını tarttığım bir şeyhim yok. Tabir biraz kaba oldu ama bazı sözler söylenirken de ancak bu kadar yontularak söylenebilir. Yıllar önce bir arkadaş söz konusu bu dergilerin birinde yazarken aramızda şöyle bir sohbet olduğunu hatırlıyorum.

-Bu dergide neden şiirlerini yayımlatıyorsun?

-Benden şiir istiyorlar ben de gönderiyorum.

-Peki, bu dergide yayınlanan şiirleri beğeniyor musun?

-Hayır beğenmiyorum

-Peki, neden hâlâ şiir gönderiyorsun?

-Onlar istiyor ben de gönderiyorum.

-Peki, onlar senin şiirini neden yayımlıyorlar, biliyor musun?

-Bilmiyorum.

-Senin şiirin onların da hoşuna gitmiyor ama senin vesilen ile öğ-

rencilerine ulaşacaklar, dergilerine abone edecekler, şiirlerini onun için yayınlıyorlar.

-Bak bunu hiç düşünmemiştim.

...

Bu dergilerde yazarak onlara okur kitlesi de kazandırmam. Yukarıdaki sohbeti bir başka arkadaşla daha yapmıştım, şimdi her ikisi de popüler dergilerde yazmaya devam ediyorlar. Onun için bu hâlime şükrediyorum. Allah bundan geri koymasın.

Hayli dertlisiniz, anlıyorum ve bu serzenişler edebiyat camiasında ikili sohbetlerde sürekli gerçekleşir ama burada şu soruyu da sormak istiyorum: Madem samimiyet ve edebiyat çabası yok, bu dergileri ayakta tutan, onları güçlü kılan, onların merkezde sayılmalarına sebep olan şey nedir? Şöhret hırsı, sözün şehveti mi?

Sohbetimizin bir yerinde "Bir derdim var bin dermana değişmem" demiştim. Evet, edebiyat camiasındaki bu yanlı tutumlara şahsım için değil, bizden sonra gelecek nesillere kötü örnek olmalarının önüne geçmek için gönlümüzden kopan feveranlardır.

Öyle tahmin ediyorum ki her hafta yeni bir edebiyat dergisi çıkıyor ve bu dergilerde yazan arkadaşlar aynı zamanda diğer dergilerde de yazıyorlar. Bir arkadaşlar bir ayda kaç tane şiir yazıyor, ne kadar yazı yazıyor ya da başka bir işi gücü yok, bütün zamanını bilgisayar başında mı geçiriyorlar, anlayabilmiş değilim.

Günümüzde çıkan edebiyat dergilerinin tamamı baskı ve posta giderlerini karşılayacak bir abone sayısına sahip olmadıkları gibi kitapçılarda da söz konusu dergilerin satıldığını düşünmüyorum. O zaman diyeceksiniz peki bu dergiler neden çıkıyor?

Dergilerin bir misyonu vardır. Yola çıkarken bunu bir şekilde okurları ile paylaşır, okurlar bu istikamette dergiye destek olur ve dergide yazanlar sözlerini yeniler, dergi de bu süreçte kendini yenilemek zorundadır. Eğer bir dergide yazanlar devamlı kendini tekrar ediyorlar ve birlikte yola çıktığı arkadaşları, yolda bulduğu arkadaşlarla değiştiriyorsa artık yol da bitmiştir yolak da.

Edebiyat dergilerine bir şiir ya da yazı gönderdiğinizde adınızı daha önce duymamışlarsa ya da sizinle hiçbir yerde karşılaşmamışlarsa size dönüş bile yapmazlar veya *"Epostanız tarafımıza ulaşmıştır*

yayın kurulumuz uygun bulduğu takdirde size dönüş sağlanacaktır." diye otomatik bir mesajla size dönüş yaparlar. Sonrası olmaz bu dönüşün.

Bu dergilerin her tarafı şöhret olsa ne olur, hırs olsa ne olur? Muhatap aldığınız bir dergiye gönderdiğiniz yazı ve şiirin değerlendirmeye alınıp alınmaması değil mesele. Bu adamlar "Ali kıran baş kesen"ler gibi ellerinde birer pala, sallıyorlar sağa sola.

Beş on kişi bir araya gelmiş, mütevazı bir edebiyat dergisi çıkarmış ve bu derginin tüm masraflarını bu insanlar karşılamışlarsa, bu insanların söyleyecek sözleri de varsa başımızın üstünde yeri vardır bu derginin de dergiye emek verenlerin de.

Günümüzde yayımlanan edebiyat dergilerini büyük bir masanın üzerine yayalım ve içlerinden on tane dergi seçelim, bu on dergiden en azından beşinde yazan isimlerin aynı olduğunu görürsünüz.

Her dergide her ay bir şeyler yayımlayarak şöhreti böyle bulacağını zannedenler hatta küçük bir de tanınmışlık elde edenler, ne edebiyattan ne edepten ne şiirden nasip almış kişiler değildir aslında.

Bu mevzu uzadıkça uzayacak en iyisi bu konuyu kapatalım ama kapatmadan önce de rahmetli Fedai Coşkuner'i rahmetle anarak Abdurrahim Karakoç'la aralarında geçen bir olayı anlatayım. Fedai Coşkuner, Karakoç ağabeye bir mektup yazar: *"Karaoğlan her sayı bir şiir göndermeye söz veriyorsan bir dergi çıkaracağım"* der mektubunda.Abdurrahim Karakoç her ay bir şiir gönderir. *Fedai* adlı bu dergi, gün gelir altmış bin tiraja ulaşır. Dergiyi şaha kaldıran isimlerden biri olan Abdurrahim Karakoç, hiçbir zaman şöhretiyle şımarmadı. Buradan kimin hissesine ne düşerse buyursun alsın.

Biz yine sizin şiir serüveninizden devam edelim. Dergâh ve Mustafa Kutlu'dan bahsederken bir özeleştiri yaptınız. O zamanlar görmediğiniz, beş sene evvel farkına vardığınız şey tam olarak nedir açar mısınız?

Bazı dergilerde bazı şiirler insana dokunuyor. Bazı dergilerde kendi şiirime benzeyen dokunaklı şiirler görüyordum ve bu şiirlerle benim şiirim akradadır düşüncesine kapılarak dergilere şiir göndermeye başladım. Herhalde İsmet Özel söylüyordu "Allah insanın

iddiasından vurur" diye. Bunun farkına yıllar önce varmıştım ama nasıl olduysa aklımdan çıkmış olmalı. Bir dergide gönül akrabalığı kurabileceğin ne kadar şair, yazar, hikâyeci varsa o dergi o kadar senin dergindir.

Bazı zamanlarda gönül akrabalığım olan şairlerle görüştüğümde onların da üç aşağı beş yukarı "benim" diye sahiplenecekleri bir dergi olmadığından yakınıyorlar. Bir araya gelip bir dergi de çıkarmıyorlar bu da ayrı bir konu olduğu gibi bu dostlarınızın da ikametlerini değiştirip değiştirmediklerini de bilmiyorsunuz.

Sorunuza döneyim, örneklik teşkil etmesi bakımından yaşadığım bir hadiseyi anlatmam belki de konuya biraz daha açıklık getirecektir. Bir üniversitede bir paneldeyiz ve şiir hakkında düşüncelerimizi anlatıyoruz. Bu arada aklıma bir muziplik geldi. Size iki kısa şiir okuyacağım, şiirin birinin adı Atmaca diğerinin adı Tayyib, hangisini beğenirseniz en çok onu alkışlayın, dedim. Önce Atmaca şiiri okudum arkasından da Tayyib şiiri. Katılımcılar edebiyat fakültesi öğrencileriydi ve bu durum önemliydi benim için. Atmaca şiiri çok alkış aldı. Evet, bu şiir tamamen atmacaydı. Ayakları yere basmayan, şerh etmeye çalışsanız şerh edemeyeceğiniz deli saçması sözlerden ibaret bir şiirdi. Sonra bu şiirden ne anladıklarını sordum hiç kimse şiirden bir şey anlamadığını söyledi ama bunun yanında da hoşlarına gittiğini söylediler.

Bahsettiğim dergilerde yayınlanan şiirlerin de maalesef çoğu benim bu atmaca şiirlerime yakın ve bende bir karşılığı yok. Bende karşılığı olmayan şiirlerle, şiirlerimin karşılıklı sayfalarda yayımlanması hem beni rahatsız eder hem sayfa komşumu.

Siz bir dergide yazıyorsanız o dergide yazanlarla bir ortak paydanız, ortak sanat anlayışınız olmalı. Eğer böyle düşünmeden dergilere şiir gönderiyorsanız şiiriniz sayfa işgal etmekten öteye gitmez. Daha önce konuştuğumuz ve adını andığımız dergilerin yönetmenleri benden şiir ve yazı isteseler de gönderemem artık. Atmaca şiirler arasında şiirlerim sergilensin istemem.

Bir dergide yazanların ortak paydalarının birbirine yakın olması çeşitlilik bakımından sakıncalı değil mi? Ayrıca şiir ve Türkçe ortak payda sayılmaz mı?

Bir edebiyat dergisi aynı zamanda akraba gönüllerin bir araya gelerek *"bizim de edebiyat adına bir sözümüz var"* demek için bir araya gelmiş gönüllüler topluluğudur.

Günümüzde çıkan edebiyat dergilerinin çoğu birbirine benziyor. Farklı yayıncılık algısı taşıyan ya da farklı türde şiir yazan insanlar değil bunlar. Biraz daha somut örneklerle mevzuyu açmak istiyorum. Mesela günümüzde çıkan edebiyat dergilerinden, *Hece, Dergâh, Yediiklim, Edebiyat Ortamı, Mahalle Mektebi, Muhit,* hatta bugünlerde çıkmaya başlayan *Yitik Söz* vs. Bu dergilerde ürün yayımlayan isimlere bakın. Hemen hemen aynı isimler az önce saydığım dergilerin tümünde yazıyor. Dergilerin adı, yayımlandıkları il farklı ama yazanlar aynı kalemler.

Hani her derginin bir misyonu, söyleyecek sözü vardı?

O zaman aklımıza şöyle bir soru takılabilir. Demek ki bu şair/yazarların söyleyecek o kadar çok sözleri var ki bir dergi onlara yetmiyor onun için aynı fikir ve düşüncelere sahip farklı isimlerde yayın yapan dergilerde yazmak zorunda kalıyorlar. Bu kez de aklınıza şöyle de bir soru gelebilir:Ayda yedi dergide sekiz ürünü yayımlanan edip, süt içmeden süt veren inekten farksız değil midir?

Yazarken elbette ortak paydamız Türkçedir. Türkçeyi güzel kullanmak, olması gerektiği gibi kullanmak, şairin asli görevlerindendir. Türkçeye ihanet; bazı şairlerin, yazarların ortak tavrı oldu maalesef günümüzde. Bazı dergilerin de ortak yayın anlayışı bu oldu. Kimileri bu durumun gayet farkında kimileri ise kalabalığa uyarak bu ihanete dahil oluyor.

Dil konusuna girmişken benim de zihnimi kurcalayan bir mesele var. Divan şairleri ya da Cumhuriyet Dönemi'nin ilk şairleri çoğunlukla birkaç dil bilen insanlar. Farklı dil bilmenin şiire katkısı var mıdır sizce? Öğrenmek istediğiniz bir dil oldu mu hiç?

İşin doğrusu, günümüz şair yazarlarının çoğu kendi dilini nasıl kullanacağını bilmiyor. Kendi dil bilgisini tam manasıyla bilemeyen bir şair yazar ne kadar sanatçıdır, orasını en iyi musahhihler bilir. İşin Biz okula başladığımızda 12 Eylül 1980 darbesinin ocağı harlanmaya başladığı zamanlardı. "Dava" dersten önce gelirdi. Nerede bir kavga var, nerede bir eylem var orada olmazsak Türkiye batacaktı sanki. Biz

onlara "Konümistler Moskova'ya, Mao'nun ..." derken onlar da bize "Amerikan uşakları" diyorlardı. Bize şu kitapları okuyun, şöyle oturun, şöyle kalkın demek yerine hocalarımız farkına varmadan bizleri darbenin figüranları olarak kullanmışlar. Biz bunu ancak yıllar sonra anlayabildik. Türkçeyi hâlâ istediğim gibi kullanamayışımın sıkıntılarını çektiğim oluyor, geçmişte de hissettim bunu. Özellikle yazmaya yeni başlayan ve yaşı genç olanlar mutlaka Türkçeyi iyi bilmek zorundalar. Arapça, Farsça ve İngilizce bilmeyi çok isterdim. Maalesef gül mevsimini hiç görmediğimizden bülbül olamadık. Başka dil bilmenin şiire katkısına gelince elbette olur. Özellikle Arapça ve Farsça şiir dili. Farklı ufuklara bakmayı farklı dillerle de öğrenmek mümkün diye düşünüyorum. En azından derdimi anlatabilecek kadar da olsa bu dilleri bilmek isterdim. Başka dil bilmemenin sıkıntısını ancak yurt dışına gittiğinizde daha iyi anlıyorsunuz.

Gençlik dönemlerinizde "keşke şiirim yayımlansaydı" dediğiniz bir dergi oldu mu?

Gözümü açtım kendimi derginin içinde buldum. Bir dergide yazmak için o dergi ile bir gönül bağın olması gerekir. Ben bunu yıllar önce rahmetli Nazir Akalın'ın çıkardığı *Kardelen,* Hanifi İspirli'nin *Palandöken,* Sait Türkoğlu'nun çıkardığı *Yitik Düşler* ve senin çıkardığın *Sühan* dergisinde yaşadım. Adını saydığım dergiler, yolunu beklediğim dergilerdi.

Bunların haricinde arada yazdığım bir sürü dergi geldi geçti ama keşke şu dergide şiirlerim yayınlansaydı, diyeceğim dergi olmadı.

Sol çizgiden bir dergiye şiir göndermeyi düşündünüz mü hiç? Belli ki sağın dergiciliğinden mustaripsiniz, soldan neden uzak duruyorsunuz? Ya da şöyle diyeyim: Hangisi daha uzak size bu iki kanattaki dergilerin?

Ben her iki düşüncedeki dergilere de uzağım. Çünkü Müslüman mahallesinde salyangoz satmaya çalışmam. Hem bu yaştan sonra neden yazdıklarım için dergi arama telaşına gireyim. Şiir coğrafyasını iyi tanıdığıma inanıyorum. Yeri geldiğinde bir âşık gibi irticalen hece ölçüsüyle şiir söylediğim gibi yine irticalen serbest şiir de söylerim. Edebiyat çevreleri her ne kadar da bana "modern şiir dilini yakalayamamış" deseler de onların modernlikte kastettikleri "atmaca" şiirler

yazmıyorum. Eğer benim yazdığım şiirler birilerinin gönlüne dokunuyorsa bir şekilde onlara şiirlerim ulaşır.

Gerek sağda olsun gerek solda bugüne kadar hiçbir dergi "şiirlerini biz yayınlayalım" diye teklifte bulunmadı. Sadece *Türk Dili* dergisi arayı uzattığım zaman dönüş yaparak şiirlerimi beklediklerine dair bir eposta gönderdi. Son bir yıldır zannederim bu derginin de yazı kurulu değişti, bir kaç şiir gönderdim yayımlamaya değer bulmamışlar. Yayımladıkları şiirlere bakınca şiirlerimi yayımlamamakta haklı olduklarını gördüm. Yayımlanan şiirler bana dokunmadığına göre benim şiirlerim de onlara dokunmuyor, dedim ve arayıp bir daha şiir göndermeyeceğimi söyledim.

Bazen kendi kendime serzenişte bulunduğum zamanlar oluyor ama ayrıca bu halimden de memnunum. Onlarca şiir kitabım var. Onları zamanın eleğine bıraktım ister bir şiir kalsın, ister bir dörtlük ya da bir şiirden bir dize. Ben devamlı zaferi hayal ederek seferdeyim. Benden sonra şiirlerim bir şairin şiirini aşılar da bizi hayırla yâd ederse muzaffer olurum.

Ben insana yani kalbe dokunan şiirden yana oyumu kullanıyorum. Oyunla oynaşla geçirecek vaktim kalmadı. Dergilerle aramdaki mesafe de işte bu kadar.

Burada "eposta göndermek" ifadesini kullandınız aklıma geldi. Tayyib Atmaca şiirlerini kalem defter kullanarak mı yazar yoksa dijital ortamlarda mı oluşturuyor yazdıklarını. Bu iki aygıt arasında bir fark var mı sizin için?

Aslına bakarsanız dijital ortamda yazılanların kaybolma riski, yazılıp bir köşede duran kâğıttan daha fazladır. Lise birini sınıfta başladığım daktilo ile yazma alışkanlığı maalesef zamanla yerini bilgisayara bıraktı. Bu da elle yazı yazma alışkanlığımı öldürdü. Mesela ortaokul yıllarında günlükler tutardım. Lisede okuduğum zamanlarda yazdığım yaklaşık on defter şiiri muhafaza ediyorum. Keşke askerden döndükten sonra da yazdıklarımı bir defterde toplasaydım, diye hayıflanıyorum.

Aslında bir şairin hem karalama defteri hem de asıl defteri olmalı. Karalama defterinde bir şiirin geçirmiş olduğu evreler bir sonraki nesle hatıra olarak kalır. Benim esas sorunum, daktilo ve bilgisayar

hayatıma o kadar girdi ki yazdığım yazıyı bazı zamanlar kendim okuyamıyorum. Yazmaya yazmaya, yazım okunmayacak kadar kötüleşmiş maalesef. Kâğıt ve kalem her gün biraz daha hayatımızdan uzaklaşıyor. Bunların yanı sıra takvimler ve ajandalar da gün geçtikçe kullanımdan kalkmaya başladı. El yazısı ile yazılan mektubun, şiirin, hikâyenin birinci derecede muhatabı kendisine ulaştırılandır. Bunun için kişiye özeldir.

Günümüz gençlerinin benim bugün hayıflandığım durumlara düşmemeleri için mutlaka kâğıtla kalemle yakın bir bağ kurmaları gerekir.

Bir dostunuz size bir mektup yazmış, hem de el yazısı ile. Üşenmeden postaneye gitmiş, mektubu göndermiş, siz zarfı açıp mektubu okumaya başladığınızda dünyalar sizin olur. Aynı mektubu eposta olarak gönderse bu duyguları yaşayamazsınız çünkü birisini gül yaprağı gibi koklarsınız, diğerine dokunamazsınız bile.

Dijital ortamın riskine inanıyorsunuz ama dijital dergi çıkarıyorsunuz. İmkânsızlıklar yüzünden mi Hece Taşları e-dergi olarak yayımlanıyor? Şartlar uygun olsa matbuu yayına geçmeyi düşünür müsünüz?

Her çağ, kültürünü beraberinde getirir ya da kapitalist sistem, ürettiği metaların kullanım sürekliliği için kendi içinde tutarlı olan bir ahlak geliştirir. Siz bu sistemin içine dâhil olduğunuz anda onların aklı ile oturup kalkmak zorunda kalırsınız. Onlarla çalışmak istemezseniz de içinde yaşadığınız hayattan dışlanırsınız.

Kırağı şiir dergisini çıkardığımız zamanları hatırladım. Osmaniye'de başlayan baskı maceramız çeşitli şehirlerde devam etti. Artık en küçük ilçelerde bile ofset baskı yapan matbaalar var. Günümüzde yüzlerce edebiyat dergisi yayınlanıyor ve istisnasız bütün dergilerin arkalarında ya bir vakıf ya bir yayınevi ya da sermaye güçleri duruyor. Onlar olmadan bu dergiler yayın hayatını sürdüremezler. Kendi okuru/abonesi ile kendi masraflarını karşılayan edebiyat dergisi kalmadı. Bir de neredeyse bütün dergiler üç aşağı beş yukarı birbirinin farklı renkleri. *Hece Taşları* çıkmaya başladığında e-dergi yoktu ve bu alan bakirdi.Hem okura kısa yoldan ulaşmanın hem de maddi külfete katlanmadan ve kimseye bağlı kalmadan dergi çıkarmanın en

güzel yanı e-dergi çıkarmak diye düşünüyorum.

Eskiden dergiler posta ile gönderilirdi. Günümüzde postacı yolunu gözlemenin yerini kargo kuryesi beklemek aldı. Bir derginin maliyeti kadar kargo masrafı var. Bir de bu dergilerin aboneye ulaşıp ulaşmadığı da ayrı bir soru. Çok zaman kargo firmaları, kargoları bürolarında teslim etmeyi alışkanlık haline getirdiler. Bundan dolayı bir dergiye ulaşmak için bazen işinizi gücünüzü aksatıp kargo şubelerine gitmek zorunda kalıyorsunuz.

Diyelim ki sırtımızı bir sermayeye dayadık, dergi bu sermayenin kanatları altında çıkıyorsa ne kadar bağımsız olabilirsiniz? Bir dergi kendi imkânları ile ayakta duramıyorsa matbaa ve kargo masrafları arasında kendi kendini bitirerek hoş seda bırakamaz.

10-15 yıl önce tirajı milyonlara yaklaşan gazeteler, şimdi kaç satıyor? Abdurrahim Karakoç'un şiirini okumak için okuyucunun günlerce yolunu gözlediği rahmetli Fedai Coşkuner'in çıkardığı *Fedai* dergisinin 60 bin sattığını bilen dergici var mı günümüzde? Şu anda yayımlanmaya devam eden edebiyat dergilerinin tirajını toplasak *Fedai* dergisinin satış rakamının yarısına bile ulaşmaz.

Herhangi bir kırtasiyeye vardığınızda bir derginin pdf'ini verdiğinizde size anında baskı yapabiliyor. Böylece kargo yolu beklemediğiniz gibi dergi çıkaranların sizin için özel bir zahmete katlanmasına vesile olmuyorsunuz. Dergiyi illa kâğıttan okumak, bunu arşivlemek isterim, düşüncesinde olanlar yine muradına eriyor neticede.

Dergi çıkarmak için teknolojik imkânlar elimizin altında ama dijital teknoloji gelince ofset matbaaların da pabucunu dama atmaya hazır hâle geldi. Dünyanın öbür ucundaki insana bir dokunuşla ulaşan dergi varken kargo yolu gözlemeye razıyım yeter ki dergiyi dokunarak okuyayım diyenlerin sayısı da gün geçtikçe azalmaya başlıyor.

Hayatınızın herhangi bir döneminde kendisiyle tanışmadan uzun süre mektuplaştığınız bir şair yazar oldu mu? Yahut kimle mektup arkadaşı olmak isterdiniz şuaradan?

Gençlik yıllarımda o zamanlar taşra sayılan Osmaniye'de *Güneysu* ve *Kırağı* şiir dergileri vesilesi ile mektuplaştığımız yüzlerce şair yazar oldu. Özellikle *Kırağı* dergisine gelen her mektuba cevap yazardım. Kendisini görmeden uzun süre mektuplaştığımız şairlere gelince *Er-*

dal Noyan ve *İsmail Karakurt* oldu. *Dilaver Cebeci, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Yetik Ozan, Abdurrahim Karakoç* ve *Ali Akbaş* gibi şairlerle mektuplaşmak isterdim.

Teknoloji şiire düşman mı?

Teknoloji tarihten bugüne insanların işlerini kolaylaştırmada çok önemli faydalar sağlamıştır. Şiir ile teknolojiyi yan yana getirdiğimizde şiirlerin ya da kitapların geniş kitlelere ulaştırılmasında fayda sağladığını düşünebiliriz ama bu "düşünce"den ileriye gitmez.

Matbaanın icat edilmediği zamanlara doğru okuma yolculuğu yaptığımızda kitapların binlerce, on binlerce nüshası yok. Hem de kitaba ulaşmak şimdiki gibi kolay olmadığı gibi bir kitaba sahip olmak için eşinizden dostunuzdan bulduğunuz kitabı müstensihe götürüp kendiniz için bir tane yazdıracaksınız. (Günümüzdeki karşılığı fotokopi yaptırma) Kitabı, o dönem şartlarında müstensih ne kadar zamanda yazar ve ücreti ne kadardır, varın orasını da siz hesap edin.

Buradan şöyle bir şey çıkarabiliriz: Günümüzde yazma bir eserin hangi kütüphanelerde olduğu üç aşağı beş yukarı bellidir ve günümüze kadar gelebilmiş bu eser sahipleri/şairler, hâlâ şiirleri ile aramızda yaşıyorlar. Döneminde revaçta olan bir eser, şairi öldükten sonra halen okunuyor, aranıp bulunuyorsa o eserin sahibi gerçek şairdir, sanatçıdır.

Şiirin teknoloji ile işi olmaz ama şairin olur. Şair, akıl ve gönül bahçesinde topladığı kelimelerle şiirini yazadıkça teknolojiden uzaklaşır. Teknolojiden uzaklaşamayan şair, kendisine dil olarak teknolojinin dilini seçer. Sürekli değişen, karmaşık ve kendisinin bile anlamlandıramadığı dizelerle ayağı yerden kesilir sonunda. Kalpten, ruhtan, gelenekten uzaklaşır ve böylelikle kendisinin yeni tarz şiirler oluşturduğu fikrine kapılır.

Bir de sosyal medya denilen mecra var artık biliyorsunuz. İnsanlar dünyadan çok orada hayat belirtisi veriyor. Şairler, siyasetçiler, şarkıcılar orada birbirlerinin yanında ya da karşısında. Bu gidiş nereye sizce?

Teknoloji insanı ve insanî olanı değersizleştirerek bütün değerleri bir meta haline getirdi. Yazılanlar kalır, söylenenler uçar gider. Sosyal medyayı da bu bağlamda ele alırsak bugün yazılıp paylaşılan her

şey en fazla birkaç gün gündemde -kalabiliyorsa- kalır ondan sonra da sanal dünyanın çöplüğüne dökülür. Sosyal medya da dergiler gibi çok görünmek çok okunmak, çok bilinmek için kullanılıyor maalesef. Güzel tarafı yok mu, elbette var ama kullanımda özenli ve sınırlı davranmak gerekiyor.

Bir şairin, yazarın görevi yazdıklarını pazarlamak olmamalı. Şair, yazdıklarını pazarda satılan bir meta olarak görmemeli. Sosyal medya insanî değerlerimizi o kadar yozlaştırdı ki neredeyse aynı masada karşılıklı oturan insanlar, birbirleri ile sosyal medya üzerinden yazışmalarını; konuşma, muhabbet etme gibi görmeye başladılar.

İnsanlar, kavgada bile söylenmeyecek küfürleri maalesef sosyal medya üzerinden birbirlerine savuruyorlar. Hatta birbirlerine meydan okuyacaklarsa bunu da sosyal medya üzerinde yaparak paylaşıyorlar.

İnsan, insanın kalbine dokunmadığı müddetçe insanlar arasındaki samimiyet mesafesi açılıp gidecek. Bu nereye kadar gidecek, orasını bilmiyorum ama insan arazimizin her gün biraz daha çoraklaştığını görüyor ve ona göre önlemler almamız gerektiğine inanıyorum.

Senelerdir şiirle, yayıncılıkla meşgulsünüz. Bu yola çıkarken hedefiniz neresi idi, şimdi bu hedefin neresindesiniz?

"Sonunu düşünen kahraman olamaz" derler ama işin doğrusu kahraman olmak için de yola çıkmadım. Kendime bir hedef belirlemedim. Erdem Beyazıt ağabeyi rahmetle alarak onun bir sözü ile sohbetimizisürdürelim: "Aşkın bir adı da yorulmamaktır."

Ben de bir karınca misali yol yürümeye çalışıyorum. Gönlümüzü ve ekmeğimizi bölüştüğümüz onlarca arkadaşımız yayıncı oldu ama ben hâlâ yayıncı olamadım. Çünkü bu işten para kazanmıyorum. Bu yaşıma kadar çıkardığım kitapların bir kaç tanesi hariç tamamını kendi imkanlarımla bastırdım. Bir ara bizimle fotoğraf çektiren arkadaşlara kitaplarımın basımını rica etmiştim. Bin ah işittim. Söylediğime pişman oldum. İki deneme kitabım farklı yayınevlerinden çıktı, telif ücreti olarak bir miktar kitap verdiler ama verdikleri telif ücretinin üç dört katını benden alarak kitabımı daha sonra bir şekilde bana yeniden sattılar.

Yaklaşık 40 yıldır yayın dünyasının içindeyim. Çoğu gitti azı kaldı.

Hedefim iyi insanlarla karşılaşıp birbirimizden razı olacak şekilde bir hayat sürerken Allah'ın gönlümüze ilham ettiği güzel kelimeleri bir ahenk, bir üslup içerisinde bizden sonraki nesillere yazılı belge olarak bırakmak. Bizden sonraki zamanlarda yazdıklarımın bir kıymeti harbiyesi olur mu olmaz mı, orasını bilmiyorum. Bir değer bırakıp bırakmadığımıza bizden sonraki nesiller karar verecektir. Ben sadece karınca misali bizden sonra geçecek olanlara edebiyat köprüsünün yapımı için su taşımaya çalışıyorum.

Edebiyatın hele de şiirin karın doyurmadığına, çay içirdiğine dair genel bir yaklaşım var, bu yaklaşıma katılıyor musunuz? Genel olarak edebiyat, özelde ise şiir bir kazanca vesile olabilir mi? Olmalı mı?

Bugüne kadar gerçek manada hiçbir şairin "şiirden para kazanayım" düşüncesiyle şiir yazdığını duymadım, okumadım. Şiir, şairin özelidir. Bazı şairler, kimseyle paylaşmadan terekesine bırakmak için yazar. Bazı şairler yazdıklarını paylaşır, bazı şairler ise yazdıklarını insanların gözüne sokmaya çalışır.

Bir şair, şiir yazarak herkes tarafından beğenilmeyi öncelerse ömür boyu nefsinin peşinde yürür. Öldüğünde ise şiirleri de gömülür.

Has şair, meyve veren ağaç gibidir, devamlı dallarını yere eğer ki herkes nasibine düştüğü kadarını alsın. Kaktüs gibi büyümez gerçek şair.

Şiir yazma, bir mecburiyet değil, gönül işidir. Şairin paraya ihtiyacı olsaydı kışın sırtında bir paltosu olmadığı halde sırf para verecekler diye şiir yarışmasına katılmamak için direnmezdi.

Günümüzde şiirin karın doyurduğunu da ayrıca söyleyebilirim. Yarışmaları takip eden binlerce şair var. Adrese teslim şiirler yazıyorlar ve bundan da para kazanıyorlar. Bunun ayrıca bir sektör olduğunu da söylemeden geçmeyelim.

Ben şiirin para kazandıranından yana değil, gönül kazandıranından yanayım.

Bir şeyler kazandırmak zorunda mı yani şiir? Beklentisiz olmaz mı?

Karacaoğlan yüzyıllar önce bir şiirinde bize şöyle bir nasihatte bulunuyor ve biz bu nasihati yeri ve zamanı geldiğinde kendi yazdığımız şiir gibi şöyle okuyoruz:

"Dinle sana bir nasihat edeyim
Hatırdan gönülden geçici olma
Yiğidin başına bir iş gelince
Anı yâd illere açıcı olma

Mecliste ârif ol kelâmı dinle
El iki söylerse sen birin söyle
Elinden geldikçe iyilik eyle
Hatıra dokunup yıkıcı olma."

Bugün Karacaoğlan gibi onlarca âşığın/şairin şiirleriyle mayalanmıştır şiirimiz. Bu mayadan haberdar olmayan şairlerin şiirleri de süttozundan yapılan süt mamulleri gibidir. Üç aşağı beş yukarı aynı değerleri paylaştığımız insanlarla gönül komşuluğu yaparız. Fikir ve düşünce olarak birbirimizi besleriz. Bunları yaparken de birbirimizden karşılık beklemeyiz. Bizim birbirimize kazandırdığımız ne ise şiirin bize, şiirin şiire, şairin şaire de kazandırdığı odur. Bunun adı hiçbir zaman beklenti olmaz. Beklenti içinde olanları da hem insan olarak hem de şair olarak kabul etmeyiz.

Gönül kazanmak, dediniz ya orda kaldım. Onlarca deyimde, türküde, şarkıda var bu kelime. Üzerine yazılar yazıldı, tanımlama çalışmaları yapıldı. Türkçenin gücü, farklılığı bu kelimeyle izah edilmeye çalışıldı. Sizce nedir gönül?

Gönül, Allah'ın içimize yerleştirdiği aynadır. Endam aynasından bakıp içimizdeki aynanın zaman zaman tozunu, buğusunu almazsak aynanın sırı dağılır, ayna cam parçası haline döner. Gönül deyince Derviş Yunus aklınızın ortasına oturur ve şöyle der:

"Bir kez gönül yıktın ise
Bu kıldığın namaz değil
Yetmiş iki millet dahi
Elin yüzün yumaz değil"

Gönül kelimesi bize has bir kelimedir. Bundan dolayı başka dillere tercüme edildiğinde bir karşılığı yoktur. Türkçede bulunan diğer kalp, yürek gibi kelimeler bile gönül kelimesini karşılayamaz. Bu kelime daha çok insanın insana insanca bakması, onun hâlinin hâl diliyle anlaşılmasının karşılığıdır. Bundan dolayı gönlün kendine has

bir dili vardır. Bu dil, dilin dahi dilinden içre bir dildir. İnsan, insanın gönlüne dokunabilirse arada muhabbet hâsıl olur. Buradan şiire geçecek olursak şiir de okurun gönlüne dokunduğu kadarıyla şiir diğer tarafı ise söz kalabalığıdır. Bir şair gönle dokunan şiirler yazmak istiyorsa yolu mutlaka Yunus Emre ile kesişmelidir. Hayatında Yunus Emre'ye yer açmayan hiçbir şair, şiir vadilerindeki endemik kelimelere karşılaşmaz bundan dolayı da şiirleri kuru gürültüden öteye geçemez.

"Yunus" deyince değinmeden geçmek istemedim. Tekke şiiri; etkisini, önemini yitirdi mi, günümüzde devam ediyor mu sizce?

Günümüzde gerçek manada tekke kalmadığından tekke şiiri de yazılmıyor maalesef.

Hoca Ahmet Yesevi, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli, Kaygusuz Abdal, Hacı Bayram-ı Veli, Eşrefoğlu Rumi, Pir Sultan Abdal, Niyazi-i Mısrî, Sinân-ı Ümmî, Hüdâi, Kuddusi Ahmet Efendi, Turâbi gibi şiirler yazan olmasa da gerek ilahiler, nefesler, deyişler, türkülerle tekke şiiri bir şekilde nasibi olan şairleri aşılamaya devam ediyor.

Bir gün bu şiirlere tekrar dönülür mü orasını bilmiyorum ama bildiğim kadarıyla tekke ve zaviyeler amaçlarının dışına itilmeye başladığı zamanlardan beri çileye talip olarak olgunlaşmaya çalışacak insan kalmadığından o ruh iklimiyle buluşacak şiirler de yazılmıyor. Yukarıda isimlerini zikrettiğimiz gönül ehli şairler, bir şekilde gönüllerde varlıklarını sürdürmeye çalışacaklardır. Bunun en güzel örneği ise Yunus Emre'nin yeniden hayatımıza girmesi. Onun arı duru Türkçesiyle yeni tanış olmaya başladık. Darısı diğerlerine.

Kırağı dergisinden hatırlıyorum, o zamanlar üniversiteye henüz başlamış bir öğrenciydim ve dergiler arasında ümit verici mektuplar alırdım sizden. Şimdilerde Hece Taşları'na çalışmalarını gönderen gençlerle de yazıştığınız, onlara önerilerde bulunduğunuz oluyor mu?

Her nesil kendi çağından yakınarak dünyayı terk edip giderken bu yakınmalardan çıkarabileceğimiz dersler vererek gitti. *Kırağı* şiir dergisi çıkarken yayın hayatını sürdüren edebiyat dergileri iki elin parmaklarından belki biraz fazlaydı. Bundan dolayı her dergi bir okul gibiydi. Gelen mektuplar cevaplanır, zarfın üstü yazılır, pulu

yapıştırılır ve postaya verilirdi. O mektuplar saklanan mektuplardı.

Günümüze geldiğimizde bu mektupların yerini e-posta aldı. Parmaklarınızın birkaç tuşa dokunmasıyla çok kısa bir süre içinde yazıp göndereceğiniz mektup türü bu da fakat muhatabına ulaşır mı ulaşmaz mı meçhul. Şayet karşıdaki kişiye övgü dolu şeyler yazarsanız muhatap bunları okur, yeniden döner. Eleştiri ve öneri içeren şeyler yazarsanız, e-postanız çöpe gönderilir.

Ah gençler! Çok tahammülsüzler. Sosyal medyada birkaç şiir paylaşınca ve bu paylaşımının altına "çok güzel, harika, müthiş dizeler" gibi kendisini öven yazıları da görünce kargadan başka kuş tanımıyorlar. Gençler için önerilerde bulunuyorum. Derginin ilk zamanlarında söylediklerime katılıp, tavsiyelerim doğrultusunda okumalara başlayıp çok az yazma sözü veren yüzlerce genç; ya okumayı bıraktı ya da yazmaktan vazgeçti. Gençler eline kalemi alınca şiirin hemen yazılabileceğini zannediyor. Varsın burunlarının dikine gitsinler. Ben buradayım, şiiri kafamı yorarak ve yararak öğrenmeye çalıştım. Kafa yorarak şiir yazmak isteyen gençlere de hiçbir zaman kapımı kapatmadım. Ömrün çoğu gitti azı kaldı. Buyuranlar için hâlâ hayattayım.

Emek verdiğiniz, elinden tuttuğunuz, yol gösterdiğiniz ancak sonradan sizi, şiiri, Türkçeyi üzen isimler olmuştur mutlaka hayatınızda. Bu tür örnekleri görmek pişmanlık oluşturuyor mu?

Türkçeyi bilmeden, Türkçeyi sevmeden hem vatanperver hem de şair/yazar olunmaz. Benim elimden tutup bana yol gösteren bir ustam olmadı. Bunun olmasını çok isterdim. Kendi kendimi yetiştirmeye çalışırken bugün bile Türkçeyi kullanırken zorluklarla karşılaşmıyorum desen yalan söylemiş olurum. Günümüz şairlerinden herhangi birisine; özne, yüklem, sıfat, zarf, tümleç, fiil çekimleri, şimdiki zaman, geçmiş zaman, gelecek zaman vb. sorular sorduğunuzda apışıp kaldığını göreceksiniz. Ben bütün bunları sonradan öğrenmeye çalışırken de şiirin ve yazının başına çok çoraplar ördüm.

Yaklaşık kırk yıldır hem öğrenmeye çalışıyorum hem öğretmeye. Ben hâlâ "yettim" demiyorum. Bunu demekten de ar ederim. Ancak gerek günümüzdeki okur gerekse gelecekteki okur, bizim hamlığımıza yetikliğimize karar verecektir.

Şiir için yol gösterici olmamı isteyen yüzlerce şair adayı geldi geçti. Anlattıklarımı pür dikkat dinlediler hemen hemen tamamına beş yıllık bir okuma ile birlikte şiir eskizleri yazmalarını söyledim. Beş yıllık sürecin uzun bir zaman olmadığına da ikna olmalarına rağmen bu süreyi konuştuğumuz gibi tamamlayıp benimle irtibatı sürdüren genç şair adayı olmadı. Eğer bu gençler şiirin peşini bırakmayıp benden habersiz yollarına devam ederlerse belli bir olgunluğa geldiklerinde söylediklerimin ne derece önemli olduğunu anlayacaklar ama iş işten çoktan geçmiş olacak. Ben bu yaşta yazdığım şiirleri kalemine ve samimiyetine güvendiğim birkaç arkadaşla paylaşıp görüşlerini aldıktan sonra yayımlıyorum.

Şiirleri ile ilgilenip yol yordam göstermeye çalıştığım gençler artık koca adam oldular. Adam olup olmadıklarına gelince içinden birkaç tanesi adam oldu diğerleri edebiyat dergilerinde kapı kapı dolaşıp duruyor. İsimlerini var etme, tanıdık kılma telaşındalar hâlen.

Kimseye kırgınlığım, küskünlüğüm olmadı. Herkes kendine yakışanı yapar. Anadolu'da "kazın cücüğü güzün sayılır" derler. Kimin şiiri kendisinden sonraki zamanlara kalacak, orasını kendisinden sonraki okur belirleyecektir. Ya da şöyle diyeyim: Benim işim benden önce yaşamış şairlerin şiirlerinden aldığım ilham ve onların şiirlerinden aldığım maya ile kendi şiirimi mayalamak, tutup tutmadığı ise zaman içinde belli olacaktır.

"Türkçeyi bilmek, sevmek, kullanmak"tan bahsettiniz. Şiir namına Türkçeyi bozmayı mübah gören, anlamın sınırlarını zorlamak namına dilin mevcut hâlini hoyratça savuranlar var. Türkçeye ihanet mi bu, yoksa birilerinin savunduğu gibi anlamsal, biçimsel bir kapı aralanır mı bu çabadan?

Şiir, sözün sıkıştırılmış hâlidir. Meramını uzun cümlelerle anlatmaz. Has şiirde sözün fazlalığı ya da eksikliği hissedilir. Şair, şiirini ister hece ister aruz ölçüsüyle yazsın, isterse serbest yazsın, manayı kısırlaştıracak ya da köpürtecek şekilde yazamaz. Bir şairin şiiri ne kadar tanıdığı; biraz da Türkçeyi ne kadar bildiği, kelimeleri bir kilim deseni gibi birbirine uyumlu hâle getirerek ses ve mana dokumasıyla doğru orantılıdır.

Aklını ve kalbini insanlığın huzuru ve refahı için kullanmayan in-

sanlar yüzünden dünya her gün biraz daha yaşanmaz hale geliyorsa dili de aklın ve kalbin terazisinde tartmadan/dilinin altında yetirmeden söyleyen/yazan, şairler/yazarlar yüzünden kimsenin kimseye tahammülü yok. Kavgaların, anlaşmazlıkların tek müsebbibi, dili gereği gibi kullanmasını bilmeyenler ve cahilliklerinde ısrarcı davrananlardır.

Edep, insanın ilk öğreneceği kelimelerden birisidir. Bu kelimeyi duygu ve düşünce dünyamızdan çıkardığımızda insan damarlarımızdan birisini kesmiş oluruz ve her gün biraz daha zıvanadan çıkarız.

Sözün birinci derecede muhatabı insandır. Bu yüzden konuşarak anlaşılırız. Bir taraftan binlerce kelimeyi kullanmasını bilen bir insanla diğer taraftan ancak yüz, yüzeli kelimeyle konuşan insanı karşılaştırdığımızda birisi -dile getirilmese bile- çokbilmişlikle değeri ise cahillikle suçlanacaktır.

Şair/yazar dilin imkânları ölçüsünde ne kadar yeterli ise o kadar yeterli, değilse o kadar yetersiz bir dile sahiptir. Her yazan, konuşan bir başkasının anlamasını zorlaştıracak uyduruk kelimelerle ne anlatırsa anlatsın, o kelimeler ve cümleler dil ailesinin kaydına girmez. Günümüzde çok kullanılan ama ne manaya geldiği bilinmeyen ya da "laf olsun torba dolsun" kabilinden söylenen kelimeler var. Dil aynı zamanda bizim kimliğimizdir. Bizim bulamadığımız, yerine koyamadığımız bir kelime, bir başka ülke tarafından sözlüğümüze katılırsa büyük oranda o ülkenin kültürüyle birlikte gelir. Tarih, dilimizi ana sütü gibi yeni nesillere aktaranları da içine su ya da alkol katıp aslını bozanları da unutmayacaktır. Hatta bu vebale ortak olanlara öbür dünyada da bu günahın hesabının sorulacağına inanıyorum.

Kendi namusunu bilen başkasının namusuna el/dil uzatmaz. Rahmetli Cemil Meriç: "Kamus namustur." diye boşuna söylememiş. Namusuna sahip çıkmayan hiçbir şair/yazar bizden değildir.

"Oluklar çift birinden nur akar birinden kir" hakikatince bu ikilik her alanda var ve bu da şiire, sanata yansıyor. Şair bu durumun düzelmesi için ayrıca bir çabaya talip olmalı mı yoksa şiiri ve hayatıyla zaten bu mücadeleye omuz vermiş olur mu?

Şair de okuduğu kitaplardan, şairlerden bir şekilde etkilenir. Başka

hayatlardan, başkalarının yazdıklarından aldığı ilhamla kendi şiirini yazar.

Zaman içinde şairin de hayatında dalgalanmalar, gelgitler olur. Şair bir kaptan gibi bu dalgalanmalar ve gelgitler esnasında şiir gemisini kazasız belasız gönül limanlarına yanaştırmayı önceler. Şairin hayatındaki savrulmalar, bir şekilde şiirine de yansır. Şair, şiirine güvenmelidir ama "en güzel şiiri ben yazıyorum" diyerek kendini bir kahraman gibi göstermeye çalıştığı andan itibaren dalgaların arasında kaybolmaya, kayalara çarpmaya başlamıştır demektir.

Şair, aynı zamanda nefis atını er meydanına süren kişidir. Dizgini elinde bıraktığı anda atın içgüdüleri devreye girer. "At sahibine göre kişner"se, şiir de şairine göre itibar görür.

Şair, yazdıklarıyla bir şekilde zaten hayatın içinde yer alır. Burada önemli olan şairin neyi amaçladığıdır. Şairin kendine soracağı esas soru budur.

Şair, "ben kimim, neden yazıyorum, yazdıklarımla insana dokunuyor muyum" diye bir iç muhasebe yapmak zorundadır. Bu muhasebeyi yapmayan şair, kahramanlık peşindedir. Oysa kahramanlık ünvan bazen yaşadığı dönemde bazen de dünyadan ayrıldıktan sonra söz ehli insanlar ve zaman tarafından verilir. Hiçbir gerçek kahramanın kahraman olmak gibi bir amacı olmamıştır. Onun kahraman olmaktan daha ulvi amaçları, hedefleri vardır..

Bazen asırlar sonrasına kalabiliyor bu vasfın, ünvanın verilmesi sanki. Misal Fuzûlî Dede... Fuzûlî'nin Şikâyetnamesi'nin yüzyıllar sonra ders kitaplarına dahi gireceği bilinseydi yazdırılır mıydı bu metin? Bu durumdan rahatsızlık duyduğunuz oluyor mu? Geleceğe yazmak, boşluğa şiir okumak, türkü söylemek hissine kapılmışlığınız var mı?

Yazılan her kelime, dilin altında yetirilerek söylenmişse bir kıymeti olur. Bu aynı zamanda sözü doğru zamanda doğru şekilde söylemek demektir. Hangi devirde olursa olsun yazılan, söylenen her söz insana söylenmiştir. Söz, bazen zamanında karşılığını bulur ya da zamanı geldiğinde anahtar bir sözcük gibi gelip sözün kapısını açar. Fuzûlî bahsine şöyle bir rivayetle devam edelim ondan sonra konuşmayı sürdürelim:

4. Murad, Bağdat'ı fethettiğinde yanında bulunan Taşlıcalı Yahya Bey'e "Git Fuzûlî'yi bul getir." der. Fuzûlî bulup getirilir ve Hünkâr'ın huzuruna çıkarılır. Hünkâr: "Senden Leyla ile Mecnun'u bir de senin yazmanı istiyorum." der. Fuzûlî, o zamanlar, Hazreti Hüseyin efendimizin türbedarıdır. Geçim sıkıntısı çekmektedir. Bu durumu Hünkâr'a anlatınca, Hünkâr da Bağdat'taki vakıf gelirlerinden günlük 9 akçelik maaşın şaire bağlanması için berat verir ama şair maaşını bir türlü alamaz. Günün birinde gururunun daha fazla incinmesine gönlü razı olmaz ve o zamanın vakıflardan sorumlu olan devlet adamı Nişancı Celalzâde Mustafa Çelebi'ye o meşhur *Şikâyetname*'yi yazar.

Devlet adamlarının işgüzarlığı elbette devleti bağlar ve devlet adamlarının bu *Şikâyetname*'den ders çıkarması gerekirken onlar, bu *Şikâyetname*'yi üstüne üstlük ders kitaplarına alıyorlar, "tiye" almak bu olsak gerek. Yusuf Has Hacib'in *Kutadgu Bilig* kitabı, her çağın devlet adamına hitap edebilecek bir içerikte olmasına rağmen kaç devlet adamının bu kitabı okuyup anladığını, bu kitaptaki öğütlerden vazife çıkarıp ona göre adil bir yönetimle yönetme temayülü içinde olduğunu bilemiyoruz. Belki bazı istisnalar kaideyi bozmuştur ama o istisnalar da yaygınlaşmayınca kaide bugün bile yerinde durmaktadır.

Daha önceki sohbetlerimizde söyledim mi bilmiyorum ama tekrar söylemenin faydalı olacağı düşüncesinden hareketle şunu demek istiyorum: Her insan, şair/yazar; zaman zaman anlaşılmadığı, sözünün bir hükmü olmadığı hissine kapılır. Bu his aynı zamanda bir sancının yüze/hâle dışavurumudur. Her insan gökkubbe altında yaşadığı müddetçe *hoş bir seda* bırakmak için çabalar. Gelenek, biraz da budur. Sanatçı kendisinden önceki nesilden ruhî gıdasını alır ve kendisinden sonrakilere de o gıdadan, tattan vermek için çaba sarf eder.

Eskişehir'den Kahramanmaraş'a tayin oluncaya kadar onlarca devlet adamının, hatırlı kişilerin kapısını çaldım. Bir yıl boyunca eşim, her hafta sonu Kahramanmaraş'tan Eskişehir'e gidiş geliş yapmak zorunda kaldı. Fuzûlî'nin *Şikâyetname*'si ne kadar karşılık buldu, orasını bilmiyorum ama benim şikâyetnamelerim de bir işe yara-

madı. Benden . sonra kitaplarım incelendiğinde şikâyetnamelerimde kimin payına ne düşecekse mutlaka alacaktır diye düşünüyorum.

Yazmanın günümüzde kimileri için bir sorumluluk olduğunu çeşitli ortamlarda dile getirdiniz, getiriyorsunuz. Öyle ki yazmaya mola verenleri, kalemi elinden bırakanları arıyor, derginize davet ediyorsunuz. Siz bu çabalar içindeyken kimileri etrafına bakmadan yazıyor, yayımlıyor ve asla yanında, sağında, solunda önünde ve hatta arkasında kimseyi görmeye tahammül edemiyor. Bazen yorulduğunuz, ben kendi efkârımla okuyup yazayım, dediğiniz oluyor mu?

Şairin şairi, şiirin şiiri beslediğine inanıyorum. Gönlünü gönlüme akraba olarak gördüğüm şair dostlarla konuştuğumda dergilerde güzel şiirlerin yayımlanmadığını, yayımlanan şiir kitaplarının ise kâğıt israfı olduğunu söyleyenlerin sayısı hayli fazla. Hâlbuki şiirin, şairin bir serüveni, durakları olmak zorundadır.

Çok yazmak, her dergide görünmek; bir şairi iyi bir şair yapmaz. Rainer Maria Rilke: "Güzel ve mükemmel bir şiiri tamamladıktan sonra şairin on yıl dinlenmeye hakkı olmalıdır." diyor. İşte şair bu hakka sahip olmak için daha az ve darası alınmış şiirler yazmalıdır. Peki, sen bunu yapıyor musun, diye de bir soru sormana müsaade etmeden ne yaptığımı da yazayım.

Yaklaşık kırk yıldır şiirde yeni arayışlar peşinde dolaşıp duruyorum. Bu arayış ne zamana kadar devam eder orasını bilmiyorum. Bildiğim tek şey varsa bugüne kadar şekil ve kalıp olarak yazdıklarımı taklit etmeye çalışanlar oldu lakin benim çizgimi devam ettirenler olmadı. Zaman içinde olur mu olmaz mı, orasını bilmiyorum. Hece şiirinin sınırları içerisinde klasik hecenin dışına taşarak, *Serbest* ve *Yanaşık Hece* adını verdiğim şiirler yazıyorum. Kimi bu şiirleri serbest şiir gibi okuyor kimi de deneme gibi.

Zaman zaman kendi kendime; yazdıklarını kim okuyor, bugüne kadar şiirlerini denemelerini yayınlamak için kaç yayınevi talip oldu, diye kızıp şiiri içime yazmayı düşündüğüm zamanlar çok oldu.

Yazmayı sefer, bizlerden sonraki nesle kalmayı zafer olarak görmekteyim. İşte şairin yazarın yazdıkları kendisinden sonra da insanların kalbine dokunuyor ve hayırla yâd ediliyorsa bu; şairin, yazarın

zaferidir. Günümüz şairlerinin yüzde doksan dokuzu zaferi yaşarken meşhur olmak olarak görüyor. Bundan dolayı da önüne gelen her dergide yazıyor, onlarca kitap yayımlatıyor, yılın şairi seçiliyor.

Sorunuzun başına dönmek istiyorum. Herkes nasıl inanıyor, orasını bilmem ama ben şöyle inanıyorum: Allah önce bize birbirimizden razı olup olmadığımızı soracak, sonra da verdiği yeteneği kendi heva ve heveslerimiz için mi kullandık, yoksa insanlık için mi kullandık, bunun hesabını soracaktır. O zaman yetenek sahibi şair kendine çekilip, kendi içine yazmaya başlarsa verilen sorumluluğu yetine getirmemekten hesaba çekilir diye düşünüyorum. Bundan dolayı yazması gereken şairlerin yazması, susması gereken şairlerin de susması gerekir. Maalesef susması gerekenlerin sesi o kadar bas çıkıyor ki yazması gerekenler yazdığında bile sesleri duyulmuyor. Susması gerekenler, bir bilinçle yazan şairlerin sesinin çıkmadığını düşünüyor kopardıkları gürültü yüzünden.

Ömrümün yaklaşık kırk yılı dergi yayıncılığıyla geçti. Hâlâ iflah olamadım. Görevim elbette iyi şiirlerden oluşan şiir sofrası donatmak ve sofraya oturanların dualarını almak, sonra da geçip gitmek dünyadan.

Bazen kendi kendime: "Bu kadar sisli ve tozlu bir havada ferman mı okunur, yazdığın kadar yazdın, senden sonraki zaman, sapını ve taneni ayıracaktır." diyorum. Sümmani Baba'nın:

"Herkes dosta yazmış arz-ı hâlini
Benimkini ürüzgâra yazmışlar" mısralarını tekrar edip geçiyorum. Bu yüzden de eskisi kadar çok yazamıyorum.

Dergilerde çok görünmek, yüzü ve ismi eskitmek anlamına da gelir. Bu ay; *a* dergisinde, *y* dergisinin kapağında, ğ dergisinin arka kapağında yazdım, diyerek okuyucuya parlak çeken şairlerin ömrü, yaşadıkları kadar olacaktır. Bir de öldüğü gün arkadaşları sosyal medyadan "vay şöyle şairdi böyle yazardı…" gibi başsağlığı kabilinden kısa cümlelerle anılmanın ötesine geçmeyeceklerdir.

Hani: "Kazın cücüğü güzün sayılır." demişler ya. Hele güz gelsin bakalım. Geriye kaz mı kalır cücük mü, orasını zaman gösterecektir.

Kırk yıl, diyorsunuz, bir ömr şiir ve yazı sırtınızda yürüyorsunuz lakin buna rağmen her şeyi zamana bırakıyorsunuz. Şiire hiç değ-

meseydi dilim, dediğiniz demler var mı?

Şiir yazmaya talip olmak, sorumluluk almak demektir. Sorumluluk almak için de öncelikle kendi şiir coğrafyamızı yakından tanımak zorundayız.

Basit bir örnek vermek istiyorum: Kendi aracımızla şehirlerarası uzak bir yola çıkacaksak önce aracımızın bakımını yaptırıp yolda bize sıkıntı çıkarabilecek herhangi bir eksiğinin olup olmadığından emin olmak isteriz.

İşte şiir de uzun bir yolculuktur. Bu yolculuğa çıkmadan önce Türkçeyi ne kadar güzel kullanabiliyoruz, kelime hafızamız ne kadar zengin, hangi kitapları mutlaka okumamız gerek, üzerinden yüzyıllar geçtiği halde şiirleri ile yaşayan şairler kimlerdir?.. Bütün bunları bilmek zorundayız. Diğer türlü yazılan şiir yazmak, glikozun içine bal esansı koyarak ramazanda cami avlusunda bal satmak gibidir.

Bal peteğine dokunursanız gidip elinizi yıkamaz bizzat parmağınızı yalarsınız. İşte ben de bal peteğine dokundum bir kere, parmağımı yalayıp duruyorum. On beş yirmi kovanım oldu. Arılarımı şiir coğrafyamızda gönül dağlarına çıkararak bal yapmaya çalışıyorum. Arılarım kovanını terk edip dağda bir kaya oyuğuna mı peteklerini yaparlar ya da bir başka arıcının bölgesinde, bir ağaca oğul verir de kovanlarım boş kalır onu da bilmiyorum. Ben, üzerime düşen görevi yapmak zorundayım, gerisi O'nun takdiri.

Osmaniye, Eskişehir'den sonra şimdi Kahramanmaraş'ta memuriyet hayatınızı sürdürüyorsunuz. Memuriyetle şiirin ilişkisini nasıl değerlendirirsiniz? Şairliğe zararı var mı memuriyetin?

Hayatım boyunca şiiri hayatımın bir gayesi olarak görmedim. Şiir yazmıyorsanız şiir okuyarak güzel Türkçemizin sütünden, kaymağından, yoğurdundan, yağından, peynirinden, ayranından faydalanabilirsiniz. Şiir yazıyorsanız bahsettiğim mamulleri üretmeye talipsiniz demektir.

Hangi şartlarda, hangi mevki ve makamda olursanız olun, eğer şiir kendini yazdırmak isterse siz ona bir şekilde alan açarsınız. Hangi şair, sadece şiir yazarak hayatını idame ettirdi ki biz de idame ettirelim. Hani Orhan Veli diyor ya:

"Beni bu güzel havalar mahvetti,
Böyle havada istifa ettim
Evkaftaki memuriyetimden.
Tütüne böyle havada alıştım,
Böyle havada âşık oldum;
Eve ekmekle tuz götürmeyi
Böyle havalarda unuttum;
Şiir yazma hastalığım
Hep böyle havalarda nüksetti;
Beni bu güzel havalar mahvetti."

Varsın desin. Onun zamanında ekmek aslanın boğazında değildi. Şimdiki memurların ne kadar memurluk yapıyorsa bende onlardan belki biraz fazla memurluk yaparak işime ve şiire zaman ayırabiliyorum.

Memuriyet, şiir yazmaya engel değil ama devamlı ruhunuzu yoracak işlerde çalışıyorsanız o zaman kendinize bir iyilik edip başka rızık kapısı aramanız gerekir.

"Şiir yazma hastalığım" diyor ya Orhan Veli, hastalık mı sizce de?

Öyle tahmin ediyorum ki Orhan Veli bu sözü bildiğimiz manada hastalık olarak kullanmamıştır. Biraz da Yunus Emre'nin; "Ya ben öleyim mi söylemeyince" dizesine telmihte bulunmuş olabilir.

Bir eli yağda bir eli balda, işleri tıkır tıkır yürüyen ya da dünyaya dört elle sarılan kimse şiir yazamaz. Şiir, şairi rahatsız ediyorsa yazılır, ortaya çıkar. Şairler de zaten rahatı sevmez. Dünyanın neresinde olursa olsun bir acı, bir zulüm varsa o başka insanlardan önce gelir şairi bulur. Şiir, biraz da kanayan yarayı pansuman etmek, gerekiyorsa dikiş atmaktır. Allah size şiir yazmak gibi bir yetenek vermişse ve siz bu yeteneği insanlığın hizmetine nasıl sunarsanız o şekilde de karşılığını alırsınız.

Bu pencereden bakınca evet, bende de bu hastalık var. Onun için daha güzel bir şiiri nasıl yazarım da bir insanın gönlüne dokunur yarasına şifa olurum, diye çok zaman sancı çekerim. Sancımı da Şah İsmail Hatayi'nin "Bir derdim var bin dermana değişmem" dizeleriyle özetlemek isterim.

Şairler rahatı sevmez, ifadeniz biraz keskin değil mi? Elbette Fuzûlî için geçerli bu durum ama ya Şeyh Galib, Baki, Nedim için aynı ifadeyi kullanabilir miyiz? Farklı dönemlerde hatta günümüzde bile yalnız şiir alanında değil her alanda rahata yaslanan sanatçılar görmek mümkün değil mi?

Hiçbir şair, bir eli yağda bir eli balda bir hayat sürmemiştir. Bunu yüzlerce şairin, yazarın hayatını incelediğimizde rahatlıkla görebiliriz. Bahsettiğiniz şairler her ne kadar "saray şairleri" gibi algılansa da bence doğrusu bu değil. O zamanın padişahları sadece bu şairlerin yazdıklarına bir değer biçerken asıl maksatlarının onları muhannete muhtaç etmek olduğunu düşünüyorum. Ayrıca o dönemde devlet adamlarının da şiirle uğraştığını hesaba katmak zorundayız. Söz konusu şairler, devrin büyükleri tarafından iyi niyetli bir taltifle ödüllendirilmiştir, diyebiliriz

Günümüzde bu taltif, maalesef esere, kalemin gücüne göre değil de (birtakım kurum ve kuruluşlar tarafından) doğrudan isme verilmeye başlandı.

Dönemin padişahı olmasaydı Fuzuli yine olurdu ama *Leyla ve Mecnun* mesnevisini yazılmazdı. Sultanlar; Fuzuli, Baki ve Taşlıcalı Yahya Bey'in kıymetini bilmeseydi divan şiirinin kilit taşları olmazdı.

Bahsettiğiniz rahatına düşkün tüm şairleri bir kefeye koyun diğer kefeye de Mehmet Akif Ersoy, Sezai Karakoç ve Abdurrahim Karakoç'u koyduğunuzda mesele daha iyi anlaşılır.

Hazır Orhan Veli demişken biraz da Garipçiler ve 2. Yeniciler üzerinde duralım diyorum. Garipçiler hakkındaki düşünceleriniz neler? Hiç hizmeti olmadı mı bu anlayışın Türk şiirine ya da ne kadar oldu?

Orhan Veli ve arkadaşlarının asıl amacı bana göre o dönemde şiire hâkim odaklar için bir tepkiydi. Kendileri de "Garip" manifestosunda yazdıklarının uzun süre savunucusu olamadılar. Belki dikkat çekmeyi amaçladılar belki ortaya ciddi bir tavır koymak istediler ama her durumda şiiri bilen, şiirden anlayan isimlerdi Garipçiler; Orhan Veli, yaşasaydı zaten bu tarzı terk edecekti, şeklinde yaklaşımlar da var. Orhan Veli'nin ölümünden sonra zaten Melih Cevdet ve Oktay Rıfat da *Garip* anlayışını terk ettiler. Hülasa, Garipçilerin yapmaya

çalıştığı şeyin şiire yön vermekten ziyade aslında o dönemde suyun başını tutmuş olanlara bir tepki olduğunu düşünüyorum.

Şiire hizmetleri olmadı mı, sorunuza gelince onların amacı şiire hizmet etmek olsaydı şöhreti öne alıp bu tarz bir cephe açmazlardı galiba şiir içinde. Kaldı ki Melih Cevdet ya da Oktay Rıfat'ın tez vakitte bu tarzın savunuculuğunu terk etmeleri, hatta polemiğe dahi girmemeleri de bunun göstergesi diyebiliriz.

Şöhret, dediniz. Şöhret ile şairin, şiirin ilişkisi nasıldır sizce? İlk kitaptan sonra yayımlanan kitapların hep okur, eleştirmen etkisinde kalabileceğine ve saflığını kaybedeceğine dair bir yaklaşım da var.

Mevlâna Hazretleri tarafından söylendiği rivayet edilen şöyle bir cümle vardır: "Şöhret afettir; şöhret peşinde koşmak iyi tanınmak için uğraşmak insanlığa yakışmaz. Eğer sen hakikati aşk incisini arıyorsan görünüşten kurtulman denize dalman derinliklere inmen gerek! Yoksa şöhret gösteriş deniz kıyısına düşen köpüktür!" Bu cümlelerden hareketle varın şöhretin alanını siz belirleyin. Kendimi tanıyamadığım dönemlerde şöhretin kapılarını aralamak için mücadele etmiş olabilirim ama kendimi sığaya çekmeye başladığımda kimin ne diyeceğinden ziyade, yaptığım her işi hakkı ile yapma bilincini kuşandım. Yine sohbetimiz esnasında söyledim mi bilmiyorum ama tekrar etmekte fayda olduğuna inanıyorum: Sorularınıza cevap verdiğim şu günlerde altmış yaşımı bitirmeye beş gün kaldı. Edebiyat dünyasında bir şekilde benimle yolu kesişen ama bugün birilerine göre "edebiyatın aksakallıları" sayılan insanlar, benimle aynı karede bulunmak istemedikleri gibi isimlerimizin yan yana anılmasından bile rahatsız oluyorlar. Onların rahatsızlığı tam aksine beni rahatsız etmiyor. Çünkü onlar kahraman olmak için yazıyorlar. Benim böyle bir derdim yok. Tek derdim güzel Türkçemize, dilimize, kültürümüze hizmet. Bu gaye ile "karabudundan bir çeri" gibi kalem üşürmeye devam ediyorum.

Garipçiler'den sonra Türk şiirindeki en büyük sarsıntılardan biri de İkinci Yeni anlayışı ile meydana geldi. İkinci Yeni şairleri ve bu şairlerin şiir anlayışları hakkında düşünceleriniz neler?

Adına *İkinci Yeni* veya *Soyut Şiir* denilen bu anlayışın sınırları, icra edilenler tarafından bile çizilemedi. Sürekli değişen, hedef değiştiren

bir anlayış *İkinci Yeni* ve izleri hâlen devam ediyor şiirde. Hatta Türk şiiri şu an yoğun biçimde bu yön üzerinden ilerliyor. Oysa ortaya çıktıkları dönemdeki söylemleri ile bu şairlerin bir kısmının sonraki şiirleri ve söylemleri örtüşmüyor. Zaten ortak bir manifestosu yok bu şiir anlayışının. Cemal Süreya başlangıçta "Folklor şiire düşman" derken sonradan türkü, koşma tarzında biçimler üzerinden bir şeyler yapma çabasında olmuştur. Turgut Uyar'ın Divan'ı yine aynı yönde arayışların ürünüdür. Ülkü Tamer, diyecek olsak son dönem şiirleri hayli duru ve bu oluşumun uzağında kalmıştır.

Şiire bir şeyler kattılar mı? Arayış, buluş çabaları takdire şayan ancak keşke bu kadar çelişki içinde bir yürüyüş sergilemeseler daha iyi olurdu. Başlangıçta Nurullah Ataç'ı, Asım Bezirci'yi dahi heyecanlandıran ancak sonradan bu isimleri bile kendisinden uzaklaştıran bir tavrı var *İkinci Yeni* şiirinin.

"Zamanede gazeli kimse almıyor Sabit
Güzellere verilen tuhfe-i selam gibi" diyor şair. Üstelik divan şiirinin revaçta olduğunu sandığımız yıllara ait bu beyit. Şiire, biçimine göre değer vermek ezeli bir hastalık mı bu coğrafyada?

Kuşkusuz her devirde edebiyat muhitlerinde de çeşitli hastalıklar olmuştur. Sabit'in de asıl mustarip olduğu meşhurluk hastalığına yakalanma riski matbuatla birlikte sosyal ağların genişlemesi bu hastalıkta patlama yapmıştır. Sabit de buna göndermede bulunuyor.

Peki, o zaman biz de günümüzde revaçta olan serbest şiirin gidişatı ile ilgili şöyle diyebiliriz: Herkes bir şeyler yazıyor ama anlam ve bütünlük olarak birbirine o kadar zıt kelimelerle şairin midesinin bile kabul etmeyeceği manada şiirler yazılıyor.

Türk edebiyatında sık kullanılan 9 aruz 24 rubai kalıbı ve bu kalıplar içinde gazel, kaside, mesnevi, murabba, rubai, tuyuk, şarkı, terkib-i bend, terci-i Bend, kıta, müstezat gibi nazım şekilleri var. Hece şiirinde ise sık kullanılan 7, 8, 11, 14'lü hece ölçüsü ve kendi içinde mani, semai, koşma, destan, öğütleme, güzelleme, koçaklama, taşlama gibi nazım türleri mevcut. Önünüzde uçsuz bucaksız bir edebiyat arazisi hangi türden şiir ekersen ek. Her birinin ayrı bir yazılışı ayrı bir dokunuşu var. Günümüz şairlerin kahir ekseriyeti yukarıda bahsettiğim şiir türlerinin çok azının adını duymuş ama

nasıl yazılacağını da bilmiyor. İnsan bilmediği şeyin cahili olur, derler ya maalesef cahilliklerinin farkında bile değiller. Türk şirininin köklerine inmeden aruz ve hece şiirinden gıdalanmadan, "modern şiir" yazmaya çalışmak; âmâ olan bir insanın fili tarif etmesine benzer, desem ayıp etmiş olmam inşallah.

Sabit'in dizesine dönecek olursak şiir sadece:

Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

_ . _ _ /_ . _ _ /_ . _ _ / _ . _ kalıbıyla şiirler yazılsaydı günümüz serbest şiirinden ne farkı kalırdı divan şiirinin.

Gelecekte günümüz şiirini değerlendiren eleştirmenler, bu yıllarda üretilen şiirin birbirinin tekrarı olduğunu rahatlıkla tespit ederek bunun üzerine konuşacaklardır, diye düşünüyorum. Konuşalacak bir şeyler bulabilirlerse elbette.

Bunları söylerken şiirin belli kalıplara hapsedilmesi tarafında değilim. Yukarıda kısmen de olsa bahsettiğim şiir türlerinden beslenerek kendi sesini/üslubunu oluşturmalı ki şair, biz ona şair diyelim.

Şiirimizdeki bu serbest şiir hastalığı artık edebî zevkimizin önünü tıkamaya başladı. Ya da şöyle diyelim: Artık bu baraj ömrünü tamamladı. Bir örnek daha verilim: Günümüzde meyve, sebze ve tahıl ürünleri nasıl gdo'lu hale getirilerek hem vitamin değerleri düşürüldü hem de çeşitli hastalıklara davetiye çıkarmaya başladı. Siz bunu edebiyata uyarlayarak sözün devamını söyleyebilirsiniz.

Her şeyin fıtratının bozulduğu bir ortamda daha farklı bir deyişle naylonunun çıktığı bir çağda, "kullan at" düşüncesinin iliklere kadar işlediği bir dönemde şiirin de bu hâlde bulunması doğal o zaman ve böyle devam edecek belki de. Sizin ifadenizle kara kovan balın değerini yalnızca gerçek balı tadanlar bilecek ve görecek. Güncel şiir algısına fazla takılmamak ve işimizi yapmak daha yerinde bir tavır olmaz mı bu durumda?

Bilgi güçtür, beceridir aynı zamanda yapılan, yapılacak olan işin sorumluluğunu kabullenmek demektir. Bu bilinçle hareket ettiğimizde bilgi ve beceriyi sadece kendimiz için kullanmak da doğru değildir. Bu bilgi ve becerimizi insanlığın hayrına olacak şekilde taşıyorsak mutlaka başkalarının da kullanımına açmak zorundayız.

Dünyada iyilik de kötülük de devamlı el değiştirerek başka insan-

lara aktarılır. İkisi karşı karşıya geldiğinde mıknatısın ters uçları gibi birbirlerini iterler. Eğer birbirlerinin bazı huylarını çekiyorlarsa da burada durup düşünmek gerekir. Muhafaza edilmeyen başkalarının paylaşımına açık olmayan bilgi, beceri, yetenek sadece araç olmak için kullanılır ve işi bittikten sonra da geri dönüşümü bile olmaz. Glikozun içine yeterli miktarda bal esansı damlattığında hem görüntü hem de tat olarak elbette balı andırabilir. Önemli olan sizin gerçekten bal mı yoksa glikozdan üretilmiş başka bir şey mi yediğinizdir. Bu artık sizin damak tadınız ve midenizin kabullenmesi ile alakalıdır.

Güncel şiir algısına gelince elbette bazı şeylere takılmak gerek. En basitinden bir ayakkabı alırken derisinin gerçek mi suni mi olduğuna bakarız ona göre de imkanlarımız ölçüsünde hangisini alacağımıza karar veririz. Şahsi ihtiyaçlarımızın giderilmesinde malzemenin en güzeline, dayanıklısına talip olmayı önceleriz. Bu tavrı neden edebiyata uyarlamayalım? Daha iyisini okumak, daha güzelini yazmak varken yetersizliğimizin önünü kapatıp laf ile peynir gemisi yürütmeye çalışıyoruz, öncelikle bunun sorgulanması gerekir.

Şiir yazan ya da yazacak olan kişinin öncelikle akademik anlamda şiirin içine girerek tarihten günümüze şiir yolculuğuna çıkmaması gerekir. Aksi taktirde körler körleri, sağırlar sağıları ağırlamaya devam edecek ve dil, edebiyat, sanat, insan bir kaosa doğru yol alacak.

Her insan, şair/yazar yaşadığı çağdan sorumludur. Eğer yaşadığı çağdan, gelecek çağlara aktarabileceği düşünceleri yoksa yazdıkları kendisine de dile, edebiyata da yüktür. Bu sorumluluk bilincini kuşanmayan şair/yazarların eserleri ise kullan-at malzemeler sınıfına dahil edileceklerdir.

Burada bazı arkadaşların günümüz şiirine dair kullandıkları ifadeler geliyor aklıma. Derler ki: "Günümüzde teknoloji malum aldı başını gidiyor, kahve yerini cafeler aldı. Bahçelerin, bağların yerini parklar aldı. Ekonomi, sosyal medya, hız, AVM, ATM, metropol şiirimize girmeli zira doğal bir şey kalmadı." Ve hatta derler ki: "Hayatımızın ölçüsü yok, şiirimizin niye olsun." Ben burada sadece aktaran kişi olarak bu savunmaya vereceğiniz cevabı rica ediyorum.

Kapitalizmin sunduğu her icat beraberinde bir kültürü de dayatır.

Sizi hem bu kültürün canı hem kaportası etmek ister. Sunulan bu hizmetlerin arkasında birinci amaç, maddi menfaat mi elde etmek yoksa insanlığa fayda sağlamak mı? Asıl mesele burada çatallaşıyor. Söz konusu yenilikleri hayatımızın bütün sahalarında uygulamaya başlarsak sunulan hizmetin kölesi oluruz. Önemli olan bu hizmetlerden insani değerlerimizi aşındırmayacak derecede faydalanabilmek. Bu dengeyi kuramazsak hâlimiz harap demektir.

Şiirde de akıl ve duygu arasındaki denge gözetilmeli. Aksi durumda aklın putlarına düşer yolumuz ve insani erdemlerimizden yoksun kalırız. Akıl, bize zamanı, dünyayı, çağı yaşamayı emreder. Çağa ayak uydurmayı telkin eder. Çağın adamı, sanatçısı, genci ya da yaşlısı ol, der.

Aklın kalbi yoktur. Aklın ele geçirdiği ruhlar kalbi bedenin içinde bir saat olarak düşünür. Oysa kalp bize göre ise hüznün, sevincin, hiddetin, şiddetin kumanda merkezlerinden birisidir.

Şiir akla mı dokunmalı yoksa kalbe mi? Bana göre her ikisine de.

Bizler insan olarak aklımızı ve kalbimizi çok zaman mihenk olarak kullanırız. O zaman şöyle diyebiliriz: Akla ve kalbe dokunmayan şiir, şiir değildir. Şiir, öyle dolaşıma sokulan her kelime ile yazılmaz. Türkçeye sonradan monte edilen ya da bir başka kelimenin yerine ikame edilen kelimeler de şiirde ayrıksı durur. İsterseniz irticalen sonradan monte edilmeye çalışılan kelimelerden bir dörtlük yazayım, anlayabilirseniz ya da size dokunursa buyurun dokunsun.

Olanaksız aşklar absürt kompleksler
Ambiyans sözcükler konsensüs oldu
Benden okey aldı yeni trentler
İllegal acılar pozisyon aldı.

Aha yeni kelimelerle bir dörtlük, nereye nasıl dokundu orasını bilemem.

Şiirin ölçüsüzüne karşı değilim ama şiirin kendi içinde bir dil ölçüsü olmalı, bunun dışına çıktığınızda asıl ölçüyü o zaman kaçırırsınız. Bir ressam nasıl renk uyumuna, bestekar nota uyumuna dikkat ediyorsa serbest şiir dediğimiz tarzda da dikkat edilmesi gereken noktalar mutlaka var. Ses, hece ölçüsü bunlardan sadece biri. Yan yana getirilen kelimelerin birbiriyle uyumu, şiirin geneli ile uyumu...

Günlük hayatta giyim kuşamda bile dikkat edilen şeyler bunlar, şiirde nasıl olmaz?

Cemal Süreya "Folklor şiire düşman" diyor bir yazısında. Bu ifadenin içeriği ne kadar tartışıldı, orasını Cemal Süreyaseverler daha iyi bilir. Ben de şöyle diyorum: Türkçeleşmiş kelimeleri bir kenara koyarak kökü bizde olmayan, Türk diline uyumsuz her kelime şiire düşmandır.

Folklor Şiire Düşman yazısı ile Cemal Süreya'nın sonraki dönem şiirlerinde bir çelişki var ama burada başka bir soru geliyor aklıma. Ahmet Haşim hece ölçüsünü "köylü vezni", Cenap Şahabettin ise "parmak hesabı" olarak nitelendiriyor. Ziya Paşa merhum ise önce halk dilini ve şiirini överken sonradan Harabat'ında halk şairlerinin şiirlerini "eşek anırması"na benzetiyor. Üçü de büyük şair muhakkak lakin bu tanımlar, ifadeler de büyük. Sizce bu şairlere bu sözleri söyleten ne olabilir?

Atalarımız "Eskisi olmayanın yenisi olmaz." demişler. Kendi şiir geleneğinizi tanımadan yeni yazmaya çalışmak süt tozundan yoğurt yapmaya çalışmak gibi bir şeydir. Günümüzde halk şiiri olarak küçümsenen hece şiirinin elbette yüzlerce kötü örneği olduğu gibi bizi sarsan kendimize getiren yüzlerce güzel örnekleri de vardır. Her şairin söylediği kendisini bağlar. Katıldığımız yönleri olur ya da olmaz. Ben yine de iyi niyetle düşünerek söz konusu şairlerin kullanıla kullanıla yalama olmuş kafiye ve uyaklarla yazılan hece şiirlerini kastettiklerini zannediyorum. Burada önemli olanın üzüm yemek, bağcıya sataşılınca niyet değişiyor. Cemal Süreya'nın "Folklor Şiire Düşman" demesinin altında yatan gerçek, maalesef yanlış anlamalara da sebebiyet veriyor ve yalnızca aruza, heceye değil geleneğe yaslanan tüm dil ürünlerinin bir kenara atılmasının gerektiği gibi bir zihniyete yol veriyor.

Diğer üç şaire gelince yenilik adına söylemeye çalıştıkları muhakkak ama yeniliğin yani modern şiir kavramının içini doldurmaya yetmeyen söylemlerin "atma"dan "tutma"ya geçeceği de muhal gözükmekte. Bütün bu tartışmaların gelenekten kurtularak yeni bir söylem geliştirmek için ortaya atıldığını geleneğe yaslanmadan geleceği kucaklama çabaları olarak görüyorum.

Muharrem Dayanç ile yaptığımız bir söyleşide Fazıl Hüsnü Dağlarca'dan naklederek şöyle der:

"Bana birçok şair sormuştur, nasıl şiir yazalım? Dedim ki onlara, hâlâ da söylüyorum, Türkçede kullanılan on beş tane hece vezni vardır revaçta, otuz tane de aruz vezni vardır. Divan edebiyatını kuran aruz vezni. Elli defter al arkadaş; her deftere bir vezin yazacağım ben aruzdan ve heceden. O defteri o vezinle dolduracaksın. Hatasız, okuyacağım bir tek vezin düşüklüğü, kafiye düşüklüğü olmayacak. Sonra beraber oturacağız o defteri yakacağız. Sen şiire başlayacaksın."[1]

O zaman buradan yola çıkarak şöyle diyebiliriz: Dağlarca'ya göre şair olma vasıflarını taşıyan ya da gerçekten şair olmak için çaba sarfeden adayların işi hayli zor.

Son elli yıldır serbest şiirin tüm barajları doldu. Bu barajların kapaklarının artık açılma vakti geldi geçiyor. Edep ve estetik değerlerden yoksun, insana dokunmayan, birbiriyle anlam ilişkisi olmayan, okunduğunda bir çağrışımı olmayan ya da ne manaya geldiği anlaşılmayan rast gele kelimelerle şiirler yazılıyor.

O zaman aklımıza şöyle bir soru takılır: Şiir anlaşılmak için mi yazılır anlaşılmamak için mi?

Günümüzde gerek edebiyat dergilerinde yayımlanan/kitaplaşan şiirlerin çoğunda ya bir dize ya da bir kelime ancak gönlüme dokunuyor. Bunun böyle olmaması gerekir. Ya bende bir terslik var ya da şiirlerini okuduğum şairlerde.

Gerek hece şiirinde gerek serbest şiirde kötü örnekleri vererek şiir medeniyetimi küçümsemeye kimsenin hakkı yoktur. Bunu derken elbette gerçek şairleri tarzlarına bakmaksızın bu kaidenin dışında tutuyorum.

Şiir tarihimize baktığımızda hece ve aruzla yüzyıllar boyu devam eden gelenekten Cumhuriyet'ten sonra peş peşe kopuşlar var ve sürekli şiirde yeni arayışlar var. Biçimsel olarak serbest tarzın benimsendiği çağlardayız. Bu durum sadece bizim edebiyatımızda değil, dünya edebiyatında da benzer bir seyre şahit oluyoruz. Şiirde söyleyiş, tarz arayışlarının bir gün sona ereceğine ya da yeniden

[1] Tayyib Atmaca, *Hece Taşları*, 29: 4, Kahramanmaraş, 2017.

geleneksel biçimlere dönüleceğine inanıyor musunuz? Bu kırılma, bu arayışlar devam eder mi bir süre daha?

Hece ölçüsü millet olarak bizim ortaya koyduğumuz bir şiir türüdür. Dîvânu Lügâti't-Türk'te, Alp Er Tunga için söylenen sagu/ağıtdan bir giriş yaptıktan sonra konuşursak belki kavramlar daha iyi yerine oturur:

"Alp Er Tunga öldi mü
İsiz ajun kaldı mu
Ödlek öçin aldı mu
Emdi yürek yırtılur"

Bu şiir günümüzde halen kullanılan (4+3=7) hece ölçüsüyle yazılmıştır. Bu kalıp yaygın olarak kullanılmasına rağmen daha sonraki yıllarda 8, 11, 14, 16'lı hece ölçüsü de yaygın olarak kullanılmıştır. Peki 9, 10, 12, 13… heceli şiirler yazılamaz mı diye bir soru aklınıza gelebilir. Evet yazılabilir ama 5, 7, 8, 11, 14, 16 hece ölçüsünün dışına çıktığınızda şiirdeki ahengi yakalayamazsınız. Tabiri caizse notayı bilmeden devamlı mızrabı tele dokundurursunuz, bu da hem sizin hem de dinleyenin kulağına kuru gürültüden başka bir şey akıtmaz.

Yukarıdaki örnekte de bahsettiğimiz gibi 8'li hece ölçüsü, zaman içinde farklı ölçülerle denenerek şiirin hem ritmik akışını hem de ses ahengini yakalanarak günümüze kadar getirilmiştir. Bundan sonra daha farklı ölçüler denenir mi, zannetmiyorum. Aynı şeyi aruz ölçüsüyle yazılan şiirler için de düşünebiliriz. Mesela ben hece ölçüsünün çok bilindik ölçülerinin tamamıyla şiirler yazdım ama aruz ölçüsüyle:

Gökyüzünden döndü kuşlar ufka çıplak gözle baktım
Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün kalıbının dışına çıkarak
Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün
Feilâtün / Feilâtün / Feilâtün / Feilün
Feilâtün / Feilâtün / Feilün
Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün
Mefâîlün / Mefâîlün / Feûlün
Mefâilün / Feilâtün / Mefâilün / Feilün
Mef'ûlü / Mefâîlü / Mefâîlü / Feûlün
Mef'ûlü / Fâilâtü / Mefâîlü / Fâilün

Kalıplarını daha deneyemedim. Bu eksikliğin hem benim bilgi eksikliğimden hem de zamanında aruz ölçüsüyle şiir yazma devrinin kapandığı düşüncesine kapıldığımdan kaynaklandığını itiraf ediyorum. Aruz kalıplarını da hece kalıpları gibi pekâlâ düşünebiliriz. Özetleyecek olursak hece de aruz da zaman içinde kendini yenileyerek günümüze kadar gelmiştir.

Biz şimdi bilgiçlik taslayıp "hece ve aruz ölçüsüyle yazılan şiirlerin devri kapanmıştır." deme cüretini kendimizde görürsek geçmişi bir kalemde siler ve "Merdi kıpti şecaat arz ederken sirkatin söyler" durumuna düşeriz.

Cumhuriyet ile birlikte şiirde yeni arayışlara gidilmesinin bizi getirdiği noktaya bakalım. Şimdilerde bir şiir ne kadar anlaşılmaktan uzaksa "Bu şiir derin bir şiir ama ben anlayamıyorum." diyen okurla karşı karşıyayız. Günümüz ya da daha önceleri yazılmış güzel serbest şiir örneklerini elbette göz ardı etmiyorum ama bu güzel şiirleri yazanların da en azından gelenekten beslendiğine inanıyorum.

Şiir anlaşılmayacak ya da en azından bazı hisleri çağırmayacaksa okurunun kalbine, zihnine; yazılmasa daha iyi olur..

Bu durum ne zamana kadar böyle devam edecek sorunuza gelince: Önce şair "ben"ini bir kenara bırakıp "Benden önce bu vadilerden kimler geçmiş, bu yankılanan hoş sedalar kimin?" sorusunu kendi kendine sormalı. O zaman tırmığın sapı alnının çatına değecek ve aklı başına gelecektir.

Günümüz şairlerinin çoğu aruzdan, heceden bîhaber, bunu görüyoruz. Bir şekilde yolu aruz, divan vadisine düşenler ise oradan imge devşirme peşinde. Biçimsel özellikleri tartma çabası yok. Peki, bu kasıt ya da düşmanlık neden? Yani bakıyoruz, Fransız, İngiliz hatta Japon şiirine ait biçimleri öğrenme, uygulama çabasında olan şairler görüyoruz. Onları kendi özlerinden uzak tutan şey ne olabilir? Yalnızca "moda" ile bunu açıklamak mümkün mü?

Konuşmalarımızın bir yerinde Valery'nin "Aslanın vücudu, yediği hayvanlardan mürekkeptir." sözünü söylediğimi zannediyorum. Yine bu cümleden başlayarak sohbetimizi sürdürelim. İnsan; yediğine, içtiğine, giydiğine gösterdiği özeni kendisini ifade edebilmesine katkı sunacak şekilde okumada ve yazmada gösteremiyor maalesef.

Bilginin güç olduğunu bilmeyen insan, bilgisizliğin kendisini nereye sürükleyeceğinden habersiz yaşar. Her milletin kendine özgü bir adab-ı muaşereti kanunları vardır. Bunun dışına çıktıkları takdirde savrulmaya nüsait bir hayat sürmeye başlarlar. Mesela bir eve misafir gittiğimizde -ev sahibi ayakkabımızla girmemizi istese bile- ayakkabımızı çıkarıp öyle içeri gireriz. Ayakkabı ile girmek istediğimizde de ev sahibini aşağılamış oluruz. Şairlerin çoğu Molla Kasım'dan habersiz kendilerini Yunus görüyorlar maalesef.

Şiir türlerini elbette bilmek gerek, bilmeyen şair ne diye şiir yazar onu da bilmem. Hece ölçüsüyle yazan bir şair, aruz ölçüsüyle yazanlara bön bön bakmamalı ama şiirin de hakkını vermek zorundadır. Günümüzde hece ölçüsüyle şiir yazanların küçümsendiğini hatta bu şiirin modasının geçtiğini söyleyenlerin çoğunlukta olduğunu da biliyorum. Bu çoğunluğun hece ölçüsü deyince sadece ölçünün tutturulması mantığını bildiklerini, şiir durağından bile habersiz olduklarını biliyorum. Bu yaklaşım yalnızca bir ön yargıdan ibaret. Hece şiirinin imkanlarını bilmeyenler, tanımak için de uğraş göstermeyenler; geleneksel şiire burun kıvırmaya devam edecekler.

Fransız, İngiliz şiirini bilmem ama Japon şiiri (Hauki) bize biraz daha yakın 5, 7, 5 ölçüsüyle yazılan bu şiiri, varsın denesinler ama illaki ölçülü şiir yazmak istiyorlarsa da geleneksel kalıpları kullansınlar. Bizim şairler için şöyle demek lazım: "Ol mahiler ki deryalar içredir deryayı bilmezler."

Şair olmak için kendini paralayan söz konusu şairler, bir gün kendi şiir damarlarımızda kaynayan asil şiirin mayasıyla mısralarını yoğurduklarında gerçek şiiri yazmaya başlayacaklar. İşi kötü tarafı serbest şiir diye her önümüze konan kötü örnekler geleceğe iyi örnekler olarak aktarılırsa vay gele o kötü örnekleri bırakanların başına…

"Bilgisizlik" kelimesi söz konusu kitlenin tümünü karşılamıyor. Serzenişte bulunduğunuz tavırları sergileyenler içinde akademik donanıma hatta kimliğe sahip şairler de var. Yani geleneği gayet iyi bildiği hâlde üstünü kapatma çabasında olanlar için ne diyeceğiz? İnat mı bu yoksa zor olandan kaçıp popüler olanın cazibesine kapılmak mı?

O zaman bilgisizliğin yanına bir de ilgisizlik ekleyelim. Geleneği bildiği hâlde sözün, mirasın, bilginin yükümlülüğünü yerine getirmeyenleri aynı apartmanda yaşayan farklı hayat anlayışına sahip komşular gibi kabul edebiliriz.

Yalnız sanat, edebiyat, şiir alanında değil; hayatın her alanında kavramların içinin boşaltığını görüyoruz. Bunu yaparken kimileri bilinçli yapıyor kimileri bilinçsiz. Bilinçli yapanlar illaki daha da tehlikeli bir kişilik sahibidirler.

Geçenlerde şehrimizde yapılan edebiyat etkinliklerinde merhum Sezai Karakoç ile ilgili bir kolokyum düzenlendi. Buradaki konuşmacılar akademisyendi. Haydi, bilgi şöleninin yerine sempozyum icat edildi, daha bunu hazmedemezken bir de kolokyum zokası yutturmaya çalışıyorlar. Bu kelimenin yerine "bilgi şöleni" deseler dillerini eşek arısı mı sokar? Biliyor olmak, bilgi sahibi olmak cahilliği aşmaya yetmiyor bazen demek ki. Ya da büyük bir art niyet var bu tavırlarda. Bu durum şairlikle, akademisyenlikle, bilgelikle ilgili değil yalnızca. Söylediğim gibi hayatın her aşamasında şahit oluyoruz bu yaklaşımlara. Biz yalnızca şiir ya da dil ekseninden baktığımız için o noktayı daha net görebiliyoruz. Şunu bir kez daha tekrar edeyim, bir bilinçle söz konusu tavrı sergileyenler, bilinçsizce modaya uyanlardan çok daha tehlikelidir.

Tayyib Atmaca "iyi şiir"i nasıl tanır ya da şiir adıyla önümüze konulan bir metinde neleri aramalıyız?

Şiirin öncelikle nasıl bir ruh hali ile yazılmış olduğunu anlamaya çalışır, şairiyle sağlamasını yaparım. Şiir, bana hangi dünyadan gelmiş ona bakarım. Şairin kafasından geçmiş, kalbinden süzülmüş, dilinin altında demlenmiş sonra da sunumu yapılmışsa bu şiire şiir, derim. Şiir ana rahmine düşen ve aylarca sancısı çekildikten sonra doğurulan çocuk gibidir. Bundan dolayı sancısı çekilmeden doğan her şiir düşük yapmadır.

İnsan bir mevzuyu anlatırken ne kadar laf kalabalığı yaparak anlaşılır olmaktan çıkarsa şiirde de kelime kalabalığı aynı şeydir. Şiir, kelimeleri rast gele birbiri peşine sıralayarak yazılmaz. Kelimeler birbirlerini açarak, birbirlerine bağlanır ve müziğin notaları gibi bir ahenge dikkat edilir. Belki kaba bir tabir olacak ama kendi aracımıza

bindiğimizde arabanın çalışmasından tutun da yoldaki performansına kadar bir sorun olup olmadığını nasıl hissedebiliyorsak gerçek şiir de böyledir.

Şiir, dayalı döşeli ev gibidir. Şiirdeki bölümler odaları, tamamı ise şairin evidir. Yatak odasına buzdolabı, oturma odasına yatak, misafir odasına çamaşır makinesi koyamazsınız. Evdeki uyumsuzluk ne ise şiirdeki uyumsuzluk da üç aşağı beş yukarı aynıdır.

Tumturak, ahenk, uyum, ses, ritim adına ne dersek diyelim somut şeyler ancak şairin bir mısranın bedelini ödediğini, içtenliğini nasıl ölçebiliriz? Sadece his bulaşımı ile anlaşılabilir mi bu?

Şiir, kaliteli elbiselik kumaş gibidir. İyi terzinin elinde çıkmışsa gönlünüzde tiril tiril durur, değilse okurken dilinizi ve zihninizi yorar.

Şair, biraz da taş duvar ustası gibidir. Hangi taş hangi köşeye konur, hangi taştan kilit taşı, hangi taşlarlar düzgün, hangi taşlar ara boşlukları doldurur, zihnini çalıştırarak ve emeğinin hakkını vererek ilgili taşları ilgili yerlere koymazsa ördüğü duvarlar, taş yığınından ibarettir.

Şiirde gönül ve zihin teri horasan harcı gibidir, birbirini tamamlar. Kelimeleri taşlar olarak tasavvur edip şiirin inşasını, Mimar Sinan'ın Süleymaniye Camii inşası gibi düşünürsek maksat biraz daha iyi anlaşılır.

Şiirde ahenk şart mı veya şöyle diyelim: Şiirin müzik ve resimle yahut diğer sanat dalları ile illa bir bağı olmalı mı? Ahenk, estetik, his... evet bunlar geleneksel unsurlar ama nasıl ki içerik bakımından bütün şiirlerin lirik olması gibi bir durum söz konusu değil; taşlama, koçaklama tarzında şiirleri de şiir olarak kabul ediyoruz. Ahenkten, uyumdan, histen uzak şiirleri kendi tarzında şiire dahil edemez miyiz?

Şiir, sözü güzel söyleme sanatıdır. Zaman zaman "atmaca" şiirler söylediğimden bahsetmiştim. Şimdi yine irticalen yine atalım:

Aklımın bulvarında kör tırpan
Yoluyorum kaldırımları açmadan
Varlığın engerek bir volkan
Yutar aklın koyu gölgeyi… Alın size şiir işte. Eğer şiir buysa.

Saz çalmasını bilmeyen birinin eline sazı verirseniz çalmaya başladığında ruhunuz gıdalanır mı zehirlenir mi?

Saz çalmayı ya yeteneği ile müzik kulağı sayesinde öğrenmiş ya da notların yerini öğrenerek sistemli bir şekilde kendisini geliştirmiş kişinin çaldığı türkü kulağımıza hoş gelir. Her ikisinde de bir çaba, yetenek ve düzene uymaktan bahsedebiliriz.

Şair, hangi kelimeyi nereye ne şekilde koyarsa hem ahenk hem mana bütünlüğünü sağlayacak şekilde kelimeleri yerli yerine koyar biz de buna ahenk deriz. Bu ahengi yakalamak için de elbette şiir bilgisi gerekmektedir fakat bu ahengi geleneğe kulağını vererek yetenekle sağlayan kişi de şairdir.

Ahenkten, histen uzak şiirler zaten konumuz değil.

Sözü şu atasözümüze yaslanarak sürdürelim isterseniz: "Asil azmaz, bal kokmaz; kokarsa yağ kokar, onunda aslı ayrandır." Asil olan gelenektir.

Hazır sütten ya da süttozundan yağ, peynir yapabilir miyiz? Köksüz şiiri de pekâlâ hazır süt ve süttozuna benzetebiliriz. Bu ürünleri nereden alırsanız alın yağ oranı, tadı, kalitesi sabittir. Üstelik raf ömrünü uzatmak için bazı katkı maddeleri de içeriğine ilave edilmiş sağlığa zararlı maddeler de cabası. Tüm bunlara rağmen bir de raf ömrü vardır bu ürünlerin. Tüketim tarihi geçmiş ürünler insanı zehirleyebilir, bu yüzden ürün alırken mutlaka üretim ve tüketim tarihine de bakarız.

Şiirin ve şairin üretim, tüketim tarihi olmaz. Bir şiir ya da şiir kitabı yayımlandıktan sonra tekrar okunmak için muhafaza edilmiyorsa hem kâğıt hem de kitaplıkta yer işgal ediyor demektir.

Şiirin üretim, tüketim tarihi olmaz, ifadeniz çok yerinde bir tespit. Kendine çağıran şiir ya da kitap diyebilir miyiz bahsettiğiniz metinler için? Var mı sizi kendine çağıran şiirler, kitaplar? Kendi şiirlerinizin de sizi çağırdığı oluyor mu?

Günlük konuşmalarımızda ve yazışmalarımızda geçmişteki kimi olaylara veya konulara atıfta bulunuruz. Bazı şiirler, şairler, yanınızda olmasa bile sohbetinizin arasına dalar ve sohbetinizi güzelleştirir. Günümüzde popüler müzikten geriye ne kalır orasını bilmem ama yüzyıllar önce söylenen bir türkünün yeri gelir dumanı dudakları-

nızda tüter. Bütün şairlerin zihninde, kalbinde başka bir şaire ait şiirler, dizeler mutlaka yer bulur kendisine. Bu dizeler, bir konuşmada ya da yazıda mutlaka gelir dilinize dolanır.

Şayet bir sohbette şairin adı geçiyor ancak şiiri akla gelmiyorsa o kişi sadece sohbette adı geçen bir insandır, şair değildir.

Geriye dönüp baktığımda tekrar tekrar okuduğum şairler olduğu gibi tekrar tekrar okuduğum şiirlerim de var.

Kendinize ya da bir başka şaire ait şiirler; zamanı, mekanı aşar ve kendini hatırlatır. Değerini kaybetmez belki daha da artırır.

Şair, yaşadığı çağa tanıklık yapmış, gönül yükü taşıyan insandır. Bu yükün altında inlemeden menzile güzel söz taşır.

Şiir kitaplarının çok basılmadığı ya da satılmadığı yıllardır söylenegelir. Bu durum şiire mahsus bir şey mi yoksa günümüz şiiri için mi geçerli? Biraz daha açacak olursak şiirin talibinin az olması onun yazgısı mı, yoksa günümüz şiiri mi kendisini sıkıştırdı buraya?

Aslında şiiri bulunduğu yere günümüz şairleri sürükledi. Sözün değerini düşürdüler ve güçlü bir şiirin peşinde koşmak yerine kendi aralarında paslaşıp yazdıklarını önemliymiş gibi okura sundular. Okur da bir süre sonra uzaklaştı şuaranın bu eğlencesinden.

Gerek yayınevleri gerek dergiler, şiirin şiir olmasından ziyade şairinin kitap veya dergiyi ne kadar pazarlayacağının hesabındalar. Bu hesapla yayınevinin, derginin şairi olarak kabul görüyorlar. İyi şiir okurları bir şekilde şiire ulaşıyor ama ne kadar iyi okur kaldı orasını da bilmiyorum. Edebiyat tarihini kimler nasıl yazar, orasını bilmem lakin hiçbir zaman gerçek okurun gözünü boyayamazlar. Zaman, "bana şair densin" diye kendini paralayan şairleri değil, kendini şiirinin arkasına gizleyen şairlerin şiirini bırakacaktır sonraki nesillere.

Şiir zevkinin şairde bile kalmadığı bir dönemde okur neden şiir kitabı alsın, onu okuma ihtiyacı hissetsin ki?

Geçmişin ve bugünün şiiri ifadeleri de aslında çok yerinde bir adlandırma değil. Şiirin zamanını yazıldığı tarih değil okunduğu tarih ya da tarihler belirler. Hiçbir şair geleceğin şiirini yazmaz, bugün yazdığı şiir ise ancak geleceğe taşınır.

Günümüzde gelebilecek eleştirileri kurnazca savuşturma çaba-

sı mı yani "Ben gelecek dönemlerin, çağların şiirini yazıyorum." savunması. Bu ya da benzer ifadelere zaman zaman rastlıyoruz ara sıra. Okur ya da eleştirmen sorgulamasından kaçış mı bu tarz söylemler?

Yazara, okura, eleştirmene saygım var. Yaptığı iş için zaman harcıyor iyi kötü bir şeyler yazıyor ve bir şeyler üzerine kafa yoruyor. Sohbetlerimizin genel çerçevesi içinde bir işin ne kadar samimiyetle yapılıp yapılmadığı hususu üzerinde durmaya çalışıyoruz sürekli.

Sorunuzun özünde salt okuru, yazarı ve eleştirmeni kastedip neden bu insanların "ben"ine secde edildiği ile ilgili serzeniş var.

Günümüzde insanlar kendi sözünün üstüne, altına ya da derkenarına bir söz eklensin istemiyor. Böyle olunca da aynaya bakan herkes kendini dev aynasında görüyor ve endam aynasından suretine bakanları küçümsüyor.

Şair ve yazar geleceği değil bugünü yazar. Eğer bugün yazdıklarıyla insanın yüreğine dokunabiliyorlarsa yazdıkları yarına kalabilir. "Ben Halep'teyken şu kadar arşın atlardım." diyenlerin karşısına çıkıp "Halep oradaysa arşın burada atla da ölçelim." deseniz hâli nice olur varın orasını siz tahayyül edin. Alın size Ziya Paşa'nın kendi zamanında söyleyip geleceğe armağan ettiği bir söz "Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz." Bundan gayrisi laf-ı güzaftan başka bir şey değildir.

Yine biraz yayıncılığa dönelim istiyorum. Bundan yirmi, yirmi beş sene önce bizim kuşak bir yerlere ürün göndereceği zaman tıpkı resmi yazışmalarda olduğu gibi bir usul ile gönderirdi. Misal bir öz geçmiş olurdu gönderilen metinin önünde. Tek metin değil birkaç metin gönderilirdi. Ardından ilgili dergiden dönüş beklenirdi. Dönüş olumlu ise derginin yeni sayıları iple çekilirdi. Şimdi iletişim hızlandı ama sanki bir usulsüzlük, üslupsuzluk da söz konusu bu tür irtibatlarda. Hece Taşları'na gelen ürünlerde ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz? Gerek Hece Taşları için gerek şiirlerini değerlendirmeniz için ulaşmak isteyen gençlere neler söylemek istersiniz?

En güzel en samimi haberleşme aracı mektuplardı. Çünkü mektup size özel yazılmışdı ve iki elinizle tutup okurken muhatabınızın yazdıklarından size bazı hisler ulaşırdı. Yazmak için özel bir zaman

ve mektubu göndermek için de ayrı bir zaman harcadığınız bu iletişim şekli, hem sizin için hem de gönderdiğiniz kişi için değerliydi.

Günümüzde bu zahmetlere katlanmadan bir e-posta ile bu işi yapıyorsunuz ama maalesef yazdığınız mektup değil. Olsa olsa karşılıklı konuşmanın yazıya dökülmüş hâlidir. Artık yolunu beklediğiniz postacı yok. Bir e-posta ile istediğiniz insana ulaşabiliyorsunuz ama o insanın sizin yazdıklarınıza bakıp bakmadığını da bilmiyorsunuz.

Sizin bahsettiğiniz zamanlarda *Kırağı* şiir dergisine gönderilen yüzlerce mektuba cevap yazardım. Gelen şiirlerle ilgili olumlu-olumsuz düşüncelerimle beraber söz konusu şiiri değerlendirmeye alıp almayacağımı hatta değerlendirmeye alırsam hangi sayıda yayımlayacağımı yazardım.

Günümüzde böyle bir şey kalmadı. Bir e-posta gönderdiğinizde geri dönüş yapması için muhatabınıza ricada bulunmak zorundasınız. Bu da yazdığınız kişinin sizi ciddiye alıp almamasına bağlı.

Bir dergiye bir şiir/deneme/hikâye göndermedeki üslup maalesef kayboldu. Affedersiniz bir hayvanın önüne bile yiyecek konurken takındığımız tavrı, yazışma ve konuşmada gösteremiyoruz. Mesela *Hece Taşları*'nı hiç takip etmemiş birisi; serbest şiir ya da hikâye gönderiyor. Ben de yıllardır yaptığım gibi göndereni muhatap alıp dergiyi takip etmediğini, dergi sayılarını inceleyip ona göne çalışmalarını göndermesi gerektiği hususunda dönüş yapıyorum. Bazıları da selam kelam etmeden sosyal medya üzerinden ya da e-postadan şiir gönderiyor. Ben de şiiri okumam için mi yoksa yayımlamam için mi gönderdiğini soruyorum. Şiirlerini zayıf bulduğum, başka şiirlerini istediğim arkadaşlar bir daha dönüş yapmıyorlar.

Eskiden gençlere şöyle yazın, böyle yazın, şu kitapları okuyun, şiir yayımlamada acele etmeyin, yazdığınız şiirleri beğenmemeye başladığınız anda şiirin kapısını aralıyorsunuz, diye tembihlerde bulunurdum. Tabiri caizse bir usta çırak ilişkisi içinde yazışmalarımız sürerdi. Günümüzde gençler, tez zamanda şair olmak istiyor. Yolu kendi kendine bulmaya çalışıyor. Halbuki bilmediğimiz bir yola girdiğimizde bile birilerinden yol sorarız, haritamız olur elimizde. Şiir yolculuğunda da gerekli bu tarz kılavuzlar lakin ne yol soran var ne de elinde harita bulunduran.

Has şiiri tanımak için yol gösterecek, gönlü ile şair adayına dokunacak şairler hâlâ var. Onlara ulaşıp ulaşmamakta genç şair adaylarının bileceği iştir.

Benim de mektuplarıma cevap vermiştiniz doksanlı yıllarda, halen duruyor hepsi. Evet hayat dijitale doğru ilerliyor, kâğıt dünyamızdan uzaklaşıyor. Dergiler, kitaplar ayrı bir dünyaya çekiyor kendisini. Peki bu süreçte usta çırak ilişkisinin ve geleneğin sadece araçları mı değişmeli, başka neler yapılabilir?

Önceki konuşmalarımızda kâğıt ve ofset baskı yüzünden *Kırağı* dergisini çeşitli şehirlerde bastırmak zorunda kaldığımızı söylemiştim. Günümüze gelince durum biraz değişti. En küçük ilçelerde bile ofset baskı tekniği varken bu sefer de kâğıt bulunamıyor. Diğer taraftan da ofset baskı yapan matbaaların hızla kapanarak yerine fotokopinin biraz daha geliştirilmiş hâli olan makinalarla dijital baskılar yapılmaya başlandı. İster bir kitap basın isterseniz bin tane.

Kabul edelim veya etmeyelim, yakın bir gelecekte artık kitaplara, dergilere dokunarak okuma devri kapanacak. Herkes kitabı, dergiyi cep telefonunda ya da bilgisayar ekranında okuyacak. Bununla da kalmayıp kitaplar ve dergiler sesli hâle getirilecek inancındayım. *Hece Taşları* yayın hayatına başladığında bir başka e-dergi yoktu. Şimdi bütün üniversitelerin hakemli dergileri elektronik formatta çıkıyor. Zaman içinde kitapların da e-kitap olarak hızla çoğalacağına inanıyorum. Mesela biz *Açıkkara* dergisi olarak Ağustos 2022 de dört e-kitapla okuru buluşturacağız. Arkasından da *Hece Taşları* dergisi olarak e-kitap yayınlarına başlayacağız.

Gençlik dönemlerinizde size de mektup yazmışım. O zamanlar mektubun bir kıymeti vardı çünkü ona özel bir zaman ayırıyordunuz. Günümüzde dergi yönetmenlerinin çoğu gelen e-postalara bile cevap vermiyorlar. Hatta bazıları uyanıklık yapıp "e-postanız tarafımıza ulaşmıştır." diye bir otomatik dönüş yapıyor. Bunu bile hoş karşılamaya başladım. En azından e-postanızın yerine ulaştığını bilmiş oluyorsunuz.

Gelelim usta çırak ilişkisine. İletişim araçları insanları birbirlerine daha yakınlaştırmak için her gün yenileniyor ama insanlar iletişim dilini kullanmasını bilmiyorlar. Günümüzde bile basılan yüzlerce

dergi var. Dergiler birbirlerinin şairlerini/yazarlarını kapma telaşı içindeler. Dergi çok, yazan az diyeceğim ama ona da dilim varmıyor. Sizin ne yazdığınız önemli değil, yazdıklarınıza uygun bir dergi mutlaka vardır. Bundan dolayı kimse ustayı takmıyor, usta aramıyor. Nasıl olsa şair/yazar adayı yazdıklarını paylaşacak bir yayın aracı buluyor. Bazıları da buna bile tenezzül etmeden sosyal medya üzerinden paylaşımlar yaparak sözüm ona şairliğini, yazarlığını ispat etme yarışına giriyor.

Yazmayı göze almak, bir sorumluluk taşımak anlamına gelir. Sorumluluk almak isteyenler de sorumlu insanlara bir şekilde ulaşırlar ama sorumlu kim, sorumluluk alacak olan kim, hepsi birbirine karışmış durumda.

Bir de sanal şiir atölyeleri, sanat atölyeleri var. Bunlar geleneğin değiştirdiği gömleğin göstergesi olabilir mi?

Çeşitli şehirlerde şiir ve yazı atölyeleri vardı hâlâ devam devam ediyorlar. Ne işe yarıyor bu ortamlar, katılımcılara bir katkı sunuyor mu orasını bilmiyorum. Şiir/yazı atölyesi başlığı altında anlatılan konular ne kadar uygulamalı gösteriliyor, onu da bilmiyorum. Eğer bu çalışmalar, usta çırak ilişkisi içerisinde bir öğretme süreci ise faydalı olacağına inanıyorum, değilse bir katkısı olacağını zannetmiyorum. Usta çırak ilişkisine bir medrese eğitimi gibi bakarım. Müderris öğrencisine dokunmalı. Çünkü müderrisin kullandığı dil haricinde bir de hâl dili vardır. Öğrenci her iki dili de nasıl kullanacağını burada öğrenir.

Birbirlerini uzaktan tanıyan ya da sanal ortamda muhabbetin belini kıranlar, yüz yüze geldiklerinde birbirlerinin beklentilerinden uzak kişilikler olduklarını görüp hayal kırıklığına uğrarlar. Gönül iklimi olarak aynı coğrafyalarda yaşayanlar bu hayal kırıklığından biraz daha az etkilenirler.

Evet, gelenek devamlı gömleğini değiştirerek temiz kalır ama hiçbir zaman naylondan, kâğıttan yapılmış gömlek giymez. Bahsettiğiniz söz konusu atölyelerde bilgi olarak belki bir şeyler öğrenilebilir ama bu yöntemin örneğini salgın hastalık döneminde gördük. Öğrencilerimizin dersten ve okuldan koptuklarına, insanların birbirlerine uzaktan selam verme alışkanlığı kazanarak muhabbetten

samimiyetten uzaklaştıklarına şahit olduk. İnsan, insana dokunursa muhabbet hâsıl olur, samimiyet doğar. Samimiyetten doğan her sanat dalı bir bakıma bir geleneğin devamı olarak devir daim eder.

Şiirin, sanatın icracısını terbiye eden bir mahiyeti illaki var ancak herkes şiir okumalı mı, herkes sanatla meşgul olmalı mı? Şiiri eğitim yahut kültür taşıyıcısı olarak düşünürsek ve resmî bir desteğe de talip olursak şiir adına araçsallaştırma tehlikesi oluşmaz mı?

Dil yaşadığı müddetçe edebiyat var olacaktır. Şair ya da yazar ise kelimeleri oranında anlaşılır. Kelimeleri kullanımı, seçimi ve onlara gösterdiği özen oranında dile, edebiyata hizmet etmiş olur.

Günümüz şiirinde maalesef mana ve anlam diye bir kaygı yok. Kelime seçimi ya da özeni de yok. Aksine ne kadar muğlak konuşursa o kadar dile ve edebiyata hizmet ettiğini düşünüyor. Okur da bu manzara karşısında kendisini daima yetersiz ve yeteneksiz hissediyor anlama noktasında.

Çok uzaklara değil bundan kırk elli yıl geriye gidip yazılan şiirleri okuduğumuzda bize dokunan yüzlerce şiir bulabiliriz. Peki, günümüzde çıkan şiir kitapları ve dergilerde yayınlanan şiirlere baktığımızda bize dokunan kaç şiir bulabiliriz, orası muhal.

Şiirin resmî bir desteğe ihtiyacı var mı? Evet var. Hatta bütün sanat ve edebiyat türlerine desteğin şart olduğuna inanıyorum. Her eline kalemi alan, klavyeye dokunanın yazdıkları bir edebiyat estetiği taşıyor mu taşımıyor mu, bunu kontrol edecek komisyonlar oluşturulmalı. Bu komisyonlar da gerçekten edep ve estetik değerlere sahip kişilerden oluşturulmalı. Kültür Bakanlığı Yayımlar Dairesi amacına uygun bir şekilde yeniden yapılandırılarak genel müdürlük hâline getirilmelidir.

Geleceğimizi teminat altına almaya çalışırken dilimizi bozarak, sanatımızı yozlaştırarak bir yere varamayız. Bir milleti başka milletlerin payandası yapmanın en bilinir yolu, o milleti dilinden, kültüründen, medeniyetinden, kendi değerlerinden uzaklaştırmaktan geçer. Birilerinin çıkıp "Kalevela Destanı"nı bize göre uyarlaması mı gerek?

Anne baba, çocuklarının yetiştirilmesinde nasıl ise devlet de sana-

ta edebiyata birinci derecede manevi, ikinci derecede maddi destekte bulunmak, sorumluluk almak zorundadır.

Şiir eleştirilerini takip ediyor musunuz? Eleştirinin, eleştirmenin şiire katkısı olur mu?

Maalesef günümüzde şair ve yazarların çoğu eleştirilmeyi bir yerme olarak algıladıklarından kimse kimseye dokunamıyor. Hâlbuki taşlar yan yana, alt alta dizilince bir duvar olur. Herkesin tek başına bir taş olması hiçbir mana ifade etmez.

Şiir eleştirilerini takip etmiyorum ya da bu tür yazılar bana denk gelmiyor. Eleştirmen demek, bir nevi Molla Kasımlığa soyunmak demektir. Şair, her şiirinde sığaya çekilme korkusu yaşamalı mı, evet yaşamalı. Çünkü söyledikleri neticede insanl ağzından çıkan sözlerdir. Eleştirmen, şair veya yazar her şeyden önce bu gerçeği unutmadan kalemi eline almalıdır.

1976 yılından bugüne edebiyatın içinde kafamı yarmayı, gözümü çıkarmayı öğrendikten sonra Türk edebiyatının hizmetkârı olmak için gayret sarf ediyorum.

Eleştiri; şairi, okuru besler ama eleştirmen eleştirmen olursa."Peki, o eleştirmeni nerede bulacağız?" dersen kalbini kalbine yasladığında huzur bulduğun bir şair dostun varsa ona müracaat edebilirsin.

Eleştirmen, senin bir pencereden baktığın dünyaya edebiyat evinin bütün pencerelerinden bakarak daha farklı şeyler görendir. Şair, "İllaki benim gördüğümü görüp ona göre bir şeyler söylesin." düşüncesi ile bir eleştirmen arıyorsa o zaman aynanın karşısına geçip aynadan kendisine seslensin.

Eleştirmen, dokuz köyden kovulacağını bile bile doğruyu söyleyerek yoluna devam eden kişidir. Önemli olan doğruluğun geçer akçe olup olmadığına inanıp inanmadığımızdır.

Ciddi eleştirmenlere ihtiyaç var mı, elbette var.

Peki, ciddi bir eleştiriye hazır olan şair yazar var mı, orası muhal.

Tayyib Atmaca şiirine yön veren eleştiriler oldu mu?

Bugüne kadar şiirinden etkilendiğim ya da şiirini şiir iklimime yakın bulduğum şairler olmuştur ama ben elimde bir şiir kumaşı varsa bunu en güzel şekilde değerlendirmek zorunda olduğuma inanırım. Bundan dolayı yazdığım şiirlerde farklı ölçü, farklı tarzlar kullanma-

ya çalıştım. Yazdıklarımın arasında bazı şairlerin izleri olabilir ama ben daha ziyade bu izlerden hareketle yeni izler açarak yürümeyi yenilik ve kendimi yenileme olarak görüyorum. Öyle zannediyorum ki biz başka bir dünyadayken şiirlerimiz hakkaniyetli bir eleştirmenin eline düşerse -suya akmaktan son anda kurtulanlar- başka şairlere de örnek izler teşkil edecektir..

Daha önceden yayımladığınız şiirler üzerinde düzenlemeler yaptığınız oldu mu? Geride kalan şiirleri zaman zaman onarma ihtiyacı hissediyor musunuz?

Şiir haşa Allah'ın ayeti, peygamberin sözleri değildir. Her şiirin bir eksik yanı mutlaka vardır çünkü yazan insandır. Şair, şiirdeki bu eksik yanların ya da ham/kekre bulduğu yerlerin farkındadır ama o anda aklına uygun kelimeler gelmiştir ve oraya da gizli bir mum damlatmıştır. Zamanı geldiğinde o kelimeler, mumu söküp atarak kendi yerine konar.

Şiir zaman içinde tamirat gerektirebilir. Bu tamiratı daha ziyade duvara tam yakışan bir tablo gibi düşünmek gerek. Size sırıtan bir tabloyu, size gülümseyen bir tablo ile değiştirmeyi düşündüğünüzde zihninizde o gülümseyen tablo zaten sizinle birlikte gezer. Size sadece o tabloyu bulmak düşer.

Farklı zamanlarda yazdığım şiirlere dönüp bakıyorum ama bütün şiirleri gözden geçirmeye mühletimiz kalır mı kalmaz mı orasını bilmiyorum. Bir de yazdığınız şiir için yüklendiğiniz duygu dünyası ile bir başka zaman hemhal olduğunuzda ancak o şiir üzerinde düzeltme yapmanız gerektiği kanaatine varır ya da varmazsınız. Bu biraz da daha önce yazdığnız şiirlerdeki ruh halini tekrar yakalamayla ilgili bir durum olsa gerek.

Yanlış hatırlamıyorsam bir yerde mealen şöyle bir ifadeniz vardı: "Şiir şiiri, şair şairi aşılar." Biraz açabilir misiniz bu meseleyi?.

Hani "Bir çiçekle bahar gelmez." derler ya bu sözün farklı bir hikâyesi de var ancak biz bunu anladığımız mana ile söylersek evet bir çiçekle bahar gelir. Çünkü açan ilk çiçek de son açan çiçek de bahara dâhildir. Okuduğunuz güzel bir şiir, duygu yelkenlerinize esen bir rüzgâr gibidir. Ruhunuzu, duygularınızı harekete geçirir. Hele içinde size birebir dokunan dizeler kelimeler varsa siz; o dizeden, kelime-

den aldığınız ilhamla kendi dünyanızda bir şiir inşa etmeye başlarsınız. Bu şiirde karşılaştığınız duygu akrabalığı, okuduğunuz kelimeler her ne kadar şaire ait olsa da şairin duyguları miri malı olmuştur. O şiirle yakınlık kuran herkes, bu etkileşimden hareketle kendi gönül topraklarını ekip biçmeye başlar.

Şairin şairi aşılamasına gelince elbette bir şair kendi kendine şair olmaz. Yüzlerce şairin kitaplarını okur ama hangi şairleri gönül iklimine yakın buluyorsa o şairin yoluna meyleder. Yazdığı ilk şiirlerde bu şairlerin etkilerini hem hisseder hem de hissettirir. Zaman içinde kendi üslubunu oluşturabilirse söz konusu şairlerden ayrılarak kendisi olur.

Bu bir örnekle açıklayalım: Nuri Pakdil, Cahit Zarifoğlu, İsmet Özel, Cahit Koytak vb. şairlerin şiirleriyle şiirini aşılayan şair; Mevlâna, Hoca Ahmet Yesevi, Yunus Emre, Niyazi Mısri vb. şairlerin şiirleriyle şiirini aşılayan şairden ayrılır. Fuzuli, Baki, Nabi, Şeyh Galip, Yahya Kemal Beyatlı gibi isimlerin aşıladığı şairler başkadır; Karacaoğlan, Aşık Veysel, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Abdurrahim Karakoç gibi isimlerin şiirlerinden aşılanan şairler başka.

Bahse konu şairler, her ne kadar birbirlerinden ayrı gönül iklimlerinde yaşasalar da bütün olarak ele aldığımızda Türk şiirine hizmet etmiş şairler olarak anılmaktalar. Burada isimlerine anmadığımız şairleri elbette yok sayamayız.

Türkçe yazmış, Türkçe düşünmüş şairleri tanımadan, okumadan Türk şiirine hizmet etmeye çalışan şairi de, şiiri de meşru görmek mümkün değil. Bugün gerek dergilerde gerek yayımlanan kitaplarda gönül ve düşünce dünyamıza hitap etmeyen yüzlerce şiiri ve şairi aynı şekilde düşünebiliriz.

Genç şair adaylarının böyle bir süreçten geçmesi şart mı?

Şairin genci yaşlısı olmaz. Bir şair; kendisinden önce yaşamış, edebiyat rafları arasına eserlerini koymuş gitmiş şairleri de çağdaş şairler kadar bilmeli, tanımalı.

Günümüzde belli bir yaşa gelmiş ama hâlâ kendisinden önceki şairleri okuyup onllardan aldığı ilhamla kendi şiir kozasını örememiş, şairim diye geçinen binlerce kalemşor var maalesef. Edepten ve estetik değerlerden uzakta ne yazılırsa yazılsın kalıcılığı olmadığı gibi bu

ürünler edebiyat elbisesini kirletmekten öteye geçemez. Tarihin bütün zamanlarında şiir, edebiyat evinin en nadide çiçeğidir. Bu nadide çiçeğin tohumlarından faydalanmak, bu çiçeğin başka başka gönül evlerine taşınarak çoğaltılmasıyla mümkündür.

Gerçek şairin şiiri, arının yüzlerce çiçekten topladığı polenleri peteğe doldurularak bal yapmasına benzer. Bu balın kalitesi de endemik çiçeklerde gizlidir.

Sohbetin bir yerinde başka türlere meyliniz olmadı, dedim gerçi ama bir dönem hikâye ve denemeyle de meşgul olduğunuzu hatırladım. Bu türlerde neden ısrar etmediniz?

Memuriyetten ayrıldığım 2000 yılında yazdığım *Med Cezir Vakitler* ve *Gece Vardiyası* isimli günlük-deneme karışımı kitaplarımla başladığım nesirler, *Eskişehrin Eskimeyen Yüzleri* ve *Ebemkuşağının Altında* ile devam etti. İyi bir dil yakaladığıma inanıyordum. 2004 yılında tekrar memuriyete döndüğümde bir yandan evlendirme memurluğu yapıyor, diğer yandan *Ardıç* dergisine bu yazıları yazıyordum. Daha sonra *Hece Taşları* ve *Açıkkara* dergilerini çıkarmaya başladığımdan günlük, deneme ve hikâyeye ayıracak zamanım olmadı. Kafamın içinde hâlâ *Med Cezir Vakitler* ve *Ebemkuşağının Altında* adlı kitaplarımdaki tarza benzeyen denemelerin yanı sıra bir de roman dolaşıyor.

Kahramanmaraş'a geldikten sonra dergi yayıncılığının yanında bir de Onikişubat Belediyesi adına çıkarılan kitapların sorumluluğunu aldım. Bunların dışında bazı derğilerin ön hazırlıklarıyla da ilgilenmek zorundayım. Hâl böyle olunca yazmaya zaman ayıramıyorum maalesef.

Günümüzdeki şiir ve şair algısına dair tespitleriniz hikâye ve deneme sahası için de geçerli mi?

Evet, günümüzde yazarlar da çok görünerek çok okunduklarını zannediyorlar. Çok yazanlar, yazdıklarından fazla okumaları gerektiğini düşünmeden sürekli yazıyorlar. Yazdıkları demini almadan kitaba dökülüyor. Kitapları da ne kadar pazarlanırsa o kadar büyük yazar olduklarını zannediyorlar, tıpkı şairler gibi. Bir kitabın çok satması o kitabın kaliteli olduğu anlamına gelmez. Kitabı anlamlandıran kaliteli okuyucudur.

Kelimelerin de bir özgül ağırlığı vardır. Dilaltında yetmeden söze ya da kâğıda aktarılan her kelime; içi boş, çürük ceviz gibidir. Şairseniz, yazdığınız bir şiirde size dokunan dizeler yoksa bu şiir başkalarına hiç dokunamaz. Aynı durum hikâye ve denemeler için de geçerlidir. Eskiler "Su-i misal emsal olmaz." demişler ama maalesef devir tersine dönmüş olmalı ki kötü örnekler, misal olarak gösterilmeye başladı. Dergilerde yayımlanan şiir, deneme, hikâyeleri okuduğunuzda bunu daha iyi anlarsınız ama yazanların maalesef anlaşılmak gibi bir dertleri yok. Temiz dil gibi bir endişeleri de yok. Bir ayağı yere yakın, bir ayağı gökyüzünde gezen ve sıktığınızda bir damla mana akmayan kelimelerle neyi, nasıl anlatıyorlar orasını ben de anlamıyorum.

Ömrümüz yeterse ilerleyen yaşlara dair projeleriniz var mı Hece Taşları'nın devamı dışında. Mesela emeklilik vakti geldiğinde ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Ömür bir gül fidanı sabah açar akşam solar
Sen zamanı kovalarken zaman başka vakte dalar.

Bir derginin hem mutfağında çalışmak hem de okuruna her ay bir gün bile sektirmeden ulaştırmak gibi bir sorumluluk taşımam gerektiğine inandım bugüne kadar. Gelen e-postalara cevap yazmasam, ara sıra dergi sayılarını birleştirsem ya da okura geç göndersem, diye bir düşüncem olmadı. Bu titizlik bazen evde temizlik hastalığına yakalanmış kadınlar gibi beni de rahatsız ediyor. Fakat elimden gelen bu kadar. Bazen elimin altında üç beş tane yiğit olsa, dergiyi omuzlasalar ben de onların yanında bir gözetmen gibi olsam daha iyi olurdu, diye gönlümden geçiyor fakat onlar da yok.

Emekli olunca ne yaparım bilmiyorum. Evdeki hesap ile çarşıdaki hesabı karıştırmadan ihmal ettiğim okumaya tekrar dönerim ihtimal.Ara sıra da bahtımıza ne çıkarsa yazarız inşallah.

Yaklaşık bir yıldır şiir yolculuğunuz üzerine sorular sorarak hem bugünümüze hem geleceğe dair bir hoş seda bırakalım düşüncesi ile muhabbet ettik. Sizin beklediğiniz ya da benim aklıma gelmeyen sorular olmuştur mutlaka. Şiir, edebiyat, dergi hevesi olan ve bu uzun görüşmeyi okuyan gençlere son sözleriniz ne olur?

Bu söyleşi, önceden planlanan ve soruları hazırlanan bir söyleşi

olmadı. Siz, aklınıza geldikçe sorular yönettiniz; ben de cevaplamaya çalıştım. Bazen cevapların içinden yeni sorular sorarak söyleşiyi sürdürdünüz. Bu söyleşi aynı zamanda kırk yıldır gönlümde besleyerek büyüttüğüm duyguların, düşüncelerin biraz da dışa vurumu oldu.

Genç arkadaşlar öncelikle iyi bir okur olmalı, sonrasında şair yazar olmayı düşünüyorlarsa bilhassa kendileriyle aynı çağda yaşamış şairlerden Türkçeye ve şiire gönlünü vermiş, şiirin çilesini çekmiş olanları tespit edip onlarla beslenmeli. Ben yazmaya başladığımda bana bu tavsiyeler verilmedi. Bundan dolayı hem iyi bir okur hem de iyi bir şair yazar oldum, demekten ar ederim. Kendi kendime, kafamı gözümü yararak el ve gönül yordamıyla bir şeyler üretmeye çalıştım. Ne dedim, ne söyledim, yarın kim ne anlayacak, orasını bilemem.

Siz nasıl sorular sordunuz, ben nasıl cevap verdim, hem nala hem mıha mı vurdum, nefsime mi yonttum, gereksiz cümlelerle okuru mu yordum, bilmiyorum. Eğer maksadın dışına çıkarak bilmeden Türk diline, edebiyatına halel getirecek sözler sarfettiysem özür dilerim.

Maksadını aşan, gereksiz sözler sarf ettiysem nefsimdendir; bir yaraya merhem olan, derde tercüman olan sözlerim de bergüzar olarak kalır inşallah...